DOMINICI CAESARII Forosemproniensis I.V.D.

Epistolarum selectarum

Coll. Rom. Soc. Jesu. Cat. Inscr.

CENTVRIAE II.

Ad Perill. et Reuerendiss.

D. VINCENTIV DE S. PETRO

Abbatem meritissimum.

B. S.

F.B.F.

Bononiae. Superiorum permissu. Typis Sebastiani Bonomii Bono

Impensis Hieronymi Tamburini

... Bono

Perilluſtri, & Reuerendiſs. D.

VINCENTIO

DE S. PETRO

ABBATI MERITISSIMO.

EN mihi è manibus labitur duplex epiſtolarum Centuria. Cur labatur optimè ſciunt, qui ſæpius in lucem flagitarunt. Ijs in medium adduxi, ingenij mei fœtibus oculorum aciem eſſe, quæ ad fulgentiſſimos Solis radios caliget: aut illos certè meritorũ defectu patrono carere, cuius ductu, & auſpicio circumuolitantes, caueant ab offenſione. Illud verò prætexebam, ratus, iſtos malle, mei beneuolentiâ res meas

in tenebris tutò delitescere, quàm periculosam lucem aspicere. Sed contrà audiui, de rebus nostris iudicium, alieno iudicio relinquendum; paucos admodum reperiri, qui de ingenio suo, vel philautia decepti nimis altè, vel modestia deterriti demissè nimis non sentiant. De patrono mihi paratum esse, qui instar omnium sit, Reuerendissimum Abbatem Vincentium de Sancto Petro. Ad Vincentij verbum, non verbo, re vincor: amicos epistolarum mearum iudices facio, mihi ipsi eripio, tibi Mecœnati meo non magis dono, quàm, cum tuæ sint, libentissimus restituo. Tuæ quidem sunt: quoniam, quicquid ego sum, à te tuisque maioribus sum, nouem annorum spa-

tio

tio apud vos humanissimè habitus, plurimis maximisque muneribus auctus, postremò Canonicatu curato Collegialis Ecclesiæ S. Michaelis Bonon. inter multos non parum ambientes, suffragijs, vestra opera, simul coeuntibus honestatus. Diuinæ profectò virtutis fuit, vt intra vestros lares enutritus, à vestris laribus nihil abessem: te tuosque fratres, non vno virtutum genere florentes viderem: animis vestris grauissima, sanctissimaque pietate æquè, ac natura conglutinatis fruerer: nulla re, nisi humanitate, modestia, comitate simul certantes cognoscerem: eosdem Bonon. iuuentutis speculum prædicantibus testis oculatus forem: singulis vestrum perpetuò deuinctus, singulis

gulis perpetuas gratias agerem. Aequis laudibus fratres tecum aequaliter impertio, ne voluntatum vestrarum consensioni iniuriosus appaream. Haec enim nostris temporibus ferè sine exemplo, nullum bonorum genus sibi peculiare, sed quicquid est, commune cum omnibus vobis esse profitetur. Hinc parentes, patruique vestri viri sanè laudatissimi, cùm vos studiosos sui imitatores videant, non dubiam spem habent, fore vt illorum, qui antiquitus in ista familia per multas olympiades claruerunt, famam adhuc integram non modò seruetis, verùm etiam vestris virtutibus cum aetate crescētibus, in dies magis magisq; augeatis. Omnium dico, famam augebitis, sed praesertim

tim (vt de alijs taceam) Floriani & Hieronymi: quorum alter de Iure consultorum Collegio Bonon. larga hæreditate, alter de vniuerso ordine suo, optimis scriptis, quæ hodie doctissimorum manibus conteruntur, optimè meritus est. Eā verò indolem in te, Vincenti Reuerēdiss. inspicio, vt qui inter familiæ tuæ Abbates, serie nihil interrupta, V. censoris, quę in singulis fuerunt, virtutum imaginē referas: & multo magis Astorgij patrui ac prædecessoris tui; quem non tam cum Innocentio IX. Pont. Max. affinitas, quàm animi celsitudo, prudentia, rerum gerendarū dexteritas, munificentia Apostolicæ Sedis Nuncium apud Proregem Neapolitanorum declarauit; non multò ante quam Romæ Sororis

 filium

filium Sobrinum tuum Summique Pont. pronepotem Cardinalem, fratrem suum germanum Camillum SS. Mauritij & Lazari Equitem, Prętorij Pontificij Equitibus Pręfectum vidit. Sed ne illud temerè mihi videar proposuisse, quod longè supra vires meas positum nemo nō videt, te tuosq; (inquam) magis laudare, quā summis laudibus dignos ostendere, clausula vtar; si priùs te rogaro, vt duplicē hanc epistolarum Centuriam, pro æterni seruitij, quod tibi profiteor, testimonio, quasi votiuam tabellam meritis tuis dicatam læto vultu accipias. Vale, & felicitate incūtis anni fruere. Bononiæ. Calend. Ianuarij M D C X X I.

Cliens tuus addictissimus

Dominicus Cæsarius.

AVCTOR
LECTORI.

ILLVD, amantissime lector, te admonitum volo, me vsum esse quibusdam vocibus, vt Sors, Fortuna, Fatum, & huiusmodi: non quòd cum Ethnicis sentirem, sed vt cum illis tanquam linguæ latinæ parentibus loquerer. Vale, & præli erratis parce.

HIE-

HIERONYMVS
TAMBVRINVS
LECTORI.

HABES, Lector candidissime, duas priores Dominici Cæsarij epistolarum Centurias. Habes, sed non tam ab ipso Cæsario, quàm à me tui studiosissimo. Quod ingenita Auctoris modestia diù compressit, mea amicorumque frequens suasio in lucem extorsit. Lege, & vbi nullo ordine opus fuit, etiam inordinatè (si libeat) lege. Non eris extra ordinem. In illis censeberis, qui istis libentissimè acceptis, libentius lectis, scribentis ingenium, & iudicium simul, vtrumq. sententijs ęquè, ac verbis fœcundum laudarunt. Ex te verò non laus; sed magis beneuolentia requiritur, quę nihilo plus æquitatis censuræ neget, quàm rebus suis quisque concedi desiderat. Vale.

INDEX
EPISTOLARVM
Selectarum
CENTVRIAE
Primæ, & Secundæ.

A

Aloysio

INDEX.

Bernar-

C

Corne-

G

Gauel-

H

Iaco-

DOMINICI CÆSARII

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA I.

EPISTOLA I. Romam.

IOANNI ANGELELLO Illustriss. Senatus Bonon. apud Pont. Max. Paulum V. Legato Ordinario.

GRAVISSIMA istius Legationis cura, vnde negotiorum seriem nihil interruptam pendere non ignoro, in illam opinionem me adducit, aures tuas, vir Illustrissime, rebusserijs iugiter assuetas, silentio magis coli, quàm assiduo litterarum strepitu obtundi debere. Hinc fuit, cur post tuum discessum rarissimè ad te scripserim. Sed nihil peccasse iudi-

cabor, qui verborum inopia tui obsequium prosecutus sum. Quare æquo animo feras, vt quo tempore nullus ferè hominum apud patronos filet, ego clientelam meam tibi per litteras sistam. Non ero molestus, officij mei exequẽdi studiosus. Et licet sim, malo verbosi, quàm ingrati hominis notam subire: cùm hinc semper vitium, illinc vt plurimùm necessitas arguatur. Ex meis litteris molestiam exclusi. Ideo breuiter scribens, imminentes Christi Natiuitatis dies tibi felicissimos precor. Faxit Deus, vt rerum exitus omini meo ac tuis, quæ finem ignorant, meritis respondeat. Interea patrocinio tuo me complecti ne desistas: cui licet impar sim; tamen liberalitas tua eo clariùs fulserit, quòd hominem nulla re, nisi humillimo tui cultu meritum fouebis.

Bononiæ.

EPI.

EPISTOLA II.

MELCHIORI ZOPPIO
in Bonon. Archigymnaſio Philoſophiæ Profeſſori Ordinario.

CVM plurimi laudatorum virorum laudes fieri videam, propterea de facie vix notus, nihil certè meritus à te laudari erubeſco. Sicut enim qui ex mari bibit, ex omnibus fluuijs bibere non falsò opinatur; ita qui laudes ex ore tuo in ſe fluentes excipit, ab omnibus encomia deguſtat: cum iſta in te, per meritorum alueos, non ſecus ac fluuiales aquæ in vaſtiſſimum Oceanum deriuentur. Te Oceanum appello, vnde aurium nauibus merces pretioſiſſimæ conuehuntur; adeò vt qui diuitiarum cupidus iſtuc accedit, margaritis philoſophicis ditiſſimus recedat. Poſtea quam pro beneficio accepto gratias egero (quas ex animo ago) illud te etiam atque etiam rogo, vt quan-

do hanc vnam apud me, laudis causam agnosco, nempè quòd à te Philosopho omnium præstantissimo laudor; alterum dico, beneficium adiungas, me in tuorum clientum numero adscribas. Multum enim tibi debere non recuso; cum summis viris debitum in debitoris laudem deriuetur. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA III. Bononiam.

RODVLPHO CAMPEGIO Comiti.

QVID de tuis poeticis operibus sentiam, ex præsenti elogio quid præcipuè de nouissimo heroicis carminibus scripto, cui titulus est, Lacrimæ Beatissimæ Virginis, ex istis litteris facillimè cognosces. Me vix illarum lectionem ardenti animo aggressum, lacrymæ quasi turba, ingruentes aggrediuntur: vt nisi plus animi fuisset ei, qui prior periculum intulit, ab oculis lacry-

mæ

mæ lacrymas è manibus detrusissent, seu potius in ipsis manibus deleuissent. Illæ opprimendi studio, super istas concidere non desistunt: cum tandem aliquando sentientes se à lacrymis, ne post vitam lacrymentur, compellatas, eisdem defixæ inhærent; gratias agunt; inter oscula, quæ ex amantissimi doloris scaturigine manant, certatim lacrymantur. Et re vera, impii lectoris esse iudicassem, à lacrymis abstinere: dum Auctor piissimus ab intimo cordis fonte, per calamum; quasi per fistulam, lacrymarũ aquas liberalissimus emittit; quibus animorum nostrorum horti libidinum æstu arescentes irrigantur. Quàm multum, Comes Illustrissime, tibi acceptum referunt; qui rerum naturam perscrutati sunt: cum prævalidam, adultamque illorum litem, num Cycni morituri voces, cantus nuncupandi sint, an gemitus, absque vllius damno cõposueris. Tu namque re, non verbo Cycnus, Auctoris vitæ morti, animo coniunctus, ad sanguinea sacratissimi corporis

vulnera, quasi ad Meandri vada abiectus, vna eademque opera, cantus ac gemitus promis. Itaque iure optimo licet affirmare, te amatissimè canere, perinde ac dulcissimè lacrymari. Illud verò in te, præcipuè laudandum censeo; quòd sicut per lacrymatum maria, Mariam dolorum Aquilonibus à filij morte grauissimè flantibus, agitatam quasi Apelles, verborum pennicillo, pijs mentibus cõtemplandam demonstrasti; sic ipsam ad lætitiæ portum, post filij resurrectionem, appulsam obijcere non recusaueris; vt quicum Deipara, pietatis suasu, lacrymati sunt, cum ea, pari iucunditate perfruantur.

Ex villa Casalecchij.

EPISTOLA IV. Bononiam.

FRANCISCO SCORTIAE Soc. IESV Presbytero in Bonon. Collegio Casuum conscientiæ Professori.

CVM te iam pridem, præstantissime Scortia, nouissem, plurimum iucunditatis percepi. Quicquid enim in litteris pulcrum & delectabile, in te æquè ac in lucidissimo speculo sum contemplatus. Sed longè clariorem te mihi ostendit præfatio, qua ad sacramentorum materiam, in isto Societatis tuæ Collegio, prolusisti. Quàm dilucidè (optime Deus) quàm aptè, quàm eleganter Christum Nilo, septem sacramenta, septem fluminis eiusdem ostijs comparasti! Audientibus licebat res sacras ex sanguineo Christi pectore non minùs, quàm Nili aquas ex Paradisi fonte gurgitatim fluentes inspicere. Tunc Philosophicum illud a his

mo subijt. *Loquere, vt te videam.* Te namque eruditissimè locutum, quolibet scientiarum genere eruditissimum vidi. Et hoc certè non vulgari admiratione dignum videatur; quòd alij vna alterauè scientia, tu omnibus omnes antecellis. Quis igitur audaciæ vitio adscribat, si te honoris causa litteris appello? Virtus à summis locis amorē, ab infimis obseruantiam desiderat. Vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA V. Carthusiam.

IACOBO IACOMELLO Monacho Carthusiano.

MVNVS, quod mihi ad Reuerēdiss. Abbatem de S. Petro eiusque fratres deferendum misisti, tuam beneuolentiam, illorum decebat religionem. Itaquè non temerè factum est, vt illinc donantis prudentia, accipientiumquè simul constarent merita. Sicut à te muneris exhibitionē, ita gratias tibi agendi onus

ab eis libentissimè suscepi. Tu libenti animo verborum officium accipias, nõ tuæ liberalitatis præmium, sed de S. Petro familiæ grati animi testimonium. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA VI. Mutinam.

BARTHOLOMÆO BELVEDERIO Soc. IESV Presbytero.

AEQVE' perindè ac prudenter florum semina desideras ab eo, cuius sterilitas nihil spei fructuum pollicetur. Quæ tu petis, nullius momenti; quæ ego tua causa cupio, maximi sunt. Hinc fit, vt quamuis tuum mandatum diligentissimè curauerim; tamen quod debeo, non videar persoluisse, desiderio meo parum obsecutus. Sed cùm rem clariùs inspiciens, in minimis etiam rebus perficiendis (si hilaritas animi appareat) multum laudis paratum agnoscam; Indici Calami semen ad te mitto, eoque libentius, quòd vbi flos rubei coloris assurrexerit, rubo-

rem

rem meum oculis tibi obijciet; cum me nullius meriti hominem in amicitiam tuam receptum, primariorum hac ipsa cum voluptate, fruentium numero adscripseris. Vale & amicum recentem foue. Bononiæ.

EPISTOLA VII. Ferrariam.

CLAVDIO ACHILLINO in Ferrar. Gymnasio legum Interpreti Primario.

LVCVBRATIVNCVLAS meas (istud enim nominis earum exilitas postulat) acerrimo iudicio tuo libentiùs subijcerem, nisi consuetam desiderij frustrationem pertimescerem. Cùm enim necessariam censuram auididissimus expectassem, superfluentem laudem retuli. Nec ideo sum admiratus: quia genius tuus liberalissimus in clientum laudes facillimè propendet, vt homines non immeritos in tanti viri amicitiam recipi demonstret.

stret. Præsagit quidem animus mihi censuram in quærenti, audaciæ incusationem imminere; quippe qui publicas occupationes tuas interpellare non dubitem. Illud nō peto, vt occupationibus aliquid subtrahas; verùm vt cognomento Achillinus, Achillis mores interdum æmuleris. Sicut ipse animum grauissimis curis distentum fidibus relaxabat, sic tu à consuetis laboribus ad mitiores musas redi. Postea quàm præsens elogium, immaturum ingenij mei partum legeris, nulla modestiæ aut amoris ratione habita, quid sentias, rescribe. Iudicij credo, laborem ne prætendes: cùm alienis rebus iudicandis nihil laboret, sub cuius iudicij pondere ingenia robustissima laborant.

Bononiæ.

EPISTOLA VIII. Bononiam.

HIERONYMO BVCCAFERREO in Bonon. Archigymnasio legum Professori Ordinario.

SI vires in eo, quod mihi per filium tuũ Alxandrum iussisti, æquales gradus cum voluntate contollent, nullam spei de me conceptæ frustrationem senties. Sed timeo, ne de ingenio meo nimis altè sentias, de tuo coniecturam facias. Sicut enim optimi viri alios etiam optimos facillimè credunt; ita doctrina præditi hanc ipsam (dũmodo absit superbia) ab alijs nõ excludunt. Attamen negotium quàm primùm aggrediar, vt saltem diligentiæ nomine me dignum exhibeam. Exitus verò nisi & tuis meritis, & desiderio meo respõdeat, hoc certè assequar, vt me longè supra vires, tua causa cupidum, & à bona fortuna magis, quàm ab animi gratitudine alienum cognoscas. Ex villa.

EPISTOLA IX. Firmum.

PETRO PERATTINO in Firmano Gymnasio Legum Interpreti Primario Vespertino.

PRÆSENTIVM litterarũ allator me cũ amicitiã, cùm alijs quibusdam, de re familiari discordiam nutrit. Illius recuperandæ spem in tuo patrocinio collocauit, idque per me impetrandi est cupidus, cuius precibus à te nihil negari non ignorat. Virum summæ integritatis, tui obseruantissimum, officiorum memorem tibi commendo. Huic si præstò sis, duos simul iacentes, eadem opera, subleuabis. Illum, qui fortunas patrui distractas deplorat: me, quem amicitiæ leges eiusdem fortunæ consortem requirunt.

Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA X. Mutinam.

LVDOVICO SCAPINELLO Philosopho.

SORTEM apud me peculiarē Scapinelle sapientissime agnoscas, qui corporeis oculis captus, acutā mentis aciem longissimè intendis. Atq; in eo potissimùm agnoscas, quòd officia ab alijs, cunctatione committi solent; mea per celeritatem retardantur. Te in patriam rediturum salutare constitueram, honoris & officij causa; vt scilicet me amicum tibi addictissimum (quod iam pridem animo feceram) tandem aliquando præsentia sisterem; inde pro tuis in meum ad Hieronymū Prætum elogium laudibus gratias agerem. Sed audiui, improuisum de matris morbo nuncium hinc te celeriùs, quàm cogitaueras, abstraxisse. Statim sensi, prauam vnius animi affectionem, mœstitiam dico, duorum, filij & amici animis inhære-

re.

re. Officia igitur, quæ ore deprompta, spero, non recusasses, è stylo, quin animo fluentia liberaliter admittas: ne quicquid mœroris ex debito, nulla tamen culpa, prorogato cõtraxeram, eiusdem aspernatione augeatur. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XI. Bononiam.

HIERONYMO PRAETO.

QVOD nusquam vidi, neq; audiui, ex dissidio amicitiam comparari, experimento sum edoctus. Præteritis diebus, cùm istic de re litteraria, inter litteratos viros, sermo agitaretur, ego sententiã meam rogatus, à te penitus dissensi, non vt amicis ea in re tibi aduersantibus assentirer, verùm vt opinionem meam ingenuè patefacerem. Itaq; in amicitiam tuã intraui, eo deprecatore, quo alij iam receptum detrusissent. Nosti huius sæculi homines adeò sibi placere, vt quibus adulatio imparata sit, immortale odium paretur.

tur. Quid huic dissidio conciliatori debeam, non satis queo explicare. Illos interroga, qui amicitiam tuam, auro contra, æstimandam affirmant. Verùm apud quē non plurimi esset vir moribus perinde atque cultu lepidissimus, optimis artibus egregiè institutus, in primisque Poeta celeberrimus? cæteris præstantior, quò scriptis iam editis parcior? qui (vt alia ommittā) Salmacis fontis infamiæ notam, artificioso atramento deleuit? Mihi operum tuorū parcitatem cum alienorum, quæ extant, abundantia comparanti, statim animo assurgunt duę istius Ciuitatis turres primariæ: quarum alteram longiorem Asinellorū nomine, elatis supercilijs, alteram Garisendorum, sed maiore artificio extructam, arrectis mentibus, prætereuntes aduenæ suspiciunt. Si ceteras laudes tuas silentij lapide occludam, eadem opera, inuidis ora occludam: ne liberalitatem, quòd me amicorum tuorum numero adscripseris, encomij prolixitate compensatam, audacissimè deblaterent. Quare vt

tua

tua merita paucis comprehendam, hoc mitto elogium, perpetuum mei erga te honoris testimonium. Lege, & vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA XII. Romam.

IO: FRANCISCO ANGELELLO.

QVAM aptè cognomini respōdeas Angelelle multi, ego primarius testis sum, nihil in te fictum, nihil simulatū, sed omnia pura, & aperta reperiri, diuturno experimento eruditus. Addo animi altitudinem, quæ illud solū modo abiectū censet, quod elationem & fastum respiciat. Humanitatem tibi ingenitam, vel absens mihi aperiendam existimasti, cùm de tuo istuc aduentu certiorem fecisti. Pro ista re gratias ago immortales; & cum optima salute contigisse perinde lætor, ac si secus accidisset mœrerem; sine modo inquam: quia quicquid rerum est, vt tibi prosperè fluat, desiderium, apud me modū

non habet. Si crebras (quod consuetę liberalitatis impulsu polliceris) litteras ad me miseris mittes, etiam quod absentiæ tuæ molestiam valeat delinire. Interea quem gratiæ tuæ parem iudicasti, iussis non imparem declara. Bononiæ.

EPISTOLA XIII. Bononiam.

IO. IACOBO FERRO.

STATIM vt Rhetoricæ compendium miseris, quod per litteras te missurũ polliceris, ego quicquid occupationum est, mittens, perlegam: non (quemadmodum per modestiam petis) vt emendem; sed vt rhetoricè, hoc est aptè, ornateque ingenij tui extollendi artem percipiam. Illud enim dum parit, Deam Laudem suis fœtibus obstetricem meritò requirit. Vale.
Ex villa Casalechij.

EPI-

EPISTOLA XIIII. Bononiam.

ANGELO MICHAELI SACCHO Philosopho in Bonon. Archigymnasio Medicinæ Professori.

PICTOREM communem amicum ancipiti syllabæ comparo. Breuis & longus est. Illud corpore; hoc opere. Sed duplicem (quod video) picturã exercet, lingua & pennicillo. Si quidem non minori artificio mendaciuncula mellitis verbis, quàm imagines aptis coloribus vestit. Is quoniam pictor est, genium suum ad aliorum ingenium, & præcipuè ad tuum fingat; de picturis fidem ne frangat. Tu interim sustine, vt in longùm possis, à spe celeritatis abstine, & vale.

Ex villa Casalechij.

EPISTOLA XV. Forosempronium.

MICHAELI ANGELO ACTIO Protonotario Apostolico.

ILLVD etiã huic augustissimę vrbi debeo, quòd mihi eã incolenti quãplures amicos in varias Orbis terrarũ oras dispulsos videre & alloqui contigerit. Quis verò te carior, & necessitudinis vinculo coniunctior? Tui amantem me Natura concepit: Infantia produxit: Pueritia nutriuit: Adolescentia adauxit: Iuuentus cõfirmauit. Dein quis à patrijs laribus remotior? Ne vltimis quidem Italiæ finibus contentus, in Germaniam abijsti Illustrissimi Apostolicæ sedis Nuncij seruitio addictus. Is personarum spectator, generis tui nobilitatem, animi candorem, modestiam, in florenti ætate rerum vsum & prudentiam doctrinæ non vulgari adiunctam contemplatus, te vnum negotiorum summę prefecit: vt potè quem in vtrã-

que

que aurem tamdiù dormire posse experiẽtia docuisset, quàm diù integerrimmæ fidei tuæ, quæ neque amore, neque odio corrumpitur, acquiesceret. Et tamen te hac iterfacientem vidi, salutaui. Sed qualem uidi? Ob dulcissimi fratris Antonij Mariæ, qui patriam uniuersam (quòd secum musę interijssent) mœstam deseruit obitum, pulla ueste indutum. In luctu ac squallore iacentem non dixerim. Cùm enim amici partes haud negligendæ, piaque defuncti memoria illud cõmonerent, ut postea quàm propriam animi ęgritudinem intimo corde conceptam explicasse, te ad acerbissimi casus tolerantiam adhortarer; satis intellexi, quicquid beneficij ceteris non meliore fortuna utentibus, longa dies elargiri consueuit, te à ratione & consilio impetrasse. Sed ne vulnus, quod iam consenuit, manu quasi admota, recrudescat, hæc missa faciamus. Te inquam, uidi. Sed fugientem uidi. Illud affirmabas, Bononiensis Ciuitatis pulcritudine ac magnificentia te inuitari, allici, detine-

ti. Veruntamen comitum discedendi celeritatem causatus, hic non diem ipsum cõtriuisti. Cùm igitur raptim inuicem congressi fuerimus (siquidem nihil supra horã nobis datum est ad loquendum); gratissimo colloquio tuo fruendi cupiditatem potius auctam, quàm imminutam; nedum expletã sentio. Nunc quia fato disiungimur, litterarum fructu, amicitiæ alimento ne careamus. Quod libens, ut facias, enprolixus te ad scriptionem appello. Bononiæ.

EPISTOLA XVI. Mundulphum.

GASPARI OLIVAE I.C.

MEA in te beneuolẽtia à morũ tuorũ suauitate scaturiẽs, illud animo influit, vt aliquid temporis occupationibus, quæ multæ sunt demptũ, petitioni tuæ facillimè impendam. Illud verò libẽtiùs facio; quòd modestia, quasi Remora te vsq; adhuc morata est, quò minus opera mea

non

non semel tibi oblata vsus fueris. Itaq; statim vt ea vti libuit, mihi pariter libuit munus à te demandatum subire. Vt primùm confecero, ad te scribam, vtq; seriò potiùs, quàm serò possim, omnem lapidē mouebo. Vale Bononiæ.

EPISTOLA XVII. Mutinam.

PHILIPPO MARIAE DE MOLSIS Comiti.

CVM tu occupationes meas æquè ac tuas cognoscas, cur mihi parciùs scribenti non ignoscis? Si voluntatem respicias, singulis diebus, singulis horis scribo; quin assiduè tecum sermonem agito. Si rem spectes, curis non exiguis illius exitum præpedientibus, longè absum à culpa. Tu ne longe absis ab indulgentia neque amicitiam nostram strictis adeò legibus coarcta; quæ si necessitatis duritie frangantur, te potiùs inclementem, quàm me amicitiæ violatorē declarēt. Bononie.

EPISTOLA XVIII.

ANDREAE MARIANO PHILOSOPHO in Bononien. Archigymnasio Logicæ Professori.

EA est à scriptione tua delectatio, vt mihi in tantis molestijs illud iure optimo liceat vsurpare. *Tādiù acquiesco, quā diù ad te scribo, vel tuas litteras lego.* Verùm huiusmodi voluptas in ijs haud censenda, quæ in ipsa possessione amittuntur. Perennis est atque æterna: quam perennis æternusquè fructus consectatur. Felicem me vndiquè appellarem tantis delicijs circumuentum: nisi hoc vnum angeret; quòd nō antea ad amicitiam tuam aditum mihi patefeci. Si in istam intrassem, vt primùm Bononiam intraui, nunc lętus fortunam laudarem, quæ nihil ad summam felicitatem mihi desiderandū reliquisset. Iā verò ipsam indignabundus accuso quę vsq. adhuc iniquissima tanti

ti boni me fecit expertem. Illud tamen solatio est: Præstat serò quàm nunquam. Immò cùm menti obijcitur, istic me quadriennium lacerasse, quo tantum abest, vt consuetudine tua fruerer, vt nec etiam de facie te nouissem: nunc vtrumquè assecutus, qua iucunditate aspergor, eadem animo feruentissimò perfundor. Quare temporis tarditatem delectationis gurgitatione compenso. Vt verò ad scriptionis fructum reuertar, dum me ad scribendum prouocas, illud efficis; vt quod vrbis magnitudine interdicitur, etiam disiuncto s internos colloquamur. Si istud beneficiũ codicillis, qui linguæ officio funguntur, acceptum referamus, eos in dies liberaliores experiemur. Enimuerò latiali idiomate honestati, ne gratitudine animi superentur, nos ad rectam scribendi semitã, quasi manu ducent. Meum de mutuis litteris consilium habes. An tu idem sentias, ignoro. Si ex compacto rem agimus, magnus à scriptione fuerit quæstus. Sed Cleretam Plautinam audi.

necesse

—*necesse est facere sumptum, qui quærit lucrum*

Sumptus vires nostras non excedit. Quin adeò tenuis est, vt Iri etiam tenuitati acquiescat. Totus ab Exercitationis templo, vbi ærarium est, vel inconsulto Senatu, proferendus. Illuc ergo (quisnam prohibet?) alacriter accedamus: mutuis litteris frequentissimè vtamur. Equidem (quòd meum est) exploratè tibi polliceor me nunquam scribendi officium (licet occupationes ingruant) intermissurum. Tu idem si feceris, nihil nobis desiderandum superererit. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XIX. Bononiam.

FABRITIO BARTOLETO Philosopho, & Medico in Bonon. Archigymnasio Chirurgiæ Professori.

POST quinquennalem ab amicis & consanguineis absentiam, liber atq; in-

incolumis, ubi genitus sum, remeaui amantissimis omnium complexibus exceptus. Quocirca illud si affirmauero, patriam sedem non parum delectationis mihi afferre, fidem adhibeas. Nosti Ouidianum illud.

Dulcis amor patriæ, dulce videre suos.

At si delectatio, cum solicitudine, quam tua parit absentia, æqua lance suspendatur, quisque istam multo grauiorem iudicabit. O fortunam felicitati meæ iugiter inuidentem, quæ in hilo dulcedinis, ad satietatem oggeris amarorem! Sed iam cessent querelæ, & ad rectam iudicandi regulam animus reuocetur. Is rationis imperio acquiescens, secum ipse reputet. Sicut dapes, quæ melle aut saccharo abundè condiuntur, gula fastidit: quæ rebus acidis, dentes obstupescunt: quæ contrariorum immixtione palato suaues fiunt; sic iucunditates animo gratiores censeri, quibus aliquid mœroris immiscetur. Vale Forosempronij.

EPI-

EPISTOLA XX.

FRANCISCO PALAEOTO Protonotario Apostolico, Bonon. Archidiacono, & in Bonon. Archigymnasio Instit. Interpreti.

SI amicorum precibus aures prębuissē, quem ad te mitto libellum, per Typograhi manum iam pridem lucem aspexisset. Sed quid vis potius mihi suaderi patiar, quàm ingentem rerum mearum æstimationem. Istud laboris eo animo suscepi, vt non nullis patricijs gratum facerem; qui mutua verborum officia accomodatè præstandi desiderio tenebantur. Tibi igitur ingenita nobilitate, inter primarios huius Ciuitatis iuuenes adscripto, Archidiaconatus dignitate confirmato, ex mea iam diù confirmata animi sententia, munus debebatur. In eo, qualecumque est, perpetuum ergà te obseruantiæ testimonium

monium agnosce; neque rem ipsam adeò attende, vt volũtatem meam post habeas. Quoniam sicut in paruo signo non paruę imaginis symetria potest dignosci; ita in exili munere donantis magnitudo animi continetur. Bononiæ.

EPISTOLA XXI. Bononiam.

ANTONIO GANDVLPHO Philosopho in Bonon. Archigymnasio humaniorum litterarum Intepreti.

BONONIENSIBVS ciuibus tantum me debere fateor, quantum linguã non potest exprimere. Per multos enim annos me humanissimè habitum, vt summam liberalitatem exercerent, Doctoratus dignitate gratis honestare voluerunt. In ijs, eruditissime Gandulphe, iure merito non infimum locum tibi vendicas; qui singulis ferè diebus me, amantissimè allocutus, res tuas, quinimmò te ipsũ offer-

re consueueris. Te virum rebus magis, quàm verbis largum existimaui, potissimum verò cognoui; cùm Ioannem Lagũ amicum meum, qui opera tua apud celeberrimum istum Philosophorum Collegium indigebat, cõmendaui. Enim verò ea molitus es, vt ille, cunctis suffragijs in vnum coeuntibus, voti sui compos factus sit. Quo animi adfectu res meas curares, si quæ amicorum sunt, studiosissiè complecteris? Animi mei gratitudinem cum gratiarum actione in istis litteris complectere. Et vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA XXII. Mutinam.

LVDOVICO LADERCHIO.

DICTERIVM illud à Poeta, supra fidem poeticam, expressum

—minuit præsentia famam,

apud me Auctorem fefellit. Tantum enim abest, Laderchi, vt de tuis virtutibus æstimatio, quam fama animo meo ingessit

ingessit primo, tecum congressu decreuerit, vt potius multum accessionis factum credam & sentiam. Neque mirum profectò. Virtutes montium naturam æmulantur; qui licet absentibus ingentes appareant, præsentibus tamen longè grādiores assurgunt. Equidem audieram te optimis artibus non mediocriter instructum. Sed vt primum tui aloquendi oblata est occasio, famam à te superatam intellexi, perindè ac fides experientiæ alacrior, quàm famæ acquiescit. Si antea igitur animi tui dotes auribus tantùm inculcatas obseruabam, quid oculis expositæ suis meritis vendicabunt? Quid vendicēt, satis video; sed satis nequeo explicare. Hoc vnum profabor quicquid honoris iuueni varijs disciplinarum generibus ornato, egregijs moribus exculto debetur, id totū à me tibi animo nihil simulato, exhiberi, re ipsa, si locus detur, præstaturo. Qua voluntate erga te sim affectus, non ore, sed scriptione aperiendum iudicaui. Hæc enim quamuis ob suam infantiam

parum

parum exprimat; nullum tamen à claudicante officio ruborem timebit: quia *Litterę non erubescunt*. Mea repeto, in te propensio fuit aperienda: quæ amicorum vocibus iamdiù apud me concepta, & iisdem quotidie magis enutrita adeò creuit, vt à primo inter nos de rebus litterarijs colloquio, angustias clausi pectoris aspernata, in lucem assiduè gestijsset. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXIII. Bononiam.

HYACINTO BVCCAFERREO.

PATRIS tui humanitatem noui. Ideò non miror, si amici mei scriptionem quam legale consilium nominant, auctoritate sua confirmauit. Hinc eius in me amoris indicia adeò confirmantur, augentur; vt nulla gratiarum actio videatur suppetere. Quid si habeam? Certè non referam. Sed cum nihil aliud, quàm habere penes me sit, id vnũ pater tuus à me libens accipiat. Vale. Ex Villa.

EPISTOLA XXIIII. Vrbinum.

PETRO GALEOTAE I. C.

QVO fato acciderit, nescio, vt proximæ tuæ Idibus datæ, nudius tertius manus meas attigissent. Qui litteras à Tabellarijs vndique collectas viritim distribuit, nullo pacto accusandus; cũ in ijs, quæ meæ sunt, diligentiæ deferendis, ipsũ nihil debeat pœnitere. Quæ igitur culpa prorogatæ rescriptionis fato adscribenda, in me nequaquam deriuetur. Quòd Doctoratus dignitatem mihi ex animo gratularis, ex animo gratias ago. Sed istud officium superuacaneum, licet mihi gratissimum, dixerim; quod tacito amoris erga me tui testimonio persolutum censebatur. Neque occasio tam vrgens fuit, vt litteras vrgere debuisses. De causarum ciuilium Rotæ Auditoribus nihil scribendum occurrit. Nosti, biennio iam elapso, Rotam ab Illustrissimo Senatu innouatam, quę lu

ſtri ſpatio vix gyrum luſtrat. Interim ſi qua vacatio fortè fortuna euenerit, faciã te certiorẽ: vt de meo, in rebus tuis curandis, ſtudio nihil imminutum intelligas. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXV. Durantem.

LVCIO DE LVCIIS I. C. Durantinæ Collegiatæ Præpoſito.

AD proximas tuas pro amico de meliore nota commendaticias ſatis fuerit reſcripſiſſe, quicquid ipſum de te, de me pariter æqualiterque ſibi poſſe pollice ri. Cùm enim vetus amicitia animos noſtros ita conglutinauerit, vt eos vnum & eumdem nemo nõ iudicet; propterea quę tu vis, ego velle debuero. Sed vires ex voluntate ne metiaris. Hæc nullis finibus poteſt contineri: illæ ſe longius interdum extenſurę, negotiorum difficultate repelluntur. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XXVI. Bononiam

ANDREAE MARIANO Philosopho in Bononien. Archigymnasio Logicæ Professori.

CONGRESSVS tui delectatione adeò perfundor, ut si Bononiã versus iter faciens me appellasses, non modò bellaria; sed primas etiam mensas omisissem. Quin ratus, te longè à prandio in vrbem rediturũ, felisinẽse fundum peto, rusticos interrogo. Respondent, te equis albis citiùs abijsse. Tunc amanter iratus. O hominem exclamo, nimis pauidum, qui amicos sui studiosissimos veretur salutare! Verùm vt quod sentio, ingenuè loquar, modestia, quam peculiarem habes, huiusce iucunditatis me fecit expertem. Quod attinet ad communem amicum, à *M*edici opera quid timeam? Fortunam potiùs rebus meis aduersantem timeo. Adsit qui corporibus & animis nunquàm

frustra medetur, Æsculapius ille verè diuinus: quem extra, sanam medicinam sperare, nugæ omnino &, gere. Vale. Ex villa.

EPISTOLA XXVII. Forosempronium.

MICHAELI ANGELO MEGANINO.

De negotio, creberrima inter nos scriptione agitato, illud necesse est, si supremam (quod vulgò aiunt) manum addere desideras, vt annuam mercedem tibi assignandam postules; neque quod totius rei summam continet, in arbitiū meū reijcias. Cur enim haud petas, quod proprijs laboribus retributum licet accipere? Ea de re quid statuas, anxius expecto, & quàm primum rescribas rogo: ne quod vnis litteris expediri potest, pluribus prorogetur. Illud amanter moneo, ne tantum modestiæ libeat adscribere, vt rebus tuis optimè consulendi facultatem amittas. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXVIII. Melitam.

LVDOVICO DE S. PETRO
Equiti Ierosolymitano.

IN Melitensem Insulam te incolumem peruenisse, eò lætior audiui, quòd multa, nec quidē prospera de te fuerunt nunciata: quæ quoniam,

Res est solliciti plena timoris amor,

apud tui amantes non dubiam fidem inuenerunt. Animus meus, vt ista percepit, in vtramque partem est agitatus. Hinc illud Taciti occurrebat. *Nihil tàm capax fortuitorum, quàm mare.* Illinc rumoris qui serpebat, origo studiosissimè perquisita cùm nusquam appareret, pro comperto habui, nuncium mendacis famæ plumis ad nos delatum, non secus ac plumã, seu fumum, in auras euasurum: quod con

tigisse ex tuis litteris postea cognitum est. Mihi igitur gauisus, tibi gratulor, simulque admoneo, vt quæ causa te nondū ex ephœbis egressum, ad longissimæ viæ labores, & incommoda impulit, præ oculis habeas: candida istius primarij ordinis insignia, quæ assecutus es, candidis moribus honestes: nullam gentilitiæ nobilitati iniuriam afferas: neque tantum ætati concedas, vt præstantissimi omniūque fama celeberrimi Equitis officium asperneris. Ijs monitis cumulatè satisfeceris, si ex prudentissimi Equitis Opicij Guidotti de te curam gerentis præscripto viuas. Quæ amor scribenda dictauit, te non modò nihil egrè laturum, verum memori animo condita, maturè ac diligenter executurum confido.

Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XXIX. Florentiam.

FRANCISCO ALAMANNO.

CVM de tuis ſcriptis à me iudicium quæras, pa tere, vt ſine fuco iudicē. Ea non admiror, & tamen plurimum laudo. Non admiror, tàm aptè, tàm eleganter ſcribendi, cauſæ haud ignarus. Ea eſt ab origine, ab educatione. Originem præbuit ciuitas, quæ non magis nomine, quàm optimis ingenijs floret. Educationem Academia, vbi adoleſcentuli Doctoris præſtantia ad optimas artes ardentiſſimè incitantur. Plurimum laudo; quia origo & educatio non multum, ſine tuo labore, profuiſſent. Hinc diſcant ceteri iuuenes ſtudium & laborem ad diſcendi facultatem accommodare, illud non obliti. *Profectus conſtat diligentia.* Bononiæ.

EPISTOLA XXX. Bononiam.

CAESARI RINALDO.

PERMVLTI familiares mei epistolarum tuarum, quæ nouissimè in lucē prodierunt, lectione delectati, non rarò mihi aures obtundunt, vt te ad alteram partem in medium proferendam adhorter. Ijs non semel respondi, te quicquid cogitationis est, illuc adeò intendisse, vt si quis vel amicissimus lucubrationes poeticas vel aliud quidpiam à te petat, non impetret; vt potè ab eo, qui publicæ vtilitati addictus, priuatam omninò aspernatur. A' stimulis tamen non cessant, quos volunt tibi licet currenti admoueam, spatium maturo partui à Natura destinatum iniquo animo sustinentes. Immoderatæ istorum cupiditati, amabo, indulge, illud Symmachi ad patrem præ oculis habens. *Solent impatientes dilationis esse, qui sperant in se aliquid muneris conferendum.*

Præ-

Præterea labores tui quanti sint apud homines illinc lætus agnosce: quod dum facis, calamum ange. Statim vt alteri epistolarum volumini colophonem imposueris, ne comprime; sed satis omnibus facturus, prælo comprimendum trade. Scio non auram popularem laborũ tuorũ finẽ tibi propositam; sed ista meritis tuis se se obijciens, nequaquam videtur excludenda. Vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA XXXI. Pergulam.

POMPEIO CLAVDIO I. C.

EA est rerum prosperè fluentium conditio, vt vbi accipientis merita precedant, nihil fortunæ beneficio tribuatur: vbi fortuna imperet, nihil meritorum inesse appareat. Nec mirùm certè. Ad clarissima namque si caligat, occulta quomodo inspexerit? Quòd verò tu præstantissime Claudi in Genuensium caussarum criminalium Rotam accitus fueris, meri-

meritis, & fortunæ simul adſcribendum: Illis, qui te in ſortientium numero adſcripſerunt: huic, quæ opinione tua citiùs te quod optaueras, ſortitum oſtendit. Amico igitur meritorum & fortunæ inuicem aduerſantium conciliatori, viro inquam, prudenti, cuius voluntati fortuna obtemperat, magnopere gratulor. Campus enim latiſſimus patet, in quo tua virtus cũ laude poſſit excurrere, ſeu potius exultare. Hinc præſens epiſtola ad te currit, vt voluntatem meam, quæ cum adepto munere, omnia feliciſſima tibi precatur, pateſaciat.

Vale.

Bononiæ.

EPISTOLA XXXII. Durantem.

LVDOVICO DONZELLO.

CVR te impium non appellem, qui pietatem homini amicissimo postulas auferre? Quin impiũ etiam dixerim, si excusationem reijcias, cur illam à me nõ liceat impetrare. Istam imaginem non pecunia, sed pictoris in me beneuolentia à pictore ipso extorsit. Ob id mihi carior: quia quod auro venit, auro contra æstimatur: quod dono accipitur, animi gratitudinem, pretium requirit. Aurum terrestre est: gratitudo animi celeste aliquid sapit. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XXXIII. Parmam.

ALFONSO ELEPHANTVTIO I. C.

ET si de rebus aulicis hominem Aulæ minimè aptum interrogas; tamen ne quæstio repulsam patiatur ab eo, qui nihil supra, quàm cupiditati tuæ obsequi desiderat, libens respondebo. Cunctis in eam rem conatibus adhibitis, si res haud successerit, ingenii tenuitatem, non voluntatem accusabis. Duæ afferri possunt causæ, quibus Aulici Principum gratia non perpetuò fruantur. Altera: quoniam illi posteaquàm desideriorum culmen attigerunt, aliam voluntatem erga Principes induunt. Altera: quoniam Principes, cùm iam nihil reliquum sit, quod in Aulicos conferant, tædio affecti, eos deserere coguntur. Hæc Auctor omnium maximè politicus lib. 3 Ann. apertissimè indicat, cùm de Mecœnate & Crispo Sal-

lustio

Iustio iam lenibus, specie magis, quàm re apud Tiberium gratiosis, cùm antea plurimum valuissent, sic ait. *Fato potentiæ rarò sempiternę. an satias capit aut illos, cũ omnino tribuerunt, aut hos, cùm iam nihil reliquum sit, quod cupiant.* Cura, vt valeas, & si Aulam aliquando sequaris, lubricæ Principum gratiæ ne fidas. Iterum vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXIV. Romam.

IACOBO NARDO. I. C.

QVÆ munera ad me misisti grata omnino, & ingrata acciderunt. Grata; quoniam liberalitatis tuæ indicia sunt. Ingrata; quia te nihil de me sine remuneratione tibi polliceri posse ostendunt. Illud si credis, longissimè quidem erras. Is ego sum, qui quicquid operis amicorũ causa insumo, haud consumptum existimo. In posterum, si me vti volueris, ista conditio adsit, vt mer-

mercedis locum obtineat delectatio, quã familiaribus, officio fideque, retinendis percipio. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXV. Romam.

BERNARDO GVILHELMO in Rom. Gymnaſio humaniorum litterarum Profeſsori Primario.

QVOD Hieronymum Prætum amicum candiſſimum nominas, candidæ illius in te beneuolentiæ reſpondes. Is adeo ſyncerè de te ſentit, ac loquitur; vt quicquid laudis morum tuorum ſuauitati, doctrinę, modeſtiæ debet, id totum nihilo, quàm par eſt, liberalior concedat. Prætus ea in re, vt in ceteris, eſt eloquentiſsimus. Sed non minùs eloquenter tua & ſoluta & alligata oratione, ſcripta te, laude dignum & in Romano gymnaſio Romanæ linguæ reſtauratorem declarãt. Hæc breuiter recenſeo; non vt te laudem, ſed vt ab omnibus, qui ſapiunt, laudandũ

atte-

attester. Itaq; si quid in me debiti linguæ officii desideratur, promptissima honoris exhibitio compensat. Sed ne laudes tuas epistolæ argumentum videar secutus, hac de causa scribere non diffiteor, quia amicitiam tuam, Præto conciliatore, desidero: non vt omnibus in rebus me tibi equalem præstes, sed iucundā litterarum vicissitudinem, quoties libuerit, exerceas. Bononiæ.

EPISTOLA XXXVI. Medulam.

LVDOVICO ROSELLO.

QVICQVID Reuerēdiss. Abbatem de S. Petro rogandū mihi demandasti, non secus ac tu res meas, nempè studiosissimè, curabo. Si de summa nobilissimi iuuenis liberalitate liceat coniectari, me facile impetraturum confido. Quinimmò ei gratissimum acciderit credo, in te, cuius merita optimè nouit, virtutem omnium laudatissimam exercere: cū omnes

nes assiduis officiis complectedi occasionem perquirat. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXVII. Bononiam.

CORNELIO LOLIO.

CŒNAM à me tibi condictam præstari desideras? Præsto, vt me condictionis ne pœniteat. Adeo enim lautè me excipis, vt familiarium numero videaris excludere. Vt in ijs locus sit, tu conuiuij tui largitatē restringas. Sin minus meam tecum accūbendi frequentiam cohibebo. Vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA XXXVIII. Bononiam.

IO. THADAEO BLANCO COMITI.

DVPLICI nomine petioni tuæ non repugnassem. Altero, ne me à nobilissimo viro mādati honore eximerem: altero, quoniam adeò modestè petis, vt

pro-

propriæ auctoritatis oblitus, non patronus petere, sed amicus rogare videaris. De inscriptione igitur duabus galearũ insignibus, quæ tuis stematibus gẽtilicijs insident, apponenda, diù multumque mecũ animo cogitaui. Et cùm illud potissimùm desideres, vt vnica inscriptio vtramque imaginem complectatur, eiusque vel coniunctim vel diuisim acceptæ sententia consistat; præsens carmen haud absurdum iudicaui.

Cãdidus est intus, robur prudẽtia firmat.

Priora verba Mauri imaginẽ decent; quippè quæ eumdem, licet ore nigrum, corde tamen candidum declarant: & eo magis, quòd familiæ tuę Blanchæ cognomini respondent. Reliquum carminis colubri collo in caput humanum, quod ore gladiũ tenet, desinenti conuenire intelliges. Robur enim gladij typo explicatum sine prudentia, quam in colubro agnoscimus, nihil aut parum posse, Cecina apud Tacitũ sic inquiens, ostendit. *Vnam in armis salutem; sed eam consilio temperandam.* Quic

quid sterilis ingenij mei agellus ferre potest, iam habes. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA XXXIX.

AMICO CVIDAM.

DE tuo amore hominem tui amantē consulis, Ego breuiter & amanter cum Phædro respondeo.

A fœminis vt cumque spoliari viros,
Ament, amentur.

Phædro igitur liberto, animo tamen ingenuo si fidem adhibes, aut amare cessa, aut spoliari ama. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXX. Ticinum.

STEPHANO PERVZZINO I. C.

STRENARVM vsum, de quo per litteras quæris, non minùs antiquitate quàm frequentia celebrem fuisse, luculenti scriptores contestantur: quorum cathalogum

logum ne texam, vnus aut alter instar omnium habeatur. Suetonius in Augusti vita, illud de strenis scriptum reliquit. *Omnes ordines in lacum Curtij quot annis ex voto, pro salute eius, stipem iaciebant. Item Cal. Ianuar. strenam in Capitolio etiam absenti. &c.* Præterea de Tiberio. *Quotidiana oscula prohibuit edicto; Itē strenarū cōmercium ne vltra Cal. Ianuar. exerceretur.* Demum in vita Caligulæ. *Edixit, & strenas, ineunte anno se recepturum, stetitque in vestibulo ædium Cal. Ianuarij ad captandas stipes, quas plenis ante eum manibus, ac sinu omnis generis turba fūdebat.* Illarum originem antiquissimam Q. Aurelius Symmacus aperit, cùm Valentino, Theodosio, & Archadio Imperatoribus ineuntis anni felicitatem precaturus epist. 28. lib. 10. ita exorditur. *Ab exortu penè. Vrbis Martiæ strenarum vsus adoleuit, auctoritate Tatij Regis, qui verbenas felicis arboris, ex luco Streniæ anni noui auspices primus accepit, &c.* Strenæ ethimologiam (vt hoc etiam adiungam) optimè declarat

Iulius Cæſar Scalig. Poetices libro 3. qui, & Idea, hiſce verbis. *Ea de cauſa priſci Latini ſtrenam, quaſi trenam ſunt interpretati, à tertia officij repræſentatione.* Sunt qui ſtrenam à ſtrenuitate dictam volunt: quòd pauperiores ditioribus, quaſi viris ſtrenuis eas mitterent. Hæc ſunt, quæ de ſtrenis ad te reſcribenda in mentē uenerunt. Lege, & uale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXI. Durantem:

PETRO FRANCISCO MACCIO I.C.

CVR te, Macci humaniſſime, uel de facie ignotum ex animo colam, duplex cauſa. Altera, morum caſtimonia uarijs ſcientijs exculta; quæ unanimi ciuium tuorum huc ſtudiorum cauſa accedentium ſermone, non abſque ingenti gloria, agitata ferreos quoque animos in tui obſequium emoliſſet. Altera, parentis tui ad ſuperos translati pijſſima memoria. Huic patria mea optimis artibus, per aliquot

quot annos,instituta, quin Resp.litteraria multis ingeniosissimis illius operibus, & metro & soluta oratione conscriptis aucta, tantum se debere profitetur, quantum persoluere difficillimum est. Tertiam adderem, tuũ scilicet de meis poeticis lusibus,quos Pierius communis amicus tibi obiecit, iudicium: nisi quicquid optimo ingenio tuo, cum de meis laboribus optimè sentis, & prædicas, in exilia Auctoris merita nimis liberaliter deriuasses. Hæc simul coeuntia me ad scriptionem impulerunt:non eo certè consilio, ut te in necessitatem rescribendi adducerem; uerùm ut animus in te meus apertè innotesceret. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXII. Florentiam.

IO. BAPTISTAE MANZINO.

ANTONIVS tuus (non dico noster, ne meritorum magnitudine tecum uideat contendere) salutationem à te mi-

hi gratissimam nunciauit: qua non minùs amanter recepta, adiunxit. Vis scire, Cęsari, qualem vitam agat Manzinus? Accipe, lege, & si potes, ride. Epistolam abs te lego heu & doloris plenam; sed purè adeò, adeò eleganter scriptam, vt alterutrum necessariò coniecerim, aut tuæ vitæ statum longè infeliciorem esse, quàm asseris; aut te nihil impēsiùs animo euoluere, quàm miseriarum apud amicos per litteras deplorationem; quæ vel piæ commiserationis lacrymas, vel gratum consolationis officium hauriat. Si à me lacrymas expetis, spongia sum, tuarum calamitatum aquis in cor meum cōfluentibus, maximè vda. Sin solatium petis, pumex earumdē mœrore, quasi canicula, vrente, aridissimus. Ijs namque, non secus ac meis abrodor, excrucior. Erimus igitur sine solatio? Omni spe destituti, miseriarum turba oppressi.

Vna salus victis, nullam sperare salutē exclamabimus? Non ita. Auctorem potiùs de fortuna loquentē taciti audiamus.

Nec

Nec quos clarificat, perpetuò fouet,
Nec quos deseruit, perpetuò premit.
Vale, & spera. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXIII. Bononiam.

FRANCISCO MARIAE Buccaferreo in Bonon. Archigymnasio Legum Professori.

LAPIDIS inscriptio, quam desideras, ingenij scalpro incidenda est. Istud si durum sit, duriorẽ efficit scalpturam. Ingenium meum nôsti durum, & difficile; vt non mediocriter verendum sit, ne tibi oppidò satisfaciat. Attamen ne suscepti oneris curam videar neglexisse, labore ac studio poliendum curabo: vnde acuta illorum acies nulla operis duritie retundatur. Ex Villa.

EPISTOLA XXXXIV. Venetias.

IO. MARIAE MINIOTO Clerico Regulari.

TVA in me, quam diù Bononiæ fuisti humanitas, beneuolentia, dixerim & pietas, illud postulauit, vt gratias non modò agerem haberemque; sed etiã reponere optarem. Equidem optaui; sed non impetraui: vt potè qui beneficiorum sarcina oneratus non adeò breui eam ponere deberet. Iam anno elapso, Forosemproniũ versus iter faciens, te honoris causa salutaui: nunc per litteras audacissimus adeo, illud exoraturus, vt merita erga me tua non quasi propria, sed externa contẽpleris; de hinc quid tibi debeam inspicias: ne me deuinctum esse adeò pœniteat, vt sine rubore tuâ humanitate amplius vti posse desperem. Istud ages, si omni loco & tempore opera mea vtaris. Vtere; quoniam me, figularem rotam experieris. Ver

rar quòcumque voles. Per aliquot enim annos, quòcumque me verti, suauissimi pietatis tuæ fructus occurrerunt. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXV. Bononiam.

IOANNI RHAMNVSIO in Bonon. Archigymnasio Sacrarum Litterarum Interpreti Colleg. & insignis S. Petronij Collegiatæ Canonico.

QVANTVM de tua in me beneuolentia mihi pollicear, præsentem amicũ interroga: cui quicquid desiderat, per meas litteras ad te commendaticias euenturum affirmaui, non proprijs meritis, sed multis humanitatis tuæ experimentis fretus. Is Philosophię amore patriam reliquit. Verum quia fortunis est destitutus, perinde ac à bonis animi egregiè paratus, seruile munus non aspernabitur, dũmodo singulis diebus, per horæ spatium,

ni vl-

ni vltra, priuatam Doctori operam nauet. Effice (si me amas) vt quid spei in tua auctoritate, suasu meo, collocauit, exitu ipso comprobatum sentiat. Iuuenem fouebis optimas artes apprehēdendi cupidum; sed qui te virum meritissimum iam supra ceteros colere apprehendit. Ex villa.

EPIST. XXXXVI. Forosempronium.

FABRITIO INGENIERIO.

CÆSAREM Fratris tui filium litteris meis inanem ad te redire dupli ci de causa non sustinuissem. Altera, vt animi mei, iam cum de facie haud innotuisses, in te propēsionem aperirem: altera, vt iuuenis (nescio, an dicam magis caritate, quàm consanguinitate tibi adiuncti) modestiam, probitatem, non indiligentem in studijs nauationem attestarer. De hoc ipso alterum fratrem tuum Gulielmum admoneo: vt si quid hominis non magni

pre-

pretij testimonio desit, iterata scriptione sarciatur. Vale. Bononiæ.

EPIST. XXXXVII. Forosempron ium.

IO. BAPTISTAE TENALIAE I. C.

CVR tàm arctè, Tenalia, litteras tenes, vt ne rogatus quidem emittas? Vis cognomini respondere? Silentium tuum grauatè minùs ferrem, si ab occupationibus aliouè impedimentorum genere oriretur. Sed illud maximè doleo, quòd in otio diuturno siles. Si quid negotiorum habes, in noctem reijcias, aliquam lucis partem amicis concessurus: vt te diurnis perinde ac nocturnis laboribus, cū multa laude, occupatum prędicent. Vale Bononię.

EPISTOLA XXXXVIII. Pisas

FRANCISCO MARIAE Ciampulo Equiti S. Stephani.

PATERE, Ciampule amicissime, illud si affirmo, me litteras tuas optatas magis, quàm speratas accepisse. Iam diu de te nihil neque à te, neque ab alijs. Quid moeroris ex diuturna absentia, diuturnoque silentio contraxerim, tibi amicos non simulatè amanti iudicandum relinquo. Nunc Deo tibique laudes, qui irrogatus scribis, adeòque amãter scribis, vt litteræ tuæ vniuersum maris cursum vsque adhuc confectum, multa nec non varia, quibus diuino beneficio ereptus es pericula nunciantes, omnem ęgritudinem absterserint, mihi me ipsum restituerint. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XXXXIX. Melitam.

IOANNI BERTOLOTTO Doctori Theologo Bonon. Collegiato, & Equiti Ierosolymitano.

QVOD tibi Melitense iter aggressuro, præsagiui, euentu ipso comprobatum, me haud largum nimis meritorum tuorum iudicem declarauit. Equestrem igitur dignitatem tibi delatã gratulor, hac potissimum de causa, quòd illius insignia eo magis in tuo pectore collucescunt; quòd alijs, Naturæ beneficio liberaliter donantur, tibi tuarum virtutum meritis fuerunt retributa. Ista si quis parua dixerit, praua quidem dixerit, cùm à primarijs Europæ familijs iam pridem honestata nemo deffiteatur. Non tamen adeo magna sunt, vt earum rerum, quæ optimis animi tui dotibus preparantur, finem contingant. Virtus nescia mortalitatis, immortalia premia requirit. Vale. Bononie.

EPI-

EPISTOLA L. Ferrariam.

DVRANTI MINIO
Rotæ Ferrar. Auditori.

LITTERÆ pro te commendaticię iam istuc (ni fallor) deuenerunt. Exemplum, quod petis, mitto: vt meum, omnibus locis tibi obsequendi desideriũ sine exemplo esse non ignores. Istæ sunt à Principe, in quo aurum cum ostro, iure tam æquo certat; vt istud non electionis, non illud Naturæ munus, sed vtrumque meritorum premium esse glorietur. Prodeunt ab officina, vbi nihil non purum, nõ defæcatum. Ab eo inquam, qui cum epistolas rectè scribendi viam, iamdiu non secus ac Isthmum interclusam, ingenio & labore aperuisset, inter uiros à secretis Principum, principem locum vnanimi letteratorũ sententia est assecutus. Itaque quicquid spei in summi Principis litteris de te (vt par est) loquentibus collocasti, rei euen

tus

tus non temerè collocatum declarabit. Neque à competitoribus timeas. Siquid enim de petentium meritis inuidia detrahere non dubitat, potentium de illis testimonio religiosè restituitur. Bononiæ.

EPISTOLA LI. Ariminum.

GAVELLO GAVELLIO.

QVI ventrem Cicadæ scabet, grauem illius fritinitionem auribus non auersetur. Tu ad scribendum prouocasti; garrulitatem meam sustineas. Septembrius mensis, quo mihi res domesticas composituro, in patriam redeundum est, obrepit; nec sentitur. Quid verò nec sentitur? A me satis superque. Vnde quotidiano victui aliquid subtraho, vt cùm in via ad te diuertar, venter, qui esuriales ferias non nihil resederit, extructissimis dapibus perfruatur. Sed audire mihi videor Gauellum meum se ita excusantem.

Si quid dictum est per iocum,

Non

Non æquum est, id te seriò præuortier.
Nam meus scrupposam victus commeat viā.
At ego respondeo.
Cum calceatis dentibus veniam tamen.
Et si adiungas.
Terrestris cœna est.
Ego subijciam.
—— *Sus terrestris bestia est.*
Denique si tu
Multis oleribus.
Ego ut dialogo modum faciam.
Curato ægrotos domi.
Vale, & me ama. Bononiæ.

EPISTOLA LII. Ad S. Marinum.

PETRO MIGNINO.

LITTERAS tuas, quas multi fortasse cum stomacho, ego albis dentibus legi: ne animus meus in te conciperet iracundiam, & quem semper amaui, odisse inciperem. Itaque patienter feras, si me deridentem derideo: quia.

Sic

——*sic ars deluditur arte.*

Tu me derides, qui Iuris peritus cùm sim, de abditissimis Medicinę secretis, quę Æsculapio negotium facesserent, interrogas. Ego par pari refero, te illorum numero adscribens, qui Iuris peritos nullius rei scientiam deficere, non minùs temerè, quàm insulsè opinantur. Sed quia illud semper in animo habes, *Frons, oculi, vultus, persapè mentiuntur, oratio verò sapissimè*: ne iracundiam mihi dissimulatam credas, quæstionem à te propositam (*num quis veneno, sine corporis iniuria, vesci possit*) enodabo, nullis Medicinæ rationibus, sed exemplo inter historias celeberrimo innixus; quod Isaacus Casaubonus in sequens disticon

Rex certam, sub claro habuit diademate, pestem;
Certa sub illecebris toxica mũdus habet.

sic refert. *Cambaia regnum est, ad oras primo sole salutatas, Guzarat incolæ vocant, cui Machumar imperitasse testatum habemus; Regem veneno (ita volente patre, male*

 timen-

timente filio) ab ortu innutritum, sensim to-sici scrupulo super siliquam dato. Is in tam virulentam feritatem venenato nutritu degenerauit, vt quæ in eius cute temporariam muscæ quietem vellent, æternam caperẽt. Hoc certè magnum, sed maius quod subiungit. *Quoties autem ipse quempiam vellet interimere, augendæ scilicet pesti, pestiferum fructum Chosale, foliaque Tambor quàm simillima, illum moschocaryo, istæ persicis esitarit, accersitum deinde haud minùs lethaliter, quàm blanditer alloqueretur. Nemò tam integra valetudine fuit, qui venenato Regis afflatu in mediam horã durarit, nulla pellex, quæ concubitui superfuerit.* Hæc pari cum fide, atque admiratione legas, & valeas. Bononiæ.

EPISTOLA LIII. Pisas.

FRANCISCO LANDVCIO.

LITTERAS tuas, amoris indicium, quia salutationum cateruas continebant,

nebant, lætissimus accepi; & eo magis, quòd tuum, post caloris remissionem, ad nos accessum nunciabant. Pro salutatione gratias ago. De accessu, mihi gauisus, tibi gratulor, & quàm primùm fore vehementissimè opto. Cum veneris, me amicum ad omnia tibi paratum ostendam: & si vti libeat, nō frustrabor opinionem tuā; cum beneficium dare longè iucundiùs cēseam, quàm accipere. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LIV. Bononiam.

FABRITIO BARTOLETO.
Philosopho, & Medico in Bonon.
Archigymnasio Chirurgiæ
Professori.

OPVSCVLA tua poetica quàm primùm mittas rogo: vt quibus ingenij tui fœcunditatem prædicaui, prædicatione mea clariùs elucescat. Si miseris, bona fide polliceor, non amiseris. Neque alicuius Poetæ nostratis censuram verea-

ris. A Parnasso longissimè distamus, adeò vt licet Musæ, quæ loci amœnitate delectantur, ad nos animi causa descendant, ciues nostri, vt eas ad crebriorem libẽtioremque reditum alliciant, ex se prægnantes remittant, Phœbus ne illaudabilem virginum vagationem, à qua stupri origo, impunitam relinquat, eas, vbi cõceperint, fœtus edere, illosque Poetastros, non Poetas iubet appellari. Vale. Forosempronij.

EPISTOLA LV. Ad S. Constantium.

FLAMINIO DE BISCACciantibus S. Constantij Pratori.

SI quis etiam ignotos amari neget, mihi experto fidem præbeat: qui te Flamini, haud parum amo, nec tamen cognosco. Equidem meliorem tui partem, animum scilicet tot tantisque virtutibus ornatum noui, vt ingenti amicitiæ tecum contrahendæ tenear desiderio. Eius conciliatorem, Sebastianum Mauritium, supra

pra mediocritatem, tibi addictum, mihi amicissimum adhibeo. Is repulsam non timet, de singulari humanitate tua non semel experientia edoctus, & frequenti scriptione mecum locutus. Nec sanè debitas tibi laudes debuit reticere: vt cùm meritorum tuorum magnitudinem ęquali relatione haud assequatur, eam partem ne iniuriosus prætermitteret, quæ animi gratitudinem continens, nullo nisi liberæ voluntatis arbitrio continetur. Bononiæ.

EPISTOLA LVI. Forosempronium.

FABRITIO INGENIERIO.

QVOD de fratris tui filio superioribus litteris admonui, vobis omnibus gratissimum opinor accidisse. Admonui, ne virtutem proprijs meritis fraudarem. Virtutem dico, illius, quem opera ipsa iuuandi facultate, per absentiam sublata, profectitijs verbis deserere impij hominis ingenio adscriberetur. Nisi tam

celer hinc discessisset, ego meum studium erga illum diutius, & largius exercendi occasionem nactus essem. Quid illius maioribus & præsertim Gulielmo debeã narret, qui eiusdem merita in me singularia cognouit. Sed quamuis ista à me nihil reticeantur, cũ tamen prædicatio mea illorum magnitudini non respondeat, perinde patent, ac si occultissimis tenebris opperirentur. Eorum auctor, qui tanto oneri suppeteret, apertissimè detrectat, nõ temerè fortasse ratus, beneficij meritum furibus exponi, nisi à conferente grauissimo silentij lapide occludatur. Prolixitatẽ meam non excuso, ne hominem podagræ morbo detentum, epistolæ longioris lectione velle videar detinere. Vale ab eo, qui vt mortales valerent, mortalitatis inualetudinem subiuit.

Bononiæ.

EPISTOLA LVII. Bononiam.

ANTONIO RVDVLPHO

EPISTOLAM dedicatoriam dum petis, rem magnam paruamque simul appetis. Si Principem bicipiti dignitate fulgentem, cui dicata, respicias; res magna profectò est. Sin Auctorem, parua & exilis; cum ab eo nihil non paruum, nihil non exile proferatur. En libens mitto. Et quamuis verear, ne posteaquam eam legeris, non parum demas de opinione, quam de me amicorũ suasu cõcepisti; tamẽ illud solatij fuerit, quòd longè plus oculis, quàm auribus tribuendum iudicabis. Enimuerò decem auriti testes vix vno oculato æquiparantur.

Vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA LVIII. Forosempronium.

FERDINANDO CHARTARIO I. C.

VIDE, Chartari, quid amor valeat! Statim vt à nobis abijsti, omnia corporis membra mihi obriguerunt; non tam gelu (licet hisce diebus summas vires exerceat) quam timore, ne quid rei aduersæ tibi in isto difficillimo itinere obijceretur. Quoties, à tua decessione, meam suadendi artem incusaui, quę nullam tibi cũctationem potuit suadere! Quoties, prętor quotidianum sacrificium, priuatas Deo Opt. Max. preces obtuli, vt te patrijs laribus sospitem restitueret! Nunc supplex eumdem oro, ne uota mea irrita patiatur: quod num contigerit, citò me auditurum confido. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LIX.

ALEXANDRO DE S. PETRO.

ACADEMICIS exercitationibus plurimum laudis deberi, ex eo licet cognoscere; quòd illarum consuetudo à vetustissimis Philosophis in medium adducta, longissimo annorũ spatio, nihil exoleuit. Quinimmò ab optimis ætatis nostræ litterarum professoribus semel adsumpta mordicùs retinetur: cùm nihil omnino ignorent, multum illinc vtilitatis in iuuentutem proficisci. Vt enim militum fortitudo assiduis armis exercita, magis roboratur; sic adolescentium ingenia crebris litterarum velitationibus expolita perficiuntur. Contrà, si æmulis careant, otio quàm citissimè contabescunt. Itaque multum te laudo, qui consilium cœperis Philosophię theses in priuatis Academijs tueri, contraque tuentes argumentari. Et quoniam præfatiuncularum formam huic negotio

gotio acc[illegible]s; quatuor eiusdem argumenti, variæ tamen inuentionis cum præsentibus litteris accipes: quorum exemplo nō paucas, proprio Marte, tibi liceat conscribere. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LX. Corinaldum.

ANTENORI ALDOBRANDINO.

SI meus in te amor aliquid accessionis admitteret, id totum esset ab animi gratitudine; cuius, post tui apud me institutionem, non obscura indicia præbuisti. Nihil enim prosperi, nihil aduersi tibi accidit, quod mihi per litteras non aperiendū iudicaueris. Pater tuus diem obit, statim me facis certiorem. Tu vxorem ducis, non cessas à scriptione. Hinc discant iuuenes ex Doctorum imperio egressi, illorum merita non obliuisci. Hominem, quamdiù præcipit, reuereri, timoris à seruitute; post præceptionem, amoris est ingenuitatem indicantis. Ad vxorem reuersus, tibi

quam

quàm maximè gratulor. Quòd de illa per litteras nunciaueris, gratias ago, prolemque tibi maximè optabilem opto, & precor. De matrimonij conditionibus illud mihi facilè persuadeo, te fœminam duxisse, quę cum Alcumena, animi dotes non fortunas, dotem existimet. Si boni iudicij ductu talē elegeris, te felicem prędico. Sin minùs, quicquid miseriarum est (quod Deus auertat) tibi paratum præuideo, & doleo. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXI. Romam.

LAVRENTIO ANTICIO I. C.

EGO silentium tuum diu multumque admiratus, litteras tandem accipio, quæ te, vix patrijs laribus salutatis, ad septem collium vrbem properasse nunciabant. Tunc mecum ipse. Non mirum si Anticius silet, Principum ac Dynastarū, honoris causa, salutationibus, in Romana Curia occupatus. Si ita est, quamdiu libet sile. 11 Pere-

Peregrinum decet magis silentiũ, quàm vociferatio.

Sile inquam, sed apud Aulicos, qui plus scire debent, quàm loqui. Nobiscum mutis vocibus ideſt litteris, nullum ſtrepitũ cientibus; ſermonem habe, & uale. Bononiæ.

EPISTOLA LXII. Anconam.

FLAMINIO BENZONIO I. C.

NEMO defæcatiore animo, amico moleſtijs exẽpto gratulatur, quàm qui in eadem naui fuerit, aut ſit. Tu expertus quid curæ, quid ſolicitudinis menti exhibeant ſorores iam viro aptæ, me vno eodemque tempore, duas in matrimoniũ collocaſſe, non ſimulatè gratularis. Sed quid cauſæ fuit, cur iſtam voluntatẽ amiciſſimam per litteras aperires? Amor erga me tuus haud occultam ſuſtituit. Si amicis animo par reddi poſſe cõfidis, iã te fœneratò recepiſſe certò ſcias. Vale. Bononię

EPI-

EPISTOLA LXIII. Bononiam.

ANDREAE MARIANO Philosopho in Bonon. Archigymnasio Logicae Professori.

AGRESTES homunculos in Ranas à Pallade conuersos festiuissimi Poetæ cecinerunt. Ne idipsum, Orionis iniuria, nunc euentu ipso de nobis comprebetur, pertimesco. Imbres enim, tribus ab hinc diebus, tam assidui decidunt, vt nos in ædibus, non secus ac in latomijs compeditos detineant. Itaque nimboso sideri non parum irascor, qui nostris oris pro matula impudentissimus vtatur. Quibus rebus, cœlo tam inclementi, diem laceras? A consuetis laboribus (vt genio indulgeam) Genialium dierum Alexandri ab Alexandro lectioni vaco ea iucunditate; vt Argus, qui totus oculeus fuisse traditur, fieri nimis velim. Sed nescio, quo fato, vel in ipsa animi delectatione, quæ tamen

men lectionis spatium non excedit, non satis benè sit corpusculo. Equidem matutinis vespertinisque deambulationibus, quæ famem ciet, assuetum, nimiam quietem credo, auersatur; veritum fortasse, ne si diutiùs resideat, à lautissimis cibis, (dūmodo valetudini consultum velit) cogatur residere. O uos, supra quàm dici potest, fœlices ac beatos! quibus vrbem assiduè colentibus, domi per libros, foris per deambulationes & corpori & animo licet prospicere. Quàm diu capillos gestauimus, arbitratu nostro viximus, supra biduum aut triduum rusticari non libuit. Nunc capite abraso, seruitute circumuenti alienis moribus mores effingamus, vultū è vultu comparemus, necesse est. Sed cur in fortunam, quæ me ingratijs tamdiu rusticantem fecit, inuehi non cesso? præsertim cùm illud menti occurrat, nos pridie omnium Sanctorum solemnitatem, hisce uineis, quæ pampinos ponunt, longum uale dicturos. Faxit Deus, ut hoc exoptatissimum uale properè properet, Dedalæis
remis

remis (quod aiunt) acceleret. Si ab ore meo citò effluxerit quicquid angoris est, ab animo effluxerit. Sin diu cunctetur, supremum uale mihi dicere non cunctabitur. Tu uale, & me (quod facis) ama. Ex uilla Casalechij.

EPISTOLA LXIV. Recinetum.

HIERONYMO ANTICIO.

QVI me Plautinum appellant, sortē meam, quæ est infra mediocritatē extollunt. Plauti Comœdijs (non nego) delector. Verum is, Auctor non est, qui legentem in familiaritatem suam facilè admittat. Amat potiùs tractari, quàm legi. At me fortasse Plautinum uocant, quòd Plautinas sententias in unum congestas italica lingua donauerim? Si res ita habet, in ijs certè sum, qui largam laboribus suis mercedem relatam arbitrantur. Omnino mei amantes ab isto nomine desistant: ne inuidi, me illud affectasse debla-

deblaterent. Plautum animi causa semper euoluam; sed in eius uerba iurasse dici nolo. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXV. Bononiam.

CAROLO ANTONIO MANZINO.

LÆTOR ab amicis laudari; sed quousque meritorum meorum exilitati malint inhærere, quàm ingenij sui culmen attingere. Istud si eligant, eorum laus plus fellis habet, quàm mellis. Hoc tibi, humanissime Manzine, dictum volo; qui in mei laudibus, quis sim, planè oblitus, tuæ solius facundiæ rationem habuisti. Verùm quia per amorem fel etiam dulcescit: quicquid in tuo de me elogio est fellis, huiusmodi condimento aspergas. Dicas te amoris potiùs, quàm meritorum impulsu de meis laudibus scripsisse. Vale. Ex villa.

EPISTOLA LXVI. Ariminum.

GAVELLO GAVELLIO.

QVID mirum, Gauelli amicissime, si voluptates Venetijs à te gurgitatim haustas, per longam, in reditu ad patriam, vndarum agitationem euomisti? Æterna rerum humanarum vicissitudo postulat, vt gaudium mœror cõsequatur. Vtinam hæc veritas, quam nemo re ipsa in dies non experitur, mortalium animis inhæreret! vt immoderata oblectamentorum exercitatione abstinentes, auaram boni, quod obtigit, mensuram pleno horreo compensatam ne reciperẽt. Fortunam igitur cum ceteris tibi communem iniquè accusas: cùm iniquum sit peculiarem in hac vita immunitatem postulare. Hanc ipsam summis laudibus potius extolle: cuius beneficio te immanibus fluctuum periculis ereptum, iucundissimi parentum amplexus exceperunt. Vale Bono

EPIST. LXVII. Forosempronium.

ANTONIO MEOTTO.

LITTERAS tuas nondum perlegeram, cùm madidus oculis exclamaui. Heu fata! Quàm temerè facitis, virum optimum in caninam rabiem actum miserrimè necantes! Nę ingratissimus fuit catellus, qui domini manum sibi blādientem lethali morsu arripuit. Sed cur dixi catellum? Cerberum veriùs nominassem: qui acerbissimo amici funere perpetuam luctus materiam nobis obiecit. Nō mola salsa Ioui prodigiali, sed vero prodigiorum propulsatori, pia oratione litemus: vt quem casum in amico vidimus, à nobis benignissimus auertat: viroque ingenuo, qui nos mœstissimos deseruit, corporis agitationem, vbi non obscurum patientiæ præbuit testimonium, æterna animi trāquillitate cōpenset. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA LXVIII. Bononiam.

MATTHAEO MARIANO.

HVMANITAS, quæ tibi à Natura indita est, alterum mihi beneficiũ pollicetur. Illud paruum non erit, si apud necessarium tuũ interpretis munere perfunctus, præsentes eidem litteras deferre haud neglexeris. Licet enim quod per te rogaui, temporis angustia denegauerit; optimi tamen animi indicia gratiarum actionis officium postulant. Vale, & amicum molestum potius, quàm modestum excusa. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA LXIX. Bononiam.

FRANCISCO PETRASANCTAE.

QVANTVM audaciæ ostendi, cùm nihil apud te meritus, per Matthæum Marianum, singulare beneficium rogaui: nunc tantundem gratiarum ago. Quamuis enim, per temporis breuitatem, rem non licuerit impetrare, libet tamen tuæ erga me voluntati plurimum debere. Quinimmò eo plus debeo, quòd beneficij consecutionem internuncij precibus non nulli fortasse adscripsissent: sed promptus beneficiendi animus in tuam liberalitatem deriuatur. Vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA LXX.

BERNARDINO BENSIGNATO Doctori Theologo Bonon. Collegiato.

SI quis inueteratam hisce diebus Seruatoris nostri Natiuitati sacratissimę imminentibus felicitatem augurandi cõsuetudinem negligat, religiosum amicitię munus videtur negligere; parum abfuit, quin dixerim odisse. Quibus enim res prosperas, temporibus sic postulantibus, non desideras, eisdem aduersas te imprecatum suspicionem affers. Accedit, quòd legum violatorē, non sine maxima ignominia, te præbes; quoties huiusmodi officium incuria aliauè iniusta causa pręter-mittas: cùm quicquid consuetudo, communi ab omnibus accepta, longaque annorum serie agitata sibi vendicauit, legibus ipsis iniuriosissimè detrahatur. Ecquis ignorat, morem istum, nulli vnquam satis laudatum ab ipsis Romæ exordijs in

Tatij obſequium exordia ſumpiſſe? Ego igitur ne iuris ſuberſor iniquiſſimus appaream, quod tibi viro omnium amantiſſimo debeo, libens perſoluo; omnia inquã, ex voto, non à fortuna, quæ

Nec diſcrimen habet, rectaue iudicat.

Sed à rerum omnium moderatore ſapientiſſimo, cuiuſq; meritorum iudice optimo ſecundari deſidero. Vale. Bononiæ,

EPISTOLA LXXI. Foroſempronium,

FERDINANDO CHARTARIO I. C.

QVANTVM lætitiæ hauſerim, vbi cognoui, te poſt difficilis viæ pericula, ſoſpitem domeſticorum complexibus exceptum, eos interrogã, qui de amicorum ſalute diù ſoliciti, fruſtrà dubitaſſe aliquando tandem certiores fiunt. Cùm enim pauidos animi motus antecedenti epiſtola neſcierim explanare, quo pacto ſuccedentem lætitiam referabo? Hæc apud litterarum ſcriptorem

præ-

præclarissimum *solet esse facunda, & angustias clausi pectoris aspernata gestire.* Apud me verò elinguis, aut hoc tantum loquax, quòd loquacitatem magnitudini suæ imparē claris vocibus declarat. Vale, Bononiæ.

EPISTOLA LXXII. Bononiam.

ANDREAE MARIANO Philosopho in Bonon. Archigymnasio Logicæ Professori.

PROXIMIS litteris tibi significaui, nos magnoperè uereri, ne Orionis iniuria, coaxantium animalium formas indueremus. Nunc idipsum & eo constantiùs affirmo, quòd superi nullam neque diurnæ, neque nocturnæ quietis partem imbribus impertiunt. Attamen ista metamorphosis acerba, quæ eminùs præuisa, animum angit, illud solatij affert, quòd communis amicus, qui omnium aures obtundit, in sermonum collatione se

Tatij obsequium exordia sumpisse? Ego igitur ne iuris suberfor iniquissimus appaream, quod tibi viro omnium amantissimo debeo, libens persoluo; omnia inquā, ex voto, non à fortuna, quæ

Nec discrimen habet, rectaue iudicat.

Sed à rerum omnium moderatore sapientissimo, cuiusq; meritorum iudice optimo secundari desidero. Vale. Bononiæ,

EPISTOLA LXXI. Forosempronium.

FERDINANDO CHARTARIO I. C.

QVANTVM lætitiæ hauserim, vbi cognoui, te post difficilis viæ pericula, sospitem domesticorum complexibus exceptum, eos interroga, qui de amicorum salute diù soliciti, frustrà dubitasse aliquando tandem certiores fiunt. Cùm enim pauidos animi motus antecedenti epistola nescierim explanare, quo pacto succedentem lætitiam referabo? Hæc apud litterarum scriptorem

præclarissimum *solet esse facunda, & angustias clausi pectoris aspernata gestire.* Apud me verò elinguis, aut hoc tantum loquax, quòd loquacitatem magnitudini suæ imparē claris vocibus declarat. Vale, Bononiæ.

EPISTOLA LXXII. Bononiam.

ANDREAE MARIANO Philosopho in Bonon. Archigymnasio Logicæ Professori.

PROXIMIS litteris tibi significaui, nos magnoperè uereri, ne Orionis iniuria, coaxantium animalium formas indueremus. Nunc idipsum & eo constantiùs affirmo, quòd superi nullam neque diurnæ, neque nocturnæ quietis partem imbribus impertiunt. Attamen ista metamorphosis acerba, quæ eminùs præuisa, animum angit, illud solatij affert, quòd communis amicus, qui omnium aures obtundit, in sermonum collatione se

Achanticam Ranam, ad nostram coaxationem, agnouerit. Verùm vt omissis iocis, ad imbrium molestiam redeamus, sexcenties singulis diebus mihi ad speculam suspicienti, an Cœlum testes saturnia falce sibi præcisos deplorare desierit, eiusdem oculi lacrymis suffusi obijciuntur. Tunc quid sperandum in posterum, quid timendum, rusticorum astrolabium oculis emissitijs consulo. Nulla imbrium cessatione præsignata, in anni tempestatem iratus incesso; quippe quę miserrima Deucalionis tempora minitetur. Astrolabiũ, est collis cacumen vineis consitum, quod incolæ Coccam appellant, & ab Illustrissimi Senatoris Cospij fundo ad Sacratissimum D. Lucæ templum molliter assurgit. Cum istud inter nebulas vel parùm imminet, præsentem pluuiam duraturam; aut futuram non longè absentem pręnunciat. Quorsum hæc? Timeo, ne cùm omnium Sanctorum tùm Dominicæ Natiuitatis dies festi nos hic rusticantes opprimant. Ego calamum currentem opprimo;

mo; ne prolixitate me tibi molestiorem exhibeam. Vale. Ex villa Casalechij.

EPISTOLA LXXIII. Durantem.

PETRO FRANCISCO Maccio I. C.

TIBI iurato affirmanti cum valetudine in gratiam rediјsse, statim vt meas accepisti, an credam, non satis certum est. In eo potius nihil hæsitans, iniurato crederem; nisi negares, te non tam mox illas attigisse, quàm mox inualetudinem attigisti: rescribis enim post mensem. Illud dictum ne credas, vt tibi indiligentiæ notam velim inurere. Iam scriptionis meæ causas à rescriptionis postulatu alienas satis apertè significaui; cum *præter æquum sentiant* (vt ait ille) *qui inter dispares par obsequium requirunt*. In hanc sententiam dictum est, me à causa rem contrariam, valetudinis inquam, recuperationem

tionem à silentio productam admirari. Si à febri (quòd asseris) vales, gaudeo, vtque tibi & amicis, nihil supra tuam salutem ambientibus æternùm valeas, precor Bononiæ.

EPISTOLA LXXIV. Taurinum.

ALEXANDRO FRATRI Illustrissimi Apost. Sedis apud Serenissimum Allobrogum Ducem Nuncij Ordinarij à secretis.

SINISTRI pedis dolor quindecim dierum spatio nihil interruptus mearum ad te litterarum seriem interrupit. Alij Podagræ nomen indunt. Alij humorem calidum per varia corporis membra fluentem nominant. Ego morbum omnium certè grauissimum non apello, sed sentio. Cùm nulli medicamentorum generi (licet multa adhibuissem) cedere voluisset; vbi vnum aut alterum diem ab vnctio-

vnctionibus cessaui, ipse pariter cessauit. Ab ineunte doloris remissione stylo haud parcendum iudico, vt intelligas, me non nisi necessitatis impulsu à scribendo vacare. Vale, Bononiæ.

Obsignata iam epistola, proximas tuas accepi, & quidem tales, quales optaui, & speraui. Illas opportunè reddam, teque de omnibus rebus faciam certiorem. Iterum vale.

EPISTOLA LXXV. Forosempronium.

PROSPERO CHARTARIO I.C.

MEOS in Tacitum labores non arduos nego. Eos tamen esse inficior, qui æquam (vt tu asseris) iucunditatem pari vtilitati coniunctam auditoribus possint afferre. Nosti Auctoris difficultatem, quæ doctissimo cuique negotium facessit. Si facultas voluntati respon deret, non dubiè sperarem, fore vt neque Auditores quantum proficerent, neque

me suscepti muneris pœniteret. Si tamen isti (quod te audisse affirmas) diligentiæ meæ acquiescunt, ego testimonio tuo libens acquiesco, & alacriùs post hac in eiusdem Auctoris interpretationem me laboraturum polliceor. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXVI. Vrbinum.

PETRO FRANCISCO MACCIO I. C.

VARIO rerum tuarum euentu, quē mihi homini amicissimo, beneuolētiæ suasu, communem adscribo, animus etiā meus variè afficiatur, necesse est. Meritò igitur lętitię, quā superioribus litteris tibi diuturnæ ægrotationi exempto declaraui, pręsens mœror succedit; quòd in aliū morbum incideris, nempè in litem. Hanc non indignè pestem nominas, cui nō herbę, non lapides faciunt medicinam. Dum rebus tuis aduersis doleo, alterum amici officium non deserens, te hortor ad toleran-

rantiam, virtutem omnium præstantissimam. Faxit Deus, vt istud, quicquid est, mali, quamdiù necesse fuerit, forti animo feras, quousque pro te sententiam auferas; vt postea quàm tranquillo animo in patriam redieris, mutuis inter nos litteris iocari liceat; presertim istis diebus, quibus hilarem vitam non agere, mera mors est. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXVII.

ANDREAE MARIANO Philosopho in Bonon. *Archigymnasio Logicæ Professori.*

QVOD non minùs scitè, quàm prudenter sapidissimus ille per Philematium;

Insperata accidunt magis sæpe, quàm quæ speres.

nunc re ipsa de me experior. Ruri (quod non vnis ad te litteris significaui) imbriū ingruentia detinebar, quasi verna in phy-

lacis

lacis circumuentus: quodque acerbius videbatur, omnis spes decollauit, fore vt breui è loco molestissimo educerer. Cùm fortè fortuna, seu veriùs dicam, diuino beneficio, ludum repentè ortum me in sedes optatissimas reuocauit. Illud tibi per litteras aperiendum existimaui, ea spe nixus, vt qui amici malum, tuum malum existimas, boni, quod illi contigit, te participem haud neglexeris. Malum appello esse, vbi minus velis: bonum abesse, vnde minùs non nolis. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXVIII. Ferrariam.

LAVRENTIO LOMBARDONIO.

SIC sunt humana, Laurēti amicissime, vt amicorum mandata appetentem, quasi Tantalum in aquis refugiant; fugiētem, umbræ instar, auersum insectentur. Itàq. non mirum, si qui alienam operam sequuntur, rarò fideli vtantur. Quicquid ami-

amicorum causa efficimus, nisi hilaritate condiatur; nihil omnino sapit. Hoc tibi dictum, qui amicorum indigens, difficillimos omnium adis, me omnia tua causa cupientem præteris, aut ceteris excussis, quasi inuitò petis. In iram si propenderem, vltio parata esset: cũ is minimè sim, cuius voluntate altiùs inspecta, minimi videar faciendus. Sed quoniam omnibus in rebus amicorum commodo, non proprio genio indulgendum existimo; ideò libens Mathematicæ scientiæ libros ad te mitto: vt quod multos frustra sæpius flagitasti, ab vno vix quidem iusso (quoniam tui amantissimus est) accipias. Mitto, & rogo, vt si quid in posterum necesse habueris, statim me facias certiorem, illud pro certo habens, optimam erga te voluntatem nullo mihi tempore defuturam. Vale.

Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA LXIX. Pergulam.

LVCAE RVGGERIO I. C.

QVÆ de tuo negotio fides consiliaria mihi obiecit, per superiores satis videbar rescripsisse. Nunc genio tuo cumulatè obsecuturus, illud & liberiùs fortassè addo: Quæ plurimorum adseuerationem & consensum requirunt, non facilè impetrantur. Hac de causa Tacitus Cn. Pisonis sententiam, licet in rem longè diuersam laudat: quòd ab vnius, quàm multorum iudicio pendere maluisset; illud secum ipse reputans, vt Auctor politicus affirmat, *Vera, aut in deterius credita ab vno faciliùs discerni, odium, & inuidiam apud multos valere.* Neque respondeas, Petitio mea honestati altiùs innixa, repulsam non timet: quoniam si hominum vota ex honestate fortuna secundaret, non perindè uerè ac eleganter Poeta cecinisset.

For-

Fortuna immeritos auget honoribus,
Fortuna innocuos cladibus afficit,
Iustos illa viros pauperie grauat,
Indignos eadem diuitijs beat.

Si tamen illius fauorem in te libet experiri, meque negotio adiuuãdo aptum existimas, illud habeas, fortunam voluntati meæ non dominari. Amico igitur nihil parce, sed omnia pręcipe, & vale. Bononię.

EPISTOLA LXXX. Bononiam.

LVCIO PASELLO.

TVAM ex Taciti lectione iucunditatem intelligens, iudicij maturitatem, in ætate non dum matura, summoperè laudo; vt potè illius, qui Auctorem rerum politicarum omnibus probatissimum legendo, diem traducis. Quid verò à iucunditate, nisi aliquis indè fructus constaret? Is apud me constat, & certè non vulgaris, quem tuæ cũ Academicis disermocinationes declarant. Perge. Istius gene-

ris libros euolue. Optimarum enim artium cognitio ingenitæ nobilitati, morum castimoniæ adiuncta, te otio, quod iuuentus libentissimè amplexatur, inimicum, bonis omnibus amicum declarabit. Vale. Ex villa. Casalechij.

EPISTOLA LXXXI. Pisaurum.

IVLIO CEASARI VENANTIO I.C.

RVMOR serpebat (quòd scribis) me superiore præterito mense, in patriam reuersurum. Eiusdem rei apud me serpebat desiderium. Causa non vna. Sed primaria; vt parentes viserem; qui Deus auerunciet, vt iam senio confecti, supremum diem claudant, priusquàm præsentia mea illorum voto satisfaciat. Statim vt quædam negotia expediero, uiæ me cōmittam. Tu quæ pollicitus es, vt maturè parata sint, cura. Vnum aut alterum diem apud te cogito. Supra, nihil polliceor. Enim verò quò tardiùs ad me-

os iter

os iter conficiam, eo celeriùs huc reuerti necesse habebo. Vale, Bonon.

EPISTOLA LXXXII. Ripas.

SEBASTIANO MAVRITIO I. C.

DVM tempus illud, Mauriti amicissime, occurrit, quo lac ab ista nutrice studiorum fœcundissima sugebas; occurrunt pariter collocutiones, quibus sępe duas tresue horas, cum maxima animi voluptate, exigebamus: eaque cogitationę adęò immergor, vt iure optimo exclamęm. *Bonum carendo magis, quàm fruendo dignoscitur.* Postea quàm enim locis disiuncti sumus, consuetudinem tuam expertus, quanti fuerit, nunc desidero. Vtinam diem aliquando aspiciam, quę res pristino statui reponat, quę nos iterum conuingat. Sed sicut animo grauiùs angerer, siquid mea culpa cōmissum esset; ita illud solatij est, quòd fortunam licet accusare, quę nos inueterata beneuolentia inuicem conglu-

tinatos, inuida deglutinauit. Nos contrà, illius improbitatem frangere, victi de victrice triumphum reportare cõtendamus, easdem collocutiones, quàm creberrimè fieri potest, mutua scriptione agitantes. Vale. Bonon.

EPIST. LXXXIII. Forosempronium.

IACOBO THOMASINO I. C. Forosempr. Eccl. Cathed. Canon.

QVICQVID laudis debetur viro, cuius accessione, exiguus amicorum, qui veri sint, numerus augeatur; id totum communi omnium opinione, tibi Thomasine humanissime, conceditur. Ego parum dixero, si te omnium amicissimum dixero. Fratrem veriùs aut etiam patrem appellaro; qui fratris patrisque officia mihi liberalissimus præstitisti. Fratribus namque absentibus, patre, ob senectam, sibi ferè inutili, sedulam adeò rerum mearum curam suscepisti; vt quidquid impedi-

pedimento esset, quò minùs commodi honorisque causa domo abessem, breui, & facilè sis amolitus. Sicut istud beneficij genus, quod cum logicis generalissimum vnde cetera ducuntur, licet nominare, nihil ingratus agnosco; ita gratias pro eo magis habendas, quàm agendas, & vbi relatio imparata sit, silentio magis, quàm verbo vtendum existimo. Hoc sæpe vaniloquētiam, illud proprię imbecillitatis confessionem, quæ animi gratitudinem pariat, ostendit. Fac tibi rerum domesticarum pondere oppresso, aliquem miseratione commotum suppetias ferre. Quid illi debendum iudicares? Idipsum me tibi debere profiteor. Profiteor, non loquor. Beneficiorum enim magnitudini paria verba non inuenio. Attamen hoc vnum animo conceptum, ne sexcentis quidem habenis cohiberem. Qui uitam mihi pijssimus reddidisti, hanc tibi debeo. Ea igitur, ubi libet utere, & uale. Bonon.

EPISTOLA LXXXIV. Pergulam.

ANTONIO SALVTIO Philosopho Medicinæ Professori publico.

SILENTIVM meum diuturnum excusem? Apage: nisi te uelim accusare. Vterque nostrum siluit, & causa fortasse non dissimili. Siluit certè stylus, at credo, non amor; qui etiam in longo, profundoque silentio se loquacem satis declarauit. Equidem de me illud ausim affirmare, nullum diem præterijsse, absque mutuę inter nos beneuolentiæ apud amicos cõmemoratione. Cur id ipsum de te non credam, cùm tuam constãtissimam in amando uoluntatem considero? Vterque licet scriptionis abstinentissimus, nihil de optima animi propensione detrahi passus est. Vtinam crebris litteris istam excolere libuisset; non quòd aliquid accessionis faciendum sperauissem: sed quoniam iucundita

te,

te, quam inter amicos litteræ afferre consueuerunt, fraudati, inuidos lætitia gestiētes non uidissemus. Ne isti diutius collętentur, ad intermissam scribendi uicissitudinem redeamus. Illud si feceris (ut sæpius te facturum non despero) quicquid absentia tua ægritudinis fouet, non mediocriter leuari sentiam. De me illud tibi persuadeas, tam crebras ad te litteras missurum, quàm grauissimas occupationes tuas nihil interpellari cognoscam. Cui namque obsequium debetur, molestiam uereor exhibere. Vale Bonon.

EPISTOLA LXXXV. Bononiam.

FLORIANO AVGVSTINO Ioanetto I. C.

AMICVS tuus, seu potius noster, quid de se homines loquantur, (si me audierit) nihil aut certè parum laborabit. Cur uerò laboret qui cunctis de se honestissimè loquendi materiam præbet?

Hominum vita non ex vulgi sermone; sed vulgi sermo ex hominum vita metiẽdus. Improbos igitur, qui ab honoribus repulsi, censoriũ munus sibi arrogare non dubitant, aspernetur. Immò huiuscemodi deblaterationibus, bonam sibi apud bonos famam augentibus, magnoperè gaudeat. Quoniam

Dat veniam coruis, vexat censura columbas.

Vale. Ex villa.

EPIST. LXXXVI. Forosempronium.

LVDOVICO PERVZZINO.

QVI mei amantissimus à Natura genitus, ab Arte est enutritus, stylum diutiùs cohibere nõ potuit, quò minus litteras ad me, pro dignitate nuper accepta gratulatorias exararet. Istæ mihi quidem gratissimæ, vt eo maiores gratias agerem impulerunt; quòd cùm tuorum in me officiorum cumulus in dies crescat,

ſcat, hæc nullo vnquam tempore à me referri poſſe confido. Vtinam hic gradus, me quaſi per gradus manu ducat; vbi ſicut tua in me beneficia cognoſco, & amicis prædico: ſic aliquid in tuam tuorumque vtilitatem mihi liceat emoliri: ne cui plurimum debeo, inutilis viuam, inuidis ingratus appaream. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXVII. Ripas.

SEBASTIANO MAVRITIO I. C.

QVÆCVMQVE de miſerrimo rerum humanarum ſtatu apud auctores leguntur, veritati conſentanea ſunt; ſed illud potiſſimum

——— Ita cuique comparatum
Eſt in ætate hominum, ita Dìs placitum, vt
voluptatem mæror comes conſequatur;
Quin incommodi plus malique illicò aſſit bo
ni ſi obtigit quid.

Exemplum non longè petam. Ego ex tertiæ ſororis, quàm ſatis commodè colloca-

ui, nuptijs iam celebratis, iucunditati duplicem calamitatem succedentem sentio. Alteram ex aduerso casu, quem fratri meo accidisse non ignoras: alteram ex primæ sororis viri obitu, eo grauiore, quòd quinque filios reliquit, qui auunculi bonis certatim inhiabunt. Hinc rerum domesticarum onus deponendi spe quasi videor destitutus: dum istæ recrudescentis Hydræ naturam æmulantur: cui singulis capitibus obtruncatis, septena pullulascere solebant. Animum tamen non despondeo. Aderit diuinus Alcides, qui face admota, pullulationis sępius iteratæ loco callum obduxerit. Interea non possum non esse homo, sensu non affici, quòd quanto magis ex molestiarum lacu nitor emergere, tanto magis in dies mergar infelix. Dolor quidem præscriptos à prudentiæ limites non excedit. Sed iam animo conceptus ob amicorum inopiam, qui obstetricis officio fungentes, gemituum impulsu emissum, amantissimis auribus excipiant, exceptum solentur, intus adolescit, & cum

non aliundè nutriatur, è meo sanguine cibum sugit auidissimus. Quò circa non mirum, si ante mediam ætatem, cano capite quinquagenarius appaream. Ætas namque licet robustissima, calamitatibus facilè opprimitur, nisi effugium pateat ad amicos, quorum opera & consilio subleuetur. Quis te, Mauriti, felicem non appellet, amicis, in isto angustissimo loco, augustissimum? Felix certè es, arctissima (vt ais) familiaritate coniunctus cum viro, qui corpori & animo tuo facit medicinã. Ignosce prolixitati. Videor enim quasi præsens tecum habere sermonem: qui doloris in animi penetralibus reconditi si liceam duritiem potest mitigare. Quò circa crebriores litteræ nobiscum intercedãt: ne hoc fructu omnium iucundissimo priuemur. Vale, & Medicum tuum à me plurimùm saluta.

Bononiæ.

EPISTOLA LXXXVIII. Bononiam.

CONSTANTIO MARIAE Maluasiæ Comiti.

SI laudes, quæ ſcriptionibus meis à patre tuo tribuuntur, ex ingenti beneuolentia ſcaturire neſcirem, illis multo maximè delectarer. Noui Comitem Neapoleonem, virum optimis artibus imbutum, acri iudicio, acrique ingenio præditum. At quoniam illud amoris proprium videtur, vt res vero maiores efficiat, hinc profectò eſt, vt res ſupra merita, apud me collocatas non facile admittam. Reiectis laudibus, amorem plurimi facio, amplector, & veneror. Tu, qui patrem mei amantem declaraſti, eiuſdem mancipium me prædica, non ignatus ſumi viri beneuolentiam re nulla æquiore, quàm infimo obſequio compenſari. Ex villa. Caſalechij.

EPI-

EPISTOLA LXXXIX. Durantem.

EVSTACHIO GATTO I. C.

DE tuo in patriam reditu ab amicis, à te nihil omnino. Quàm diù genialibus diebus siluisti, facilis indulsi. Sed quadragenarij ieiunij tempore te à scriptione ieiunum nequeo sustinere. Migninum, qui amicitię nostræ conciliator fuit, litterarum à te extractorem adhibuissem; noui enim quanti apud te sit, & quid velit mea causa. Verùm sicut rebus amicorũ voluntarijs non parum gaudeo; ita quæ extorta sunt exosus intueor. Scribe igitur, neque à me preces iteratas præstolare: ne quod antea tuæ liberalitati acceptum referre consueui, meis in posterum stimulis adscribam. Scribe repeto, & dùm scribis aliquid præcipe: vt quauis alia de causa te litteris parcum existimem, quàm quòd me amicum voluntate impigrum, sed rebus inutilem censeas. Istas si æquabili men-

mēsura ac illas liceat polliceri, Eustachius sentiet, me omnium instar esse, qui omnium instar ei velle profiteor. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXX. Pisaurum.

ZONGO HONDEDEO.

QVOD fuit in causa, cur tu celerrimè à nobis abijsses, id ipsum efficit vt tui desiderio longiùs diuexer. Istud in dies augetur, quòd de tui fratris valetudine nihil audio. Si libeat non mediocri solicitudine me leuare, de Frãcisco quàmprimùm litteras mitte: sed tales quales me optare, non ignoras. Facilè enim contigerit, vt cùm virum mihi amicissimum à corpore conualuisse cognouero, ego ab animi angore conualescam. Bononię.

EPI.

EPIST. LXXXXI. Forosempronium.

HIERONYMO PASCVCIO.

DE amici scriptis quid iudicij ferã,nõ satis constat. Equidem iudico ętatem nostram illuc deuenisse; vt quod Horatius de Poetis cecinit, in omnes optimarum artium professores rectè possit retorqueri. Enimuerò nisi longè supra mediocritatem sint, longè infra mediocrem æstimationem iacent. Illud in causa est, cur non pauci à scriptorum emissione deterreantur, veriti ne altero pede cunas, sepulcrum altero attingant. Hæc iuuat ad te paucis rescribere, ne desiderio tuo penitus videar defuisse. Vale. Bonon.

✠

EPI-

EPISTOLA LXXXXII. Imolam,

THOMAE SERRAE.

QVI post rem exactam, consilium petunt, illud tacitè videntur postulare; vt consiliarium in rei laudationem adducant. Cùm enim quod factum est, infectum (vt aiunt) reddi non possit, id ipsum nullo pacto accusandum: ne mœror amici animo ingeratur. Ego tamen, qui plus amicitiæ legibus, quàm genio amici tribuendum existimo, si deliberatio tua accusationis egeret, nihil laudarem. Laudo, quoniam ita sentio. Quid si neces sitate coactus reprehẽderem? Nullus inde fructus; nisi quòd ego amici partes præstitisse laudarer. Verùm ne sine consilio à consultore discedas, illud fideliter admoneo, aut rem, ante consilium acceptum ne conficias, aut confecta, consilium ne petas. Vale. Bononiæ.

EPI.

EPISTOLA LXXXXIII. Asculum.

ANTONIO FRANCISCO Cherubino Philosopho Medicinæ Professori publico.

ET si occupationũ series nihil ferè interrupta satis me tibi poterat excusare, si quod mihi demandasti, non æquè ac vellem, diligenter confeci, attamen, vt desiderio meo satisfaciam, hæc ad te scribo, me onus libenti animo suscepisse, & eo magis, quòd Anticio gratum accidisse intellexi. Sed non parum timeo, ne operæ illius acquiescas, qui ad improuisum laborem raptus est. Si quid tamen in eo, quod feci, desiderio tuo defuit, non in me citissimè (vt æquum fuit) parentem, sed in te seriùs, quàm debuisti, iubentem reijcias.

Vale. Bononiæ.

EPIST. LXXXXIV. Forosempronium.

MICHAELI ANGELO FRATRI.

PII II. opera in vnum volumen congesta, quæ desideras, iam pridem misissem, si certi hominis facultas euenisset. Ea tabellario ordinario nunquam comitterem. Cum enim equo vehenda sint in ea scrobe, quæ singulis locis per viam litteras ponit, variorum hominum manibus agitata, facillimè perirent. Illud si fieret, nullum tibi emolumentum, mihi maximum damnum constaret: cum liber illius generis non sit, cuius exempla Veneti Vltramontaniuè typi nobis suppeditent. Istud, quicquid est, desiderij in mensem sustineas. Tunc enim libro, per me in patriam (quod nosti) reuersurum, allato, temporis spatium, quo illū optasti, æquè diuturna lectione compensabis. Vale, parentesque ac domesticos omnes à me plurimum saluta. Bononiæ.

EPI-

EPIST. LXXXXV. Ad S. Angelum.

GAVELLO GAVELLIO

SEBASTIANVS pater tuus mihi abs te litteras reddidit cum Oda, quam, si tuum à modestia exemplum secutus, rusticam appellarem, rusticus omnino essem. Licet enim rurale habeat argumentum; adeò tamen elegans, adeò festiua est, vt à viro vrbanissimo scripta videatur. Singulas illius partes laudo, preter eam, vbi me ad villam inuitas; cum tanto magis rusticandi desiderium augeatur, quanto minùs me assiduis occupationibus distentum, illud assecuturum confido. O virum liberalem, ea scilicet offerentem, quę amicis non licet contingere! Attamen gratias ago, & si vnquam occasio dabitur, æqua me repositurum polliceor. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXXVI. Bononiam.

FRANCISCO BARBADORIO I. C.

EMBLEMATA cubiculum ornatura, quæ desideras, à me vltra semel non petieris. Amicitiæ officium, cui satisfacere conabor, non ignoro. Tu ingenij mei exilitatem ne ignores, neque illud tibi persuadeas, quod expectationi de me conceptæ nequeat respondere. Si parua expectabis, non frustrabor opinionem tuam. Sin magna, illud memineris, hominem viribus exiguum, quæ ingentia sunt, moliri non posse. Ex villa Casalechij.

EPIST. LXXXXVII. Mediolanum.

IO. BAPTISTAE FRATRI.

DVPLICEM æstum sustineo, indeque duplicem affectionem experior.

tior. Alteram ab amore: alteram ab anni tempore. Illa me ad scribendum adducit: hæc deducit. Attamen si rectè aspicio, æstus inter se haud contrarios agnosco. Amor suadet, vt scribam: anni tempus, vt sileam; veritum, ne, si hisce diebus stylo nimis indulgeam, valetudinem non parum offendam, cumque alij autumnali tempore, sine periculo, scribent, ego graui labore in morbum delapsus, à scriptione desistam. Quicquid igitur litterarum, vigente æstu, omitto, cū idem remiserit, cumulatè compensabo. Vale. Bononiæ.

EPIST. LXXXXVIII. Forosempronij.

IOANNI BAPTISTAE Tenaliæ I. C.

TV fratris mei negotium, quàm diù necessitas postulauit, souere non cessasti: ego tibi gratias agere nō cesso; & tamen nihil mihi satisfacio. Illud quidem magis me angeret, si quę genij tui propen-

sio sit, ignoratem. Hæc in nuda beneficij confessione, æquam relationem cognoscit. Ego huic cognitioni acquiesco, meque cõtrà rebus tuis paratum profiteor. Vale à Bonon.

EPISTOLA LXXXXIX.

HIERONYMO TAMBVRINO.

ILLVD à fato dixerim, vt tu operæ meæ cupidus magis, quàm indigus, hanc ipsam adeas, cùm maximis occupationibus detinetur. A' fato igitur, nisi tuæ cupiditati cumulatè satisfecero. Voluntas, quæ à me est, nunquam imparata. Non idem affirmò de viribus, quæ à Deo sunt, non à viro. Hæc omnino videbantur præmittenda epistolæ, quam petis dedicatoriç, missioni. Sed statim genius tuus dilationis impatiens occurrit, qui festinationem suadebat. Itaquè præsentibus litteris adiunctam mittere constitui: vt nisi beneficium cunctis partibus absolutum,

certè

certè ex animo tuo acceleratum dicar attulisse. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA C.

ILLVSTRISSIMO, & Reuerendissimo D. Carolo Madrucio S. R. E. Card. Amplissimo, Tridentinorum Episcopo, & Principi Clementissimo.

EA est non modò ingenitæ, sed etiam acquisitæ benignitatis tuę vis, Cardinalis ac Princeps Augustissime, vt præsentes in tui obsequium, absentes in venerationem alliciat singularem. Hanc ego, præ cæteris, & boni genij ductu, & proprij iudicij compulsu, mente indutam nunquã exui: quinimmò illud animo semper agitaui, vt intimis inhærentem affectum, exterioribus, quibuscumque liceret, indicijs aperirem. Vnde ab re minus me fecisse, sum opinatus, qui Aldrouandi Philo-

sophorum omnium sapientissimi de piscibus operis prælo traditi, Illustrissimoque Salisburgensi Archiepiscopo ac Principi dicati exemplum ad te miserim. Istud verò duplici de causa. Altera, quoniam eiusmodi munus, & maiora etiam liberalitati tuæ debebantur, quæ Salmerini piscis ad nos missione, librum locupletiorem, & ob id litteratorum Senatui gratiorem effecerit. Altera, quoniam, cum nulla vel disertissima lingua meam in te obseruantiam possit exprimere, hanc ipsam tibi æquè ac meo Numini elingues animātes humili silentio testarentur. Quid de Auctore cum ceteris bonarum litterarum Mecœnatibus sentires, optimè cognito, statim animum appuli, vt eiusdem de solidæ vngulæ quadrupedibus lucubrationes, quarum diuturno desiderio Resp. litteraria angebatur, in lucem editas tibi, Illustrissime Carole, sacrarem; cuius præter Cardinalitię dignitatis splendorem, biceps in Episcopatu Tridentino auctoritas, auctoris demortui famam longè latèque pro-

propagatam in æuum tueretur sempiternum. Neque renues confido, & propter iucundam scriptoris memoriam, cui studiosissimè faues, & propter libri argumentum non vulgare; cuius lectione animum tuum mirificè detineri non ignoro. Quadrupedes igitur ad te veniunt, ea spe concitati, vt à maioribus tuis gregibus non arceantur. Equus certè non excludetur, cuius generoso tergo toties insederunt Io. Gaudentius, Aliprandus, fortunatus, Georgius, Io. Federicus, Renatus Emanuel maiores tui armorum peritia in Belgio, Illyrico, Insubria, Germania, Mauritania adeò illustres, vt fortem ac prudentem belligerandi normam posteritati reliquerint vniuersę. Istam ad viuum exprimit Comes Gaudentius, qui adhuc mortalis, duplicis Germanorum legionis Tribunus, & Tyrolensis militiæ Imperator infracto animi robore ad immortalem famam iter est aggressus. Quod Equus à te liberaliter, Elephas credo, impetrabit. Enimuerò se tibi mansuetissimus sistit, &

nisi

nisi Naturæ vinculis teneretur, ad maiorem venerationem, genua curuaret, vt oculis tibi obijciat typum Ludouici in Cardinalatus Prælulatusque fastigio prædecessoris tui meritissimi: quem assiduo pietatis, religionis, nec non temperantiæ cultu virum sanè augustum, Gregorius XIII. P. M. agnoscens, Augustanis comitijs præfecit, Hispania suorum Cardinalium Ductorem sapiëtissimum, Germania vigilantissimum Protectorem habuit: quem (vt vnico verbo expediam) in hæretica prauitate, cuius Supremus Inquisitor fuit, abolenda, Catonis mores, vt in ceteris publicis muneribus renouantem, ne Romæ in Vaticano aliquando maximum videret, eius sola magnitudo repugnauit. Ecquis inficiatur, hunc totis viribus æmulatum merita Cardinalis Christophori Tridentinæ Brixinensisq. Ecclesiæ Episcopi, & Principis omnium fama celeberrimi? Hic sacrosancto Cardinalium Collegio à Paulo III. adscriptus, primæ Concilij sessioni sub eodem Pontifice in propria Ecclesia,

clesia, iterum sub Iulio III. interfuit: & quoniam animi celsitudine, grauitate, doctrina, sapientia, rerum gerendarum dexteritate plurimùm vigebat, grauissimis Marcelli II. & Pij IV. iussu legationibus functus est; cùm non pauca munera ad Romani Imperij gloriam Caroli V. Imp. plurima eius filij Regis Hispaniarum Philippi II. nomine admirabili prudentia obiuisset: ex quibus illud satis fuerit in mediũ attulisse; quòd Mediolani Gubernator arcem in summa rerum angustia nutantem, ammoto Custode, proprij consilij & vigilantiæ munimentis Regiæ ditioni confirmauit. Præclaras maiorum tuorum virtutes eo libentiùs attingo; quòd aliæ in aliosdispertitæ, omnes in te vnum confluunt, & virum perfectum in publica hac orbis scena certatim ostendunt. Talem te vidit, qui Reip. Christianæ gubernaculũ tenet, Paulus V. cum Ratisbonensi cœtui Legatum esse voluit: vbi quantum prudentiæ, dictorum factorumque constantię specimen dederis, omnes, qui aderant, absenti-

ſentibus, magna cum laude prædicarunt. Quid verò Monoceroti ſperandum? Eum quæſo, ne reijcias, cuius imago humilitatem virtutum omnium fundamentum effingẽs, præter ſtẽma gentilitiũ, tuos mores apprimè deceret: in tui namque demiſſionem adeò propendes, vt laudes etiam meritas quàm maximè auerſeris. Auerſaris profectò; ſed quid proficis? Ampliorem laudatoribus de te loquendi materiã ingeris: cum merenti multò laudabilius ſit nolle, quàm debere laudari. Reſtant, qui proprię impuritatis conſcientia clariſſimam aſpectus tui non audent ſubire maieſtatem, Mulus, Aſinus, & Zebra. Hoſce Chriſtianæ Religionis oppugnatorum petulantiam referentes, ad te (quæ tua eſt humanitas) amanter compelle: vt iſtic morum nequitia defæcata, mundiſſimis quibuſque armentis aggregentur. O felices quadrupedes, ſi vobis aditus pateat ad alteram Arcam refugij Carolum Madruciũ Cardinalem Epiſcopum, & Principem, ſeu potius dicam, ob clementem in rebus

admi-

administrandis iustitiam, Tridentinorum parentem amantissimum! Si læto vultu excipiamini ab eo, & per Italiam, & vultrà montes sine vllo periculo licebit diuagari. Felices quadrupedes nuncupaui: sed me feliciorem nomino; si quorum clientelam suscepi, eosdem apud te patronos experiar: si quos tibi; Purpuratorum Patrum prudentissime, do, dico, & sacro, gratiam tuam non minùs optatam, quàm speratã mihi concilient. Id vnum supplex obsecro, atque obtestor: quod si impetraro, satis superque mihi retributum arbitrabor. Diù Apostolicæ Sedis ac Tridentinæ Ciuitatis splendori, Amplissime Princeps, viue, & vale.

Bononiæ.

Finis Centur. I.

DOMINICI

CÆSARII

EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA II.

EPISTOLA I. Romam.

IOANNI CANAVLIO Foroſempronienſium Epiſcopo creato.

OCTAVIVS Accorombonus, qui ſupra ſex luſtra, patriæ meæ paſtor vigilantiſſimus præfuit, vt illud etiam pietatis indicium ouibus ſibi commiſſis exhiberet, earum cura abdicaturus, te ſucceſſorem vidit, vnde Foroſempronienſes, Accorombono Præſule amiſſo, nihil damni feciſſe intelligerent. Nætui mores integerrimi

rerum humanarum diuinarumque scientia, negotiorum peritia Summi Pontificis, eiusque sororis filij Cardinalis Burghesij gratiam, æqualium beneuolentiam, inferiorum obsequium tibi potuit conciliare. Quapropter de Presulatus honore gratulor: non tibi, cuius virtutum magnitudini haud par campus obtigit, vbi illas omniũ oculis obijcias; sed patriæ meæ, Antistitem accepturæ virum, quem dignitates longè maiores expetunt. Reliquum est, vt, cui beneficium penè diuinum gratulatus sum, illud quoque perpetuum precer. Quod dum facio, te, cuius Episcopalis dignitas me à Clericorum parentium numero non excludit, Naturæ benignitas inter clientes recipiat, obtestor. Foro sempronij.

✠

EPI-

EPITSOLA II. Romam.

IO. BAPTISTAE DE S. PETRO Illustrissimi Senatus Bonon. apud Paulum V. Pont. Max. Legato Ordinario.

EX multis honestissimis conditionibus, quæ meam apud Reuerendissimum Abbatem de S. Petro consanguineum tuum, seruitutem consequuntur, illam instar omnium facio, quòd mihi aditus ad beneuolentiam tuam fuit reseratus. Et quoniam ex propria animi celsitudine, non meritorum meorum exilitate hanc ipsam impertiris; eo arctiùs me deuinctum sentio, quo largiùs liberalitatem tuam experior. Sic vinctus, quid meritis tuis congruum efficiam, si iam liber nihil, quod iisdem responderet, effeci? Voluntas obsequio tuo uincta, nullo certè clientum certamine vincenda, quod rebus fortunæ iniuria defuerit, promptissimi affe-

ctus vbertate compensabit. Illud potissimum fit, iam proximis Seruatoris omnium Natalitijs diebus; quibus quicquid felicissimi ominis, totius anni curriculo, mens auidissima conceperat, iam maturi ponderis impatiens, in tui reuerentiam deponit. Vtinam, sicut omen te non despecturum confido; ita euentu quàm citissimo comprobatum intelligam. Si contingat, non minùs me tibi Patrono plurimum velle gaudebo, quàm illi, quorum votis fortuna respondet, se multum posse gloriantur. Bononiæ.

EPISTOLA III.

CAMILLO BALDO in Bonon. Archigymnasio Philosophiæ Professori Ordinario.

CLARISSIMA virorum fama auribus excepta si aliquando præsentia confirmetur; in maiorem sui cultum & obseruantiam impellit. Ego cùm adhuc

puer

puer patrijs laribus cõtinerer, multorum, qui, studijs confectis, istinc ad nos remeabant, tuas virtutes prædicantium ex ore auidissimus pendebam, non secus ac ipsi ex tuo, dum Philosophiã in isto Archigymnasio interpretabaris, pendebant. Quicquid audieram, experientia tandem edoctus, oculatus testis factus, in tui obsequiũ adeò inflãmor; vt hoc ipsum; quod alijs præsens non celaui, tibi censeam aperiendum. Tu humanitatis tuæ aditum (quod nulli ex ciuibus meis denegasti) aperias: me in tuorum clientũ numerum excipias. Pro eo, quod rogo, paruum certè, hoc est me ipsum defero: verùm illud est, quod Philosophi omnium celeberrimi animum par: cuis etiam acquiescentem possit explere. Bononiæ.

✱

EPISTOLA IV. Romam.

FRANCISCO BONCOMPAGNO S.D.N. Vtriusque Sign. Referendario, & Abbati.

HERVS, qui verè sapit, famulum nulla re sibi æqualem sustinebit. Sed vbi quem virum generis claritate, virtutum ornamento conspicuum, honore prosequatur; tantum abest, vt in eo æmulandi studium auersetur, vt potiùs dillaudet, & quibusdam velut stimulis admotis, ad maiorem venerationis amorem excitet. Hoc præsertim nomine herum meum sapientem appello: qui licet te quàm maximè colat; me tamen secum certare non verētem neque obiurgat, neque odit: quinimmò hac certè de causa diligit. Quo circa dum meam tibi obseruantiam, quibuscunque licet indicijs, conor aperire; quod debeo, persoluo, hero gratum facio, illumque in dies mei aman-

tiorem

tiorem experior. Patere igitur, vt hosce Soteris Natiuitati dies sacros cum imminentis anni exordio tibi felicissimos precer: tibi inquam, viro non magis prædecessorum imaginibus, quàm proprijs animi dotibus Illustrissimo. Bononiæ.

EPISTOLA V.

LVDOVICO FACHENETO Marchioni, & Bonon. Senatori.

BENEFICIA, quę suprà mediocritatem sunt, plerumque grato accipientis animo acquiescunt: quæ inter vulgaria censentur, gratiarum actionem cum relatione desiderant. Sic fit, vt quæ plus valent, minùs possint, non suarum sed accipientis virium defectu. Is enim quo impensius beneficium reportat, eo grauiore debiti sarcina oneratur. Me quantoperè liberalitas tua, Marchio Illustrissime, onerauerit, satis sentio, & iudico. Breui namque, & facilè exoraui quod ceteri nō

sine labore, & longo temporis spatio impetrassent. Beneficij igitur, quod in me contulisti, magnitudo nihil à me, nisi animi gratitudinem requirat. Bononiæ.

EPISTOLA VI. Tudertum.

ANTHAEO CLAVDIO Tudertinorum Gubernatori.

IAM beatissimę Christi Natiuitatis dies non longè abest, quo quisque patrono, & Mecœnati suo perpetuam felicitatem solet, aut potius debet ominari. Et cùm ego inter tuos clientes summis beneficijs honestatus, primas mihi arrogem; ob id quemlibet eorum optima voluntate antecello. Sed cùm vires fortunæ injuria interclusæ desiderij culmen non attingant, nunquam acquiesco; quamuis tibi, affectum magis, quàm rem inspicienti satis omnino faciam. Hinc fit, cur hoc tempore humana diuinaque tibi ex sententia procedere tam optem, quàm quod maximè.

mè. Et si rerum exitus ex meo desiderio pẽderet, quicquid affectionum in me est, id totum esse desiderium optarem: vnde me vnum instar omnium tuo commodo inseruire intelligeres, cùm vnus instar omnium, omnia tibi felicia auspicari non desistam. Sed cur longius pergo? Qui prudentia penè incomparabili clientum animorum adytus facillimè penetrat, ab illis verborum copiam non requirit. Bononiæ.

EPISTOLA VII.

FERDINANDO RIARIO Marchioni, Bonon. Senatori, & Imperatoris clauis aureæ à cubiculo.

PRVDENTER quidem Romanorum antiquitas strenarũ vsum Cal. vnde annus aperitur, instituit: vt scilicet magnis viris optatæ ab omnibus felicitatis indicia apparerent. Ego verò, cùm nihil nõ prosperum hisce sanctissimis die-

diebus tibi, Marchio Illustrissime, precaturus sim, ecquid infima conditio mea suppeditabit, quod meritorum tuorum magnitudinem assequatur? Equidem singula perlustrans, nihil, quod meum sit, extra me video. Vt igitur quicquid habeo, in possessionem tuam deuoluatur, totum me tibi addico. Sed re diligentiùs inspecta, nec me quidem ipsum habeo. Mei namque optatissima gratia tua olim impertiti, in patrocinium dico, recepti ius vniuersũ tibi cessit. Nihil igitur superest, nisi vt cessionem (quod libentissimus facio) ratam habeam. Tu quicquid est, noui obsequij testimonium consueta animi celsitudine gratum habe, & felix viue. Bononiæ.

✠

EPISTOLA VIII. Romam.

IO. NICOLAO TANARIO Protonotario Apost. & S. D. N. Vtriusque Signaturæ Referendario.

SI nulla causa esset (sicut quàmplurimæ sunt) quamobrē meum tibi obsequium vendicaueris, illa quidem primas obtineret, quòd Reuerendissimus Abbas de S. Petro te plurimi facit. Eius exemplum non sequi, nihil aliud esset, quàm improbissimi famuli munus exequi. Te igitur supra mediocritatem colo. Verùm quia satis animo meo non facio, nisi aliquod huiusmodi voluntatis indicium proferam; abs re minimè facturum me sum arbitratus, si qui Natalitij Seruatoris nostri dies imminent, tibi felicissimos optarem. Omen est ab homine tibi addictissimo, qui illud eximiè desiderat, vt nihil de rebus secundis, quas tua merita tibi adscribunt, fortunę iniuria detrahatur. Bononię.

EPISTOLA IX.

FRANCISCO COSPIO Bonon. Senatori.

EGO, si quid sum, cùm à Bononiensium patriciorum benignitate sim, illis me totum debeo, nec doleo. Summis namque viris debitum debitoris laudi potius, quàm oneri assignandum. Tu, Illustrissime Cospi, in ijs es, qui me gratia sua dignum iudicantes, tot tantisque beneficijs cumularunt; vt quisque apud me patroni nomen meritò sit adeptus. Quæ fuerint beneficia, singillatim non scribo; quoniã illorũ numero ac magnitudini stylum meum penitus inæqualem agnosco. Præterea non scribo; ne animum tuum huiusmodi lædam scriptione. A te liberalitatem noui. Quicquid beneficij confers, accipientis silentium, mercedem requiris. Vt liberalior sis, illud à me in præsentia ne postules. Quin æquo animo feras,

ras, vt te optimum patriæ Senatorem, perinde ac patronum clientibus benignissimum prædicem. Bononiæ.

EPISTOLA X. Fauentiam.

FRANCISCO MARIAE Gasparino Protonotario Apost. & Illustriss. ac Reuerendiss. Card. Valentij Fauentinorum Episcopi Vicario Generali.

TE ab Illustrissimo Cardinale Valentio Præsulatus sui Vicarium generalem cooptatum, mihi gaudere, tibi gratulari debeo. Tibi; quoniam pendens ab illius iudicio, qui inter purpuratos Patres oculatissimus censetur, non exigua tibi gloriæ insignia comparabis, probatissimo Principis testimonio probatus. Mihi; quoniam sicut antehac lõgissimam locorum distantiam, prætendens, opera mea nunquam, seu rarò utebaris; ita post hac cùm propiùs accesseris, adeò vt vnius tantum

tum diei itinere separemur, me amicum rebus tuis non inutilem loquaci mandatorum silentio declarabis. Hic non pauci iuuenes Fauētini studiorum causa commorantur. Istis de tua gubernandi ratione percontantibus respondeo, hanc esse adeò laudabilem, vt experientia magis cognosci, quàm lingua, vel disertissima queat explicari. Ex ijs non nulli amicitiam tuam, me conciliatore, desiderant. In patriam, vt studiorum feriȩ agitari cœperint reuersuris litteras ad te dabo. Interea illud enixè oro, vt spe, quam de mea deprecatione conceperunt, cùm te maturè adierint, non fraudentur. Bononiæ.

EPISTOLA XI. Bononiam.

AENEAE MAGNANO Bonon. Senatori.

RERVM mearum turbæ eo minùs animum mihi perturbant, quòd te patronum ac defensorem habent. Istas se-datio-

dationem aliquando tandem sortituras confido: non à sorte, quę optatis meis semper refragatur; sed ab ea, quæ sortis inuidiam frangit, à tua scilicet singulari prudentia. Illud dictum ne credas, vt tibi in mea clientela propriæ benignitatis impulsu currenti stimulos admoueã, verùm vt gratias agam. Quinimmò non vt agam sed potius habere ostendam. Beneficia enim, quibus nulla gratiarum relatio par est, multo minùs earumdem suppetunt actiones. Tu hoc age, cunctos beneficijs tibi deuinci: cùm nemo non germanam nobilitatem censeat, cui comes adiuncta est liberalitas. Ex Villa.

EPISTOLA XII. Pergulam.

IO. IACOBO GIVCCVLO Doctori Philosopho.

NOVI animum tuum, Giuccule amantissime, prudentiæ munimentis adeò confirmatum, vt rerum aduersarum

rum impetu è summa tranquillitate excuti possit, non diuelli. Itaquè si in fratris tui obitu aliquid solatij obijciam, non parum te videar offendere; qui etiam in maxima doloris causa, constantiæ, & fortitudinis documenta alijs prębere cõsueuisti. Attamẽ sustine, si presenti sermone doloris acerbitatem clausi pectoris angustiarũ nesciam recludo; cùm animum contra res improsperas non satis munitum habeam. Sustine, vt qui N. viuum maximè dilexi, mortuum maximè lugeam. Lugeo, vt dolorem ostendam, quem cum viderint homines, tuum fratrem mihi carissimum fuisse intelligant. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XIIII.

GVALENGO GHISELERIO Bonon. Senatori.

SI liberalis censetur, qui beneficium cùm dare possit, iteratas preces non expectat, te, Illustrissime Ghiseleri, liberalissi-

lissimum prædico; cui statim vt amici mei à me necessitas innotuit, consuetam liberalitatem libuit exercere. Alterum beneficij meritum deprecatori quidem adscribitur; sed in isto, donantis benignitate potius concesso, quàm rogantis oratione extorto, quicquid est, tibi acceptum refertur. Amicus vnico nomine tibi debet, quòd scilicet beneficium accepit. Ego duplici de causa sum deuinctus: & quòd impetraui, & quòd non falsò me impetraturum prædixi. Bononiæ.

EPISTOLA XIV.

IO. BAPTISTAE MAVRITIO I. C.

VVLGATISSIMVM illud, priuatione desiderium enutriri, nunc de te experimento comprobatur. Dum enim Poemate heroicis numeris conscripto Rempublicam litteratorum priuas, illa in dies magis magisque desiderat. Scio, te-

modestię vinculis ab eius emissione retardari. Sed modestiæ amicis molestæ excusatio non patet. Et si obijcias.

Scire tuum nihil est; nisi te hoc scire sciat alter?

Ego respondeo. Qui diues thesaurum abscondit, non sibi, non alijs prodest. Poema tuum, thesaurus est, duplici de causa pretiosissimus: & quòd res sacra est; & quòd ab ingenio, ac eruditione tua est. Istud si comprimis, laudem tuam comprimis: amicorum cupiditatem producis: inde stimulos, vt in lucem proferas, non parùm acuis. Si illorum aciem multum molestiæ tibi allaturam cupis retundere, inutilis modestiæ aciem retundas. Bononię.

EPISTOLA XV. Bononiam.

VINCENTIO PONTELLO Clerico Regulari.

ORATIONEM funebrem, quam iudicium meum subituram misisti, non

non laudo, quia non possum: non accuso, quia non debeo. Quis enim infra mediocritatem ingenij laudes summo viro debitas proferat, sine suspicione parcitatis? Quis eiusdem scripta censorio animo legat, in quibus lectissimæ sententiæ cum lectissimis verbis numero decertant? itaquè ne Oratoris facultatem mihi arrogem, auctoris laudum enarrationem subterfugio. Ne animi improbitatem cùm dedecore simulem, ab accusatione abstineo, illud certè non dissimulans, me tanta delectatione animi eam legisse, vt iustis Serenissime fœminæ Ferrariȩ olim Ducissæ peractis interesse, nec non eorum, qui interfuerunt, suspiria & singultus audire, pallentes vultus contemplari, intimum cordis dolorem introspicere mihi viderer. In causa hȩc sunt, cur non satis constet, vtrum feliciorem nominem Ducissam, cuius eximijs meritis non dispar Orator contigit, an Oratorem, cuius perenni eloquētiæ laudum materia non defuit. Vale. Ex villa.

EPISTOLA XVI.

CAROLO RVINO BONON. Senatori, & Comiti.

INTER patricios iuuenes, quibus vt aliquid obseruantiæ indicium exhiberem, præsentis libelli scriptionem subiui, tu, Illustrissime Carole, animo subijsti: cuius optima erga me voluntas non mediocrem animi gratitudinem videtur postulare. Itaquè ingratus ne sim, munus per litteras defero. Tu lætus accipe, & nisi alia de causa, ea saltem esse gratum ostende, quòd ne opusculum cum omnibus foret commune, amicorum precibus, qui typis committendum iudicarunt, denegaui. Quod dono, paruum non diffiteor. Sed (quæ tua est magnitudo animi) parua ne despicias, cùm à donantis inopia, maiora non liceat expectare. Bononiæ.

EPISTOLA XVII.

ROMVLO PARADISO Illmi & Rmi Card. Capponij Bonon. de Latere Legati à secretis.

O MENDACES homines, qui famam mendacij matrem appellant! Equidem ab illis in posterum dissentiam, nunc re ipsa totum aliud edoctus. Quod enim communi Bononiensium, & exterorum voce agitatum audiui, te, Romule prę stantissime, inter ceteras virtutes, quæ animum tuum exornant, humanitatem etiam erga ignotos exercere, nihil à veritate alienum cognoui. Illud tamen non admiror; cùm non temerè, sed diuinitus magis Paradisi cognomen acceperis, quippè qui nibil non iucundum, non delectabile, & quod omnium animos non summopere afficiat, emittas. Id ipsum ego heri vesperi sum expertus, cùm me ad gratissimum sermonem prouocasti. Gratissimum ser-

monem nuncupaui; nisi quòd ingratę fuerunt tuæ gratiarum actiones, quòd de te optimè sentiam, & prædicem. Veriùs me tibi plurimum debere affirmasses, qui me, licet virtutis expertem, virtutis tamen studiosissimum (dum istam in alijs dillaudo) præbendi facultatem obieceris. Illud suprà, tibi debeo, quòd si quid à me per priuatum amicorum testimonium, quasi per manus, meritis retributum accepisti, tu coram, publicè, nempè in foro, & vnico liberalitatis impulsu, rependendum iudicasti. Huiusmodi allocutionis honore, qui ad amicitiam tuam aditum mihi reserauit, eo magis me affectum sentio; quòd alijs iam diù varijs artibus optatus, mihi timore quodam, ne te viro assiduè occupato molestus essem, insperatus contigit. Nunc isto chyrographo amicitiæ tuæ me addico. Tu, si libet, addictum excipe, epitaphia, quæ mitto, lege, & corrige. Censuræ tuæ libens subijcio, non dubia spe fretus, quæ de Concino conscripsi, à Paradiso, vbi nihil inconcinnum, ad me concinna-

peni-

penitus reditura. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XVIII.

HIERONYMO ROSSIO.

TEMPORIS angustia illud videbatur obijcere, vt petitioni tuæ refragarer; viri namque merita, quem mihi laudis argumentum proposuisti, non mediocris, sed summi ingenij partum requirunt. Quia tamen genium tuum in cupiditatibus ardentem noui; noui pariter, illum haud fraudari posse absque graui familiaritatis læsione. Istud causæ me impulit, vt præsens elogium scriberem. Vtrum ex viri dignitate, alij viderint, tuque præsertim, non ego. Cùm enim (quod Comicus prudentissimè ait) veritati congruat;

— *vix decimus quisque est, qui ipsus se se nouerit.*

Vigesimus profectò erit, qui res suas rectè iudicet; res enim nostræ longius à nobis distant, quàm nos ipsi. Equidem istud,

quicquid est, laudis, mihi ascribo. me inter decumanos esse, qui se ipsos norint. Si quidem ingenij mei sterilitatem agnosco, & fateor. Sed istam in Naturæ, quam nouercam experior, illiberalitatem nemo, nisi iniuriosus non reijciendam iudicabit. Vale. Borion.

EPISTOLA XIX. Vergianum.

VGOLINO COSTAE

QVID noui Gallia de Concino apud Reginam olim gratiosissimo nuper attulerit, nemo aut pauci saltē ignorant: nempè in fortunæ gremio necatum, à plebe effossum, frustatim sectum, crematum, ventis proiectum. O miseram Aulicorum sortem, qui rei auidissimè inhiāt, quam si fuerint assecuti, cum capite simul amittunt! Præstat igitur paruis acquiescere, quàm magna cum periculo ambire. Sed ne videar Aulicis præcepta tradere, ad Concinum redeo. Mortis genus in eo si

spectes,

spectes, obscurum. Sin multa Auctorum scripta, quæ illius necem consecuta sunt, satis profectò clarum. Ego non nulla epitaphia conscripsi, non vt cum ingeniosissimis viris certarem: sed vt pomeridianum somnum; hisce æstiuis diebus, tergiuersarer. Ex illis, quinque accipies: ea tamen lege, vt legas, liberumque iudiciũ feras. Legem apposui, modestiæ tuæ non ignarus, quæ aliena falsò potius laudare, quàm verè reprehendere consueuit. De illis si rescribas, mihi gratissimum facies. Sin minus, quam ante hac modestiam, in posterum timorem, ne de rebus tuis nimis acutè sentiam, nominabo. Vale. Bononiȩ.

EPISTOLA XX. Durantem.

PETRO MATTHAEO Tyranno.

QVOD ego de amico, iam inde à puero ex prȩmatura armorum delectatione præsagiui, nunc euentus ipse (vt scri-

ſcribis) comprobauit. Vix enim adoleſcens ad bellum proficiſci audacter conſtituit. Hinc illi applauſus, hinc illi ſubriſus, cùm ego bellicam artem in concione laudaturus, Horatianum illud afferebam.

————————————— hora,
Momento, aut cita mors venit, aut victoria læta.

Iſtud conſilij nemo, qui ſapiat, accuſabit. At feſtiuo famulorum equorumque numero ſtipatus, feſtiuam pariter auri copiã impẽdet. Idcircò benè audiet; quippe qui licet adoleſcens cum ſene prudentiſſimo Hegione animo ſuo ſic agitauerit.

Ego virtute Deùm, & maiorum noſtrûm diues ſum ſatis.
Non ego omnino lucrum omne eſſe vtile homini exiſtimo:
Scio ego multos iam lucrum luculentos homines reddidit.
Eſt etiam, vbi profectò damnum præſtet facere, quàm lucrum.

Illi certè præſtabit; quoniam apud ſuos in maximo otio negotioſus, largiùs, nec tamen

men æqualiter honestè impendisset, & ideo consumptum veriùs, quàm insumptum nominasses. Cui namq; adolescenti, ingenita nobilitas, post parentis obitum, opes ac delicias, ad satietatem, suppeditat, dolos, & fallacias struere Cupido non cessat. Amico igitur ex animo gratulemur, qui quod iam pridem didicit, memoria tenuit.

Otia si tollas, periere Cupidinis artes.

Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXI.

HOMOBONO DE BONIS Clerico Regulari S. Pauli Illustriss. & Reverendiss. Card. Ludouisii Archiepiscopi Bonon. Pœnitentiario, & librorum Censori.

OPERA, quæ in lucem à te prodierunt, Homobone eruditissime, boni

ni omnes manibus conterunt, lingua, & stylo certatim collaudant. At mali? A lectione abstinentes, eminùs verentur, & reuerentur. Nec sanè mirum; Illud virtutis est improbis ora occludere, inde silentium pro ingenti laude reportare. Ego non laudo, ne inter bonos locum mihi videar arrogasse. Porro non laudo, quia oratio mea tantarum laudum non sustinet argumentum. Ne tamen cum improbis profitear, cominùs obseruo, amplector ex iterata sæpius lectione, fauentibus superis, aliquid vtilitatis excipio. Sed istud aliquid eiusmodi est, quę rerum summam contineat. Liber, qui de Humanæ vitę statibus agit, viuere: qui de Indulgentijs, spiritualiter ditari: qui de casibus reseruatis (nè qua excusatio pateat ignorantiæ) difficillima quæque animos arctius adstringentia enodare: qui de ęgrotantium auxilijs, mori me docet. A te igitur non aliquid, sed omnia: vita scilicet, ac mors. Sed mors vitę affinis sempiternę: sed vita alteram mortem deletura; mortem, in qua il-

in lud

lud miserrimum, nihil boni, nisi quod à morte absit, censere, & numquam mori. Quid alij pijssimis lucubrationibus tuis debeant, ipsi viderint; quid ego, ex ipsarũ met eruditione (vt hoc amplius debeam) iam vidi. Ne ingratus sim, me totum debeo. Quare me totum addico. Tu addictum humaniter excipias, & Christianæ Reip. vtilitati valeas. Bononiæ.

EPISTOLA XXII. Durantem.

CLAVDIO SCYRO.

TV meam in Tacito explicando rationem, ego tuam in eodem percipiendo diligentiam prædico. Quorsum hæc? Par pari redditum? Ita sanè censebam. Sed rem mecum ipse reputans, secus habere intelligo. Tu humanitatis abundantia, me supra æquum, ego verborum defectu, te infra meritum laudo. Si æqualem gratiarum actionem postulas, tu non nihil de laudibus meis demas, vt

ego non parum tuis adiungam; nempè quòd haud nimio officiorum pondere me oneres. Si feceris, par pari redditum iudicabo. Bononiæ.

EPISTOLA XXIII.

BERNARDINO MARISCOTTO.

TE scriptionibus meis adeò delectari audio, vt voluptati laudem nec vulgarem adiungas. Alterum non admiror, diù expertus, illud tibi modestiàm suadere, vt quæ amicorum sunt, amico animo aspicias. Alterum intelligentia non assequor, nempè res meas insipidissimas emūctæ naris viro quàm optimè olere. Huius rei causa in amorem pariter reijcienda, qui omnibus cibis condimento est; quin fel ipsum, mel facere consueuit. Hinc gratias tibi ago immortales, vtque amorem in me tuum exercere valeas, præsens epitaphium in Iulij Cæsaris Claudini obitum ad te mitto: non eo quidem animo,

vt illinc tu voluptatem haurias, ego laudem. Quid enim voluptatis afferat Philosophi, & Medici præstantissimi discessus à nobis æternus? Ego verò quid laudis attingam, qui virum omnium ore celebrãdum, tenui calamo velim circumscribere? In ista, qualiscumque est, lucubratiũcula, non mortui encomium (cum tenues ingenij mei vires illud nequeant sustinere) sed eius obsequium respexi: vt cui inter viuos eximijs animi dotibus cultum & obseruantiam præstiti, id ipsum illius famę nulla temporis inuidia consumendæ attestarer. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXIV.

MARTIO MALVETIO

INGENITA viris nobilitas fastum ingerere consueuit. Tu verò à tua nobilitate, fomentum & materiam hauris; vnde comitas, morumque suauitas augeatur. Istam virtutem tibi peculiarem ciues heste-

hesteris contestantur, hesteri ciuibus magnoperè gratulantur. Cùm enim primaria Ciuitatis laus à beneuolentia in aduenas oriatur, tu isto potissimum nomine, optimi patricij nomē mereris; qui patriam huiusmodi laude non mediocriter adauges. Ego per multos, qui istuc studiorum causa accesserunt, humanitatem tuam prędicantes audiui, vt potè clientes firmissimo patrocinio tuo decoratos. Quamuis nobilitas inter fortunæ bona, quibus nihil meremur, aut demeremur, censeatur; huic tamen cùm virtutis indicium sit, cultus, & obseruantia debetur. Dehinc, si mores sui similes admittat, contrarios excludat, omnium animos ac voluntates perpetuò sibi deuincit. Hac de causa me tibi deuinctum fateor, vtque vera me fateri sentias, meum erga te obsequium experiaris, quicquid virium in me est, nulla re aut loco otiari feras. Bonon.

EPISTOLA XXV. Durantem.

PETRO FRANCISCO Maccio I. C.

LIBER de bello Asdrubalis à tuo piæ mem. parente conscriptus, apud nos litteratorum manibus voluta-tur. Alterum de Pisaurensi portu non vidi. Eius tamen præstãtiam à torq; aureo, quo Serenifs. Vrbinatiũ Princeps eũ decorauit, facillimè coniector. Quàm vellem, vt torques Adamantis naturam induisset, quò virum insignem arctissimè uinctum, contra nigræ Deæ feritatem, diutius apud mortales, communi mortalium beneficio detinuisset! Quid verò cuncta ad vtilitatem nostram referentes, aut ab inuidiæ suspicione nihil alieni, felicissimam illius sortem deploramus? Si Christianæ religionis pietas illud fidei à nobis exigit, singulos homines tũc Dei iussu mortales exuuias ponere, cùm is pro illorum salute

magis esse intelligit; parentem tuum in æternis ac beatis sedibus, laborũ omniũ, quos iuuentutis instruendæ, & Reip. litterariç varijs scriptorum generibus iuuandæ causa, non grauatè pertulit, debita frui mercede nemo non sperat. Valetudinem tuam, vnde mea valetudo pendet, cura diligenter; vt mutuis litteris, quarum desiderio angor, nobis colloqui liceat. Bononiæ.

EPISTOLA XXVI.

GALEATIO ZAVALIO.

DVM me ad villæ tuæ delicias humanissimè inuitas, cur affluentẽ peponum, vinique optimi copiam proponis? fortasse vt attrahas? Nihil violentiùs me potest attrahere, quàm consuetudine tua fruendi desiderium. Veniam, si istam conditionem acceperis; vt sicut non inuitus accedo, ita per te irrogatum liceat recedere. Nunquam suprà diem libuit rustica-

rij. Nunc multo minùs, cùm vrbana sedes, propter assiduas occupationes, absentiam meam licet breuissimam ægrè potest susti nere. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXVII. Forosempronium.

PAVLO ACTIO I. C.

CVM ad proximas litteras tuas nihil rescripsissem, te fortasse in illam suspicionem conieci, me animo agitasse de silentio tuo, quod non breui scriptione accusaui, tacendi vicissitudine compensando. Non ita sanè. In ijs non sum quorum animus ad vltionem facilè propendet. Secus si esset, litteras missitarem, non ignarus, te magis amici loquacitate, quàm eiusdem silentio offendi. Quinimmò non statim rescripsi, ne in eandem necessitatem te adducerem, qui scriptionis onus omnium grauissimum existimas. Vt animi mei, qui nunquam est immutatus, propensionem agnoscas, en viæ obsequiosæ

voluntati, eu epistolæ menda (vt flagitas) refero. Vbi te Picam, me Philomelam nominas, dupliciter peccas. Siquidem taciturnitas tua Picæ non respondet garrulitati, neque vox mea Philomelæ concentum æmulatur. Sed intelligo, cur ijs nominibus vti libuerit: nempè vt illorum improprietate, meam loquendi improprietatem deluderes; qui te ariolum non augurem appellaui. Verùm, quia lusoria satis egimus, vt ad seria transeamus, hæc de Concino accipe, & vale. Bononiæ.

EPITSOLA XXVIII.

IOANNI CALDERINO
Comiti.

TV altero filio, integra vxoris salute, auctus, tanta me lætitia cumulasti; quantam mea apud te non vulgaris postulabat clientela. Summa igitur causa tibi summoperè gratulor. Pulcrum est enim, & iucundum nobili viro filios suscipere sibi ac familiæ vniuersæ monumentum. Fa-

xit Deus (quod ego cum spe ominor, & precor) vt isti vnde originem duxerunt, integerrimam viuendi regulam ducant, vtriusque generis maiorum, quos posteritas cum laude admiratur, similes diutissimè viuant. Illud si eximijs parentum meritis contingat, cõtigerit etiam, vt qui eorum fœtibus feliciter editis oppidò gauisi sunt, ijsdem, optimarum artium cultu, crescentibus impensiùs collętentur. Bohoniçæ

EPISTOLA XXIX.

ALEXANDRO BVCCAFERREO.

QVI Romanas leges à latoribus, aut à rebus tantùm appellatas affirmarunt, longè quidem errant. Ego (quoniam opinionem meam requiris) existimo, istas ab illius etiam, in quo ferebantur, Consulibus, nomen accepisse. Illud ne dubiè credam, impellit Corn. Tacitus Romanarum rerum scriptor celeberrimus, qui, cùm in legis de cœ-

libatu mitigandæ mentionem incidisset ; hanc Papiam Poppæam, cùm tamen Augustus tulisset, appellat. Auctoris verba, quæ iij. Annal. extant, ut res clarior appareat, subijciam. *Relatum deinde de moderanda Papia Poppæa, quam senior Augustus post Iulias rogationes incitandis cælibum pœnis, & augendo ærario sanxerat.* Neque mirum alicui videatur, Consules huiusmodi honore ab Augusto impertitos. Iulij Cæsaris enim parentis sui nece miserrima edoctus, quàm arduum, quàm periculosum in ipso imperij occupati limine summam auctoritatem experiri, non nulla in Consules reiecit, quæ Reip. haud labefactatæ speciem referrent; nec tamen Imperatoriam dignitatem imminuerent. Hæc ad propositæ quæstionis solutionem satis futura opinor, & desidero, quod nũ contigerit, à te scire expecto. Vale. Bononiæ.

EPI

EPISTOLA LXXX.

SEBASTIANO MAVRITIO I. C.

SI fortè de miserrimo Concini, qui apud Reginam Gallorum, instar omnium fuit, vitæ exitu fama istos colles indignata, prætervolavit, epitaphia ipsius famæ iniuriã deletura, ad te mitto. Quę præsentium amicorum precibus à me fuerunt conscripta, tacitis absentium votis non erant deneganda. Si amicorum oculis digna iudicaueris, illorum aspectui ne subtrahas. Sin minus, vt istic etiam aliquid lucis aspiciant, Vulcano committas. De Bononiensium sententia ad te scriberem; ni vererer, ne magis illorum exemplum, quàm genij tui libertatem secutus, in amici laudem propenderes. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXI. Forosempronium.

FERDINANDO CHARTARIO I. C.

ARCVLAM cum ficubus aridis à Mulione accepi, pro vectigali & vectura quod æquum fuit, persoluto. Eas Reuerendissimo Abbati de S. Petro à te detuli, rogans, ne muneris exilitatem, sed donantis animum inspiceret; qui etiam maiora, si posset, libens ac volens largiretur. Interim, quicquid esset, læto vultu acciperet, haud obscurum clientelę, quam apud illum profitęris, testimonium. Munus sibi gratissimum respõdit, artificiumque magnoperè laudauit, quòd in re arida optimæ voluntatis propensionem nunquam non virentem patefeceris. Vale. Bonon.

EPI-

EPISTOLA XXXII. Durantem

PETRO PIERIO.

TVVS in patriam reditus amicorũ animos exhilarauit. Spes namque apud eos reuixit, fore, vt, quemadmodum longè absens, à scriptionis labore longissimè aberas; sic patrijs laribus restitutus, ad consuetam scribendi exercitationem reuertaris. Ego in istis non sum: quia tuo discessu non audito, nihil tristem, reditus lætificare non debuit. Illinc certè non parum lætitiæ percepi, quòd Migninus noster mihi nunciauit, te Romæ cum amicis iucundum de nobis sermonem agitasse. At nescio, vnde inter eos rumor serpserit, me quàm citissimè Vrbem aditurum. Si me Curiæ addicunt, acerbissimarum curarum diem dicunt. Romana Curia inquis, Oceanus est, vbi varios honores, piscium instar natantes quilibet expiscatur. Fac ita esse. Piscatorum vitam piscatores ipsi

quoti-

quotidiano periculo edocti, in Rudente Plautino, pauperrimam & infelicissimam vocant, cùm aiunt.

Cibum captamus è mari: sin euentus non uenit,
Neque quicquã captum est piscium, salsi lautique purè
Domum redimus clanculum dormimus incœnati.

Equidem fateor, qui antiquitùs seruitio promptiores forent, opibus honoribusque fuisse elatos. Verùm illa tempora abierunt; adeò vt qui nostra ætate studiosius seruit, indies studiosius egeat. Quod fratres Anglicani scriptum reliquerunt, audi.

Vitam, animas, operam, sumptus impendimus Aulis:
Præmia pro meritis quæ retributa putas?
Aula dedit nobis rescripta notata papyro,
Et sine mente sonos, & sine corde manus.
Paucos beauit Aula, plures perdidit,
Sed hos quoque ipsos, quos beauit, perdidit,

De Curia, hæc esto clausula, me tuta præsentia

sentia (vt cum Tacito loquar) malle, quàm incerta, & periculosa. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXIII. Patauium.

IOANNI LIGIO DOCTORI Theologo.

ECQVIS non serio præuertat; quod proximis litteris per iocum expressisti, me scilicet mortuum esse, qui iam diu à scriptione cessaui? Equidem mortuus sum, & tamen scribo, vt miserrimam sortem meam apud virum amicissimum deplorem: quoniam vbi ceteri viuunt, ego mortuus existimor, & sum. Vitæ meæ cursum iam pridem impletum cognoueris, si me amicis omnibus, quin ipsi mihi inutilem esse cogitabis. O monstrum inquis, mortui scribunt! Ita sane. Mortuus repeto, sum, & scribo: vt paratam tibi obsequendi voluntatem, me ne mortuum quidem deseruisse intelligas. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXIV.

IOANNI ZCOTTVNIO *Philoſopho in Bonon. Archigymnaſio Græcarum Litterarum Profeſ-ſori Primario.*

PVBLICOS labores tuos, per concordia Illuſtriſſimi Senatus ſuffragia, mercedis auctione honeſtatos, lætus audiui; tua, & ipſius Senatus cauſa; Tua, qui te ipſa experiris, in iſto celeberrimo Archigymnaſio adhuc florere tempora, cùm

Virtus intaminatis fulget honoribus.

Senatus, qui inſignem mercede conducto tum operam vndique ſibi paratam ſentiet, dum iſtam ne hilo quidem debiti prę mij ſe fraudatam ſentit. Ego, ne iucundiſſimo amicitiæ fructu te fraudem, intima pectoris mei ſenſa per iſtas fidiſſimas nunciasrefero. Tu eadem animo tuo per fidem, me antiquis moribus iſtud gratula-

tionis

tonis officium persoluere libenter reserato condas, vtque maiora in dies desiderio tuo, quæ meritorum limina non excedit, congruentia contingant; optare tibi persuadeas. Bononiæ.

EPIST. XXXV. Coloniam Agrippinam.

FABIO ALBERGATO
I. C.

CVM tuo à nobis abitu, meam in te beneuolentiam nequaquam abijsse ex præsēti epistola cognoueris, supra parentis tui testimonium; vnde itineris à te suscepti ordinem singulis fere diebus percontatus sum. Illud enim tibi feliciſsimè confectum gratulatus, germanicam sedem in dies feliciorem auguror, & spero, tuarum virtutum cumulo subnixus: quæ Illustriſs. Apost. Sedis Nuncio patruo tuo te, vltra debitū consanguinitatis, gratiſsimum effecerint. Interim istæ, quæ prudentiam nutriunt, immatura ætate, ma-

turis muneribus aptum declarabunt: verum Aui nomine, illius famam latè longequè propagatam tibi legitimo heredi contigisse ostendant. Bononiæ.

EPISTOLA XXXVI. Bononam.

PHILIPPO MVSOTTO.

EGO ab illis dissentio, qui veteres non supra tres vices, in conuiuijs bibisse affirmant. Quinimmò illorum sententiam admiror, ignarus profectò, cuius luculenti scriptoris testimonio fulciatur. Antiquos homines non vinolentos facio; sed tam abstinentes haud inuenio, vt ternarium numerum lege scripta, vel consuetudine in bibendo sibi constituerint. Sarsinatem Comicum inter latinos facilè principem legentibus illud occurrit; veteres quinque, septem, & decem vini cyathos hausisse. De quinque extat clarissimum testimonium in Sticho Act. V. Sc. IV. vers. XXIV. vbi Stichus Sagarino interro-

terroganti, quot cyathos biberet? respondit.

——— tot, quot digiti sunt tibi in manu.

De septem, legatur Persa Act. V. Sc. I. vers. XVIII. Illic Toxilus diē suum natalem hilariter agitaturus, post multa puero sic iubet,

——— age puere,
A summo septenis cyathis committe hos ludos, moue manus, propera.

Postremò denarius numerus ex codē Sticho Act. & Sc. suprà citata vers. XV. colligitur, vbi Stichus innuit, se velle haurire decē vini cyathos; quia tot litteris constat nomen amicæ Stephanium. Vnde illud etiam constat, antiquos in amorem adeò propendisse, vt inter cyathos amasię nomen colerent. Iam verò me de cyathis scribentem cyathi ad cœnam appellant. Quare tu longior vt sim, ne compelle, & post felicissimum per Galliam & Germaniam itineris reditum, feliciter viue. Ex Villa.

EPI-

EPISTOLA XXXVII. Bononiam.

MATTHAEO SAGACIO.

QVAM veriùs te Sagacium appellarem, nisi scriptiones meas italicas & latinas tot tantisque laudibus eleuares? Si quid tamen peccatum est, id totum ab amore est. Fac istum non nihil cohibeas, vt meì laudes pariter cohibeas. Sic enim te haud plus æquo amantem, haud plus æquo laudantem, in amando, ęquè ac laudando sagacissimum Sagacium nominabo. Vale. Ex villa.

EPISTOLA XXXVIII. Bononiam.

BERNARDINO FERRARESIO in Bonon. Archigymn. Instit. Professori.

PARVM abfuit, quin Francisci Scortiæ Soc. Iesu Presbyteri epistolam

non

non miserim: non vt illius æque libenter promissa, ac multùm desiderata lectione te fraudarem; sed ne quæ à summo viro de me laudes sunt, alienis ocu lis, quasi glorio lam capturus subijcerem. Quid verò laudes? Immò culpas, & errata. Dum enim Scortia ingenium & artem meam commendat, hęc nō qualia profectò sunt, sed qualia esse debent, diligentissimè describit: adeò vt tantumdem ego ruboris ex meis laudibus traham, quantum lætitiæ alij ex suis haurire consueuerunt. Non igitur mittenda fuit epistola, ne in grauiorem ruborem me immitterem. Quin potius mittendam decreui, vt hinc ad te scribendi ansam arriperem; non expes, vt quicquid mœroris ex Scortiæ litteris, supra merita laudatorijs, animus contraxit, gratissima tuę scriptionis vicissitudine diluatur. Vale. Ex Villa.

EPISTOLA XXXIX.

IO. DOMINICO BARBETTAE in Bonon. Archigymnaſio Inſtitut. Profeſſori.

NESCIO quàm æquè doleas, te beneficia perdidiſſe, quæ apud N. collocaſti. Perditum ne dicas, quod vbi poſueris, non ignoras. Si cuſtodis indiligentia perierunt, culpa tua eſt, qui homini parum fideli credidiſti. Sin illud ſignificas, te optimè meritum de homine immerito, hoc eſt, ingrato, te ipſum accuſa; qui nulla meritorum ratione habita, ingratorum turbam auxiſti. An neſcis, ex nimia liberalitate ingrati animi vitium oriri? Quin immò & odium. Si mihi vel experto fidem ſubtrahis, Tacitum audias. *Beneficia eòuſque læta ſunt, dum videntur exſolui poſſe, vbi multùm anteuenere, pro gratia, odium redditur*. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XXXX. Forósempronium,

PAVLO ACTIO I. C.

LITTERÆ tuæ, quarum breuitatem Seruatoris passioni sacrorum nomine prætexuisti, non dubiam spem mihi attulerunt, te post eiusdem resurrectionem ad frequentem scriptionis laborem surrecturum. Sed istud, quicquid spei fuit, mihi omnino decollauit. Christus multis abhinc diebus resurrexit; tu somno adhuc sepultus iaces; & fortasse expectas, dum Cæsarij vocibus suscitaris. Illud si cogitas, en me quasi rupturus, vociferor. Exurge Paule, vt vir tibi amicissimus exurgat à mœrore, in quo diuturni à te silentij vinculis detinetur. Si vocibus, quæ tibi aures verberant, ad cor aditum profundissimus sopor intercludit, quid hinc abiens, mihi pollicitus es, per quietem obsecro, in mentem reuoca, & vigilans præsta: ne te verbis liberalem & parcũ cogar prædicare. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXI.

VGONI ALBERGATO.

INGENIVM meum à te viro æquali prudentia ac nobilitate ornato, eò æstimationis extolli, vt rerum, quę in pulcrioribus litteris plurimū difficultatis habēt, curam demandes, tuæ in me beneuolentiæ adscribo. Ista quo longiùs merita, quæ parua in me sunt, antecellit, eo magis suasit, vt monumentum, quod postulas, scriberem. Illuc animum & vires appuli: eo tamen discrimine, quòd illum supra necessitatem, quoniam abundat; istas infra mediocritatem, quoniam infra medio critatem iacent. Attamen ea spe nitor, fore vt imperio tuo excitatæ, non omnino inutiles appareāt. Vtcumque res habeat, animi tui magnitudo voluntatis meę propensioni acquiescat, & quod supra me est, à me iniuriosè non requirat. Bonon.

EPI-

EPISTOLA XXXXII.

IO. FRANCISCO ROSSIO.

SI Persij Satyras laudare cessem, ab ijs longè dissentiam, qui res ingeniosissimas laudant. Plurimum, inquis habent difficultatis. Verùm hac de causa pulcherrimæ. Immò ex ipsa difficultate, primarij apud Satyrarum scriptores præcepti executio apparet. Quamuis enim à singulis non intelligantur; ab omnibus tamen intelligi possunt. Si studium in istum Auctorem contuleris, te suscepti laboris nunquam pœnitebit. Confer: sed eo consilio (quoniam consilium petis) vt improbos mores cum Persio potius odisse, quàm scriptis discas agitare. Sæpe enim fit, vt qui in mores inuehitur, etiam personas nominatim insectetur. Illud verò quàm periculosum sit, eos interroga, qui pro verbis verbera fœneratò retulerunt. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXIII. Ripas.

SEBASTIANO MAVRITIO I. C.

ECQVIS, obſcero, admiretur amicitiam noſtram tam arcto vinculo adſtringi, ſi ſciat, nos eadem, eodem tempore, animo euoluere, & quod maius videri poſſit, rebus perficere? Tu de rerum tuarum ſtatu me admonendum cogitas: id ipſum ego à me tibi præſtandum animo aſſequor. Tu III. Id. calamo indulges, eodem ego die totus verſor in ſcriptione.

Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo
Conſentire dies, & ab vno ſidere duci.
Noſtra vel æquali ſuſpendit tempora libra
Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnumque grauem noſtro Ioue frangimus vna.

Equum

Equum igitur fuit, vtriusque nostrùm literas inter se congredi, animis manibusque inter se quàm maximè congruētibus. Quid meis factum sit, ignoro. Equidem scio, à tuis illud euenisse, vt animus lectione vel creberrima non sit omnino expletus: & præsertim in eo, vbi tuam vitæ rationem edisseras. Cuncta sapienter, quoniam honestè. Perge, vt instituisti. Hominem tuì amantissimum de tuis rebus crebrò singillatimque admone, & in assiduis occupationibus (quod facis) vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXIV. Vergianum.

VGOLINO COSTAE.

OMNIA prudenter ac verè; sed illud potissimum.

— *homines salus frustratur, & fortuna.*

Comicorum Princeps affirmauit. Exemplum domi habeo. Iam cum Reuerendissimo Abbate de S. Petro Tauletum ver-

ſus iter aggreſſurus audiui, te Vergati domeſticis negotijs detineri. Illud in ſpem certam adduxit, fore vt cùm illuc acceſſuri eſſemus, iucundos, ex more, ſermones tē cum agitarem: eaque ſpe adeò delectatus eſt animus; vt ibi totus inhærens, ad longę difficiliſque viæ cogitationem ſe nihil omninò conuertiſſet. Sed illùc non tam mox perueni, quàm mox à Suſanenſium Parocho, qui te nudius tertius diſceſſiſſe nunciauit, ſpei fruſtrationem cognoui. Tunc amariter indignatus cum Lipſio exclamo. *O factum ab amico non amicum*! Coſta, vt ſequentem ſe fugiat, vincula etiam arctiſſima confringit! Quid ſi liber? Iouis credo, curru (vt cum Poetis loquar) abijſſet. Sed cur potius imprudentiam meam non accuſo, qui propriam ſtultitiam mortalibus depromi non videam, nec ſentiam, dum me velociſſimè fugientem inſector? Fuge quantũ libet. Quid fuga profutura ſit (ni ſpes iterũ me deludat) intelliges. Quod enim ſummæ beneuolẽtię vis apud te non potuit, Reuerendiſſimi Abbatis au-
ctori-

ctoritas molietur. Is te videre, alloqui, consuetudine tua frui desiderat. Si eum esse profiteris, quem toties verbis non obscuris declarasti, nunc rebus comprobare haud negligas. Secus, ni dictis facta suppetant, te fluxa fide hominem prædicabo: Sed ne Pelæi stomacho, Æacidinisq; minis cum amico omniũ amicissimo videar agere, te obsecro, mi Costa; vt constãtiam ceteris in rebus, preterquam in fuga, tuearis; immò quàm longè abscessisti, propius accedas. Ego namque illud assecutus, si cùm aufugisti, amor quoque in me tuus aufugit, cùm redieris, hunc pariter æqualiterque reuertisse, facilis credam. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA XXXXV. Ripas.

SEBASTIANO MAVRITIO I. C.

ECQVID istud negotij est? Pluribus litteris à me prouocatus nec etiam

mussi-

mussitas? Id grauiùs me angit, quòd, si ante hac occupationibus circumuentus, per vnius vel alterius hebdomadę spatium ad te scribendi intercapedinem facerem, statim silentium meum accusabas, affirmans, nihil acerbius tibi accidere potuisse, quàm si ad me scribendi, aut litteras meas legēdi ansa detraheretur. Nūc semel, iterum, sæpius scribenti ne vno quidem verbo respondes. Sic me palpo percutis? Apage sacrarum amicitiæ legum violatorem. Apage muliebri fide virum. Quin potius mane dum, & audi. Non sum, qui sū, nisi istud iniuriæ oppidò vlciscar. Sed quò prouehor, quasi crabrones periculo meo irritaturus? Parce, non dicā Cæsario; is enim non scribit: sed iracundiæ à beneuolentia, quæ stylum trahit, non ducit. At non abest conuicium. Ob id quidem parce, & patere, te verbis lædi ab eo, quem rebus grauiter lacessisti. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XXXXVI. Bononiam.

DOMINICO COMELLO I. C.

CVR non potius doles, quàm gaudeas, permultos viros (vt tu quidem asseris) eruditos litteras meas luce dignas iudicasse? Æquiuocum istud nemo vniuocum appellabit. Quod tu Phœbeam lucem intellexisti, ipsi fortasse Vulcanicam significarunt. Si isti Phœbeam; certè gaudij; sin Vulcanicā, doloris causam habes, nec exiguam. Quinimmò dum rectè video, vtramuis innuerint, est, vnde gaudeas. Si scriptis meis Phœbeę lucis meritum assignant, in ijs maturitatem agnoscunt. Sin Vulcanicæ, illorum defæcationem desiderant. Vale.

Ex villa.

EPI-

EPISTOLA XXXXVII. Bononiam.

ANNIBALI ZECHELLO.

HEV fata! Virum, & nobilitate & virtute præstantem lege viuere desijsse! Mihi de facie haud innotuit: sed eius famam omnibus conspicuam, prę omnibus suspiciebam, obseruabam. Hinc post tuas litteras ꝓpè lacrymis à me deletas, fortunæ mutationem obseruo, lubricum Aulæ culmen cognosco. At quis idem non cognoscat; si qui in Principũ delicijs fuit, in carnificis ludum & ludibrium transijt? N. in communem locum transijt. Nos lugentes deseruit: non mortem; quia

—— *omnes vna manet nox,*
Et calcanda semel via lethi.

Sed genus mortis violentum, quod vulgus ignominiæ coniunctum existimat. Nos istud commune iudicium haud rectum nihil curemus. Illud magis pro solatio non vulgari, cōtra vulgi opinionem,

men-

mente recolamus. N. cùm ad vitæ metam infracto animo iret, illud claris vocibus non semel vsurpasse. Vitæ finem minùs acerbum sentio: quoniam

Post mortem, in morte nihil est, quod metuam mali.

Vale. Ex Villa.

EPISTOLA XXXXVIII. Bononiam.

LVCIO MAGIO.

SEBASTIANVS Doctor tuus vulgatum illud optimè edoctus. *Nec etiam Hercules contra duos*. rectè tibi ad me litteras interdixit, cùm frater tuus Bonifacius scriberet. Vidit quippe vir prudentissimus, duplici onere non grauandum, qui simplex ægrè valeat sustinere. Propterea fuit onus in partes diuidendum; ne illius grauitate baiulantis vires opprimerentur. Illud vos per humaniter fecistis, me successiuis litteris appellantes. Rem verò si ad veritatis calculum reuocemus, maiore sar

cina

cina mihi videor oneratus. Si frater enim ferè alter nominatur, Bonifacius fratris exemplum æmulatus est, qui cùm ille scripsit, à scriptione animo non cessauit. Et quia voluntas rebus ipsis non rarò æquiparari consueuit, dum alter ex vobis ad me litteras mittit, bis vterque mittit: & ideo quatuor, non duobus officijs me simul deuincitis. Quid de tuo fratre sentiam, multis (licet non satis) rescripsi. De te, Luci, illud pro certo habeas, amorem tuum animo meo adeò illuscere, vt fulgentissimis illius radijs multorum in me beneuolentiam non tam offundi, quàm maxima claritate adspergi confidam. Vt enim minora sidera à Phœbo lumen accipiunt; sic omnes mei amantes exemplo tuo prouocati, amorem in dies magis magisque augebunt. Ex Villa.

EPI-

EPISTOLA XXXXIX. Genuam.

BARTHOLOMAEO BELVEDERIO
Soc. Iesu Presbytero.

QVÆ, obſecro, merita apud te congeſſi, vt à nobis diſceſſurus, domũ me ſalutatum adires? Hinc duplex mihi angoris cauſa. Altera, quòd frequentibus humanitatis indicijs meum in te obſequiũ opprimis; altera, quòd viam, quæcumque eſt, fruſtra confeceris. At ſatius fuit me domo abfuiſſe; quoniam abfui à rubore, qui faciem meam ex primarijs Concionatoris ad me acceſſu oppleuiſſet. Equidem amorem tuum deſidero, ſeu veriùs ambio. Sed eò vſque vellem attingeret, ut quiſque intelligat, illum ex iudicio proficiſci, non ex debito. Vale.

Bononiæ.

EPI-

EPITSOLA L. Regium.

PHILIPPO HVMANO. Regiensium Prætori.

INCOLVMEM te Regium peruenisse, post honestissimam & cum vniuerso ciuium applausu prætorij muneris subitionem, ista sede non parum delectari, incolarum mores ex genio tuo experiri, non minus lætor, quàm tu, me lætaturum præsagieras, cùm de his rebus per litteras singillatim admonendum iudicasti. A lætitia tamen abest admiratio: quoniam fortuna licet persępe in alios inhumana, Humanum humaniter habere debuit, presertim illius meritorum viribus euicta. Cùm ipse te cognoscas, me ab assentatione alienum cognosces. Etenim, si fortuna prudenti viro cedit, prudentię tuæ magnitudinem eam esse non ignoras, quæ Protei mores imitata, varijs rerum humanarũ casibus se facillimè accomodet, ad-

uersosque à te magis, quàm te illis, frangi sentiat. Dexterrimæ huiusmodi vitæ rationi, cui quamquam multi æmulentur; nullus tamen eam æmulatur, summoperè gratulor. Tu meì amantes (si qui tamen ob meritorum meorum imbecillitatem sunt) æmulare, & vale. Bononiæ.

EPISTOLA LI.

CAMILLO ELEPHANTVTIO.

QVÆ ad obiectas Taciti quæstiones respondisti, tacitè malo obseruare, quam laudes meritis inęquales reponere. Tu vir nobilissimus litteras non profiteris; & tamen optimarum artium cognitione multos litteratos longè adeò post te relinquis; vt sola experientia fidem inueniat. Hæc scribo, vt in via, quam ingressus es, alacriter curras. De rebus enim politicis interrogatus, si argutè (vt fecisti) respondeas, cur homines te non mediocriter eruditum nominent, causam præbebis. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LII. Melitam.

ALOYSIO ALBRITIO Soc. Iesu Presbytero.

NESCIO, celeberrime Albriti, vtrum Melitensium Ciuitas te pro ximo futuro anno Concionatorem, post viam non breuem, neque tutam, lętior exceperit, quàm nos de tuo illuc felicissimo aduentu audierimus. Illis valetudinis tuę firmitudo ad tempus, (quoniam ad tempus te vti debent) nobis perpetuò, qui ope ra tua perpetuò indigemus, exoptatur. Porrò apud illos fama, apud nos experien tia, quæ nunquam fallit, & longè plus potest, tuì cultum exsuscitauit. Verùm de fama illic breuì in experientiam conuertenda, non modò nobis; sed nec ceteris etiam Italiæ vrbibus primarijs concesserint; cùm in tuì obseruantiam, tua prestantissima dicendi arte, quasi Herculeis ad linguam catenulis, quoquò versus aman-

amantissimè attraxeris; adeò vt multo plus tuo discessu mœruerint, quàm eosdem lętitia perfuderit accessus. Tua oratio sacra in quadragenario stadio, cùm tempus aderit, inoffensa valetudine excurrat: vt qui te aliquandiù absente doluerunt, fortunatissimi reditus gaudio recreentur. Bononiæ.

EPISTOLA LIII.

IO.

ANTONIO ROFFENO Philosopho, & Mathematico.

NISI iam pridem humanitatem tuam experimento cognouissem, quid de commodis meis sentires, in dubitationem fortasse adducerem. Verùm, quia hanc ipsam nullis finibus septam cõtineri scio; propterea facilis mihi persuadeo, te ex animo gaudere, quòd Parochialis Ecclesiæ Rectoratu ciuium tuorum liberalitate sim honestatus. Gaude: sed illud omnino crede, tuorum erga me meri-

torum magnitudinem eò usque attigisse, quò sors mea vel non parum aucta, nullo pacto potest adspirare. Quid si virium defectus optimæ voluntatis vbertate compensetur? Huic obsecro, humanitatem tuam largiùs extensurus, acquiesce, meque in tui obsequium ex officio magis, quàm sententia paratum agnosce. Bononiæ.

EPISTOLA LIV. Forosempronium.

DOMINICO PASSIONAEO I. C.

GAVDIVM meum de nuptijs à te cum fœmina nobilitate primaria, forma egregia, ætate integra contractis, mandatorum executio explicabit. Vix litteris acceptis, frigionem conueni, qui tui séruitio se paratum ostendit: in eoque ceteris rebus, quas debet conficere, pretermissis, assiduam & fidelem operam pollicetur. Qua propter ad quindecim dies, spon-

sponsalium vestimentorũ ornamenta acci pies, spero. Spero, nõ promitto; quamuis ille rogatus, non dubiè promiserit. Nosti artificum mores, quibus verba singulis da re cibus est. Quicquid otij occupationes & curæ mihi concesserint, in istius negotij cura me consumpturum crede, vt nihil de mea in te beneuolentia consumptum credas. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LV.

LVDOVICO MALVETIO.

PAVLVM Masium laudaui, non tam vt eiusdem laudatoribus, qui acerrimo iudicio sunt, assentirer, quàm ne à veritate, cui omnia debentur, dissentirem. Nemo certè (quod tu etiam sępius affirmasti) non laudasset virum, qui doctissimè & elegantissimè dicit: & quamuis nunquam fortuitò dicat; tamen ad dicendum semper est paratus. Qui, si dicendo vagatur,

orationem potius ornatam reddit, quàm prolixam. Qui celeres motus animi habet ad inueniendum, explicandum, exornandum, memoriæ mandandum accomodatos. Qui habet latera firma, canoram vocem, solutam linguam, spectabilem oris & totius corporis conformationem. Qui ex sententia animos hominũ docet, mouet, & delectat. Cùm nihil supra in oratore perfecto requiratur, Masij Concionatorum Principis merita non falsis encomijs me prosecutum profiteor. Bononiæ.

EPISTOLA LVI. Bononiam.

HENRICO DE S. PETRO.

TE à longo & difficili morbo conualuisse tantumdem gaudeo, atque animo angebar, tibi ista florenti ætate, corporis vires consenuisse. Gallum certe Æsculapio tuo gallo debemus, qui te ab intestina ægrotatione vindicatum nobis restituit.

stituit: Nos quod nostrum est, persoluemus. Tu quod tuum est persolue: quod præter spem recuperasti, preter multorum fidem diligentissimè serua: salutem dico, quæ ne omni quidem auro contrà, benè æstimatur, etiam atque etiam cura; non ignarus, dum corpus tuum aduersa valetudine depascitur, animum meum acerbissimis curis agitari. Ex uilla Casalechij.

EPISTOLA LVII. Bononiam.

SEBASTIANO SANCTOLO I. C.

EGO amicitiæ leges non adeò coarctandas censeo, vt quod mihi pollicitus es, in aliam diem reijcere non liceat sine religione. Ob id parũ ciuiliter (quod modestiæ ductu asseris) à te factum nego; cùm epistolam omnium oculis (quæ illius pulcritudo est) obijciendam, meis aliquandiù suspenderis. Quinimmò dilatione illud egisti, vt videndi cupido spe non breui

enutrita, animum meum non breuiter emu trisset. Moderata enim desideria hoc habent, vt potiendi spes non parum afferat delectationis: quæ tamdiù manet, quamdiù spes ipsa constans atque integra perseuerat. Multa in scriptoris laudem sentio; sed vnum instar omnium loquor: Smeraldi scripta smaragdis contrà, omnibus, qui sapiant, æstimanda, & tamen nihil omnino suspicienda: quippe quæ in Societatis Iesu, in Oceano scilicet gemmarũ affluentissimo oriantur. Quòd epistolam miseris, te liberalem, quia fidem longè supra debitum præstitisti; quòd eidem ipsi tuam beneuolentiæ notis insignem adiungens, me non vulgaris gratiæ tibi habendæ uinculo obstrinxeris, illiberalem nomino. Rescribo, sed raptim: quia alumno tuo rescribendi officium me rapit, seu uerius dicam, opprimit. Quid enim fuit, cur nobilissimus adolescens me tam decorà scriptione honestaret; nisi ut Præceptoris exemplo prouocatus, non obscura erga me beneuolentiæ indicia præseferret? Hic sapientissimi

uiri

uiri dictum de subditis erga Principem, de Auditoribus in Doctorem licet vsurpare: *Obsequium & æmulandi amor, validior quàm pœna ex legibus, & metus.* Næ res ipsa nomini aptissimè respondet. Bonifacij namque est benefacere, cunctos scilicet fouere, & amplecti. Tuum, Sebastiane amicissime, sit præsentes litteras, quasi nuncius ornare, & illi à me reddere. Vale. Ex villa.

EPISTOLA LVIII. Bononiam.

BONIFACIO MAGIO.

QVI scriptiones meas typis committendas prædicant, aut publica luce dignas iudicantes, mei beneuolentia decipiuntur; aut eadem exoculati non vident, quàm arduum, quàm asperum sit seueram huiusce tempestatis criticam sustinere. Equidem labores meos non alia, quàm Vulcani luce decorandos dixerim. Sed ne istam quidem aspiciant, Polypi in-

ſtar auidiſſimus comprimam. Etenim quę nullam alijs voluptatem afferrent, mihi non paruam exhibebunt: quoniam ſua cuique cara. Quid igitur de meis ſcriptis futurum ſit, mihi potius illorum auctori, quàm alijs, de rebus, quæ nihil ad ſe pertinent, arbitratu ſuo deblaterantibus crede. Iſta niſi in poſterùm faſtidiens, toruis oculis aſpiciam; nemo à me ne harpagonibus quidem extorquebit. Pro tuo in me amore, vnde multum laudationis manat, non meritis meis extorto, ſed voluntario gratias ago, & habeo maximas. Vtinam nobiles omnes ac virtute præditi æquales tibi ęqualiter me ament! Illud ſi aſſequar, non exiguum quæſtum apud patricios Bononienſes me feciſſe arbitrabor. Vale, adoleſcens nobiliſſime, in optimarum artium ſtadio (quod facis) alacriter curre, patrique tuo non vno virtutum genere conſpicuo à me honoris cauſa ſalutem nuncia. Ex villa.

EPI-

EPISTOLA LIX. Venetias.

CYRO DE PERSO.

IVDICIVM tuũ, Cyre humanissime, non semel expertus, tanti facio, vt plus fidei tibi vni, quàm multis alijs simul adhibeam. Sed vbi epistolas meas magnoperè laudas, patere, vt istam laudationem tuo in me amori, non meis meritis adscribam. Homini enim alienas virtutes beneuolentiæ specillis contemplanti, vero grandiores obijciuntur. Itaquè, amorem si ponas, quæ in me sunt, minima videbis. Atta mẽ, vt verum nihil diffitear, dum me ad latinam scriptionẽ hortatis, quosdam quasi igniculos animo admoues, quibus non parum calefactus, fortasse maturi aliquid proferat. Illud si contigerit, nihil laudis meis fœtibus adscribetur, quod tibi æquè ac illorum parenti acceptum non referam. Bonon.

EPISTOLA LX. Bononiam.

ANTONIO MANZONIO Doctori Theologo Bonon. Collegiato.

DVPLEX gratulandi officium, & quòd Theologorum numero, & quòd præstantissimo eorumdem Collegio adscriptus sis, vnica scriptione persoluam. Neque parcitatis arguendus iudicabor, dum vineas illas æmulari negligo, quarum fructus assiduis imbribus madefactus in pampinos facillimè degenerat. Rerum magis, quàm verborum feracitatem affecto. Verba voluntatis indicia sunt, nec raro fucata: res non dubium cordis experimentum. In præsenti epistola animum meum, ob præmium tuis meritis retributum, nuda lætitia gestientem lege, vtque iteratis in dies occasionibus legas, vale. Ex villa.

EPISTOLA LXI. Parmam.

OCTAVIANO LEONARDO I. C. Ser^{mi} Parmensium Ducis Auditori.

SI quid tua causa effeci, non huiusmodi fuit, vt vllam gratiarum actionem requirat. Quapropter illas reijcio, ne maiorem, quàm par est, suscepti laboris mercedem, quasi fœnerator videar recepisse. Libens iniunctum laborem sustinui, quia debui. Si tu quod merum officium fuit, sententiam iudicas; ego mearum partium non ignarus à sententia tua me abduco. A' gratiarum igitur actione cessa, & virium mearum tenuitatem (quod gratius acciderit) excusa. Bononię.

EPI-

EPISTOLA LXII.

CORNELIO PEPVLO Comiti.

QVANTVM mihi arrogē, Ill^me Comes, vide, & ignosce. Cùm antehac nunquam te præsens, nunc per litteras alloqui non dubito. Vide, inquam. At cur ignoscas? Hinc meam erga te obseruantiam potius agnosce. Tuorum enim clientum numero censendi cupidissimus; cùm, ne illud præsens rogarim; rubor à meritorum meorum defectu me non parum deterreret, nunc ad litteras, quæ deprecatoris officium præstent, confugio. Huiusmodi cupiditatem iam diù fouent, quæ in te video, naturæ, animi, fortunæ bona, singula quidem eximia ratione congesta, adeò vt animus in tui opulentiam longè plura & maiora contulerit. Istis dotibus liberalitatem addas, me clientem tuum (perpetuò namque addictus ero)

appel-

appellare ne respuas. Bononiæ.

EPISTOLA LXIIII.

FABRITIO INGENIERIO.

MIHI nudius quartus è mensa exilienti, Cæsar fratris tui filius salutationis causa aduenisse nunciatur. Tunc ad fores progredior. Salutatione amanter reddita, de te percontor. Audio, podagram vires suas duriùs in dies exercere. O tyrannidem exclamo, Phalaridica seuiorem, quæ diuturna tormentorum exercitatione haud expletur! simulque in Poetas iratissimus inuehor, qui, vt tempus omnia consūmere demonstrent, Saturnum saxum pannis inuolutum pro Ioue appositum deuorasse fabulantur. Etenim, podagram non vorat, quæ fortasse cum saxi duritie contendens, longissimè superat dum saxorum deuoratoris viribus resistit. Quàm verè hæc de se ipsa, apud dialogorum scriptorem lepidissimum.

— *norit vnusquisq; me solam omnium Illacrymabilem,& immedicabilẽ Deam.* Vicem tuam(quod amicissimi hominis officium monet) doleo: sed tamen tolerantiam, quæ omnia vel durissima frangere consueuit,tibi suadeo. Cum sanctissimo viro ad Deum conuersus,illud vsurpa. *Hic vre,hic seca:vt in æternum parcas.* Ab eo mentem sanam cum sano corpore tibi opto, & me ames,rogo. Bonon.

EPISTOLA LXIV.

MATTAEO VVLPARAE.

TVÆ in me optimæ voluntatis indicia rebus ipsis adeò patuerunt, vt nimis morosus sim, si litterarum testimonia requiram. Itaque parochiali Ecclesia fidei meæ cõmissa te gaudere tàm certo scio,quàm certissimè illud in primis optare,vt quicquid communibus omnium suffragijs sum adeptus, in communem omnium salutem(hoc enim in primis specto)

verta-

vertatur. Et quoniam secundo loco amicorum vtilitas succedit, effice, vt credas, cum mei commodi auctione vires pariter mihi auctas, quibus opera mea rebus omnibus tibi parata haud inutilis appareat. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXV, Vergianum.

VGOLINO COSTAE.

VERENTI mihi, ne litteræ, quas cum epitaphijs in Concinum ad te miseram, ferentis negligentia perijssent, tuæ aliquando tandem redditæ sunt, quæ mihi omnem scrupulum exemerunt. Vt rectè illis rescribam, te alterum Vlyssem debeo nominare: honoris enim specie quinque eiusdem argumenti epitaphia remittere voluisti; vt scilicet deterrima meorum cum illis comparatione, ingenij mei imbecillitatem patefaceres. Sed, ne quicquid temporis, hisce diebus, peccatorum excidio debetur, eorum extructioni

videar assignare (quod facilè eueniret, si te isto nomine, quasi vindictæ consilio nũcuparem, qui me hominem artibus instructum appellasti) *virum* potius *gratum*, quippe qui paria amicis reddere consueueris, appellabo. Paria reddidisti numero: qualitate autem longè superiora. Ista ruri nata (quod asseris) fateor; adeò tamẽ, vt lepidissimè scripta, vrbe digna nihil diffitear. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXVI. Forosempronium.

PAVLO ACTIO I. C.

MIHI, vt litteras ad te darem, parato, illud occurrit.

Qui homo culpam admisit in se, nullus est
tam parui pretij,
Quin pudeat, quin purget se se.

Culpam admisi, quãdo obtrectationibus Cõcinũ vexaui. Nunc pudet: quia in mortuos sæuire impium. Purgo, cùm ea in re, non vnius exemplum mihi proposuerim, qui

qui eum contumeliosis scriptis agitarunt. Verùm non satis, si me pudeat, ac purgem. Quoniam de illius fama non parum detraxi, vt palinodiam (quod aiunt) canam, religio postulat. Illud in primis aueo, vt quorum exemplum æmulatus sum, par pari reponentes, mea vestigia sequantur; maledicta benedictis compensent. Quod aliorum est, ipsi viderint: quod nostrum, nos diligentissimè curemus. Id satis curatum arbitrabor, si totidem pro Concino epitaphia scribam, singulisque amicis per litteras mittam: vt quem contumelijs iam petitum acceperunt, nunc laudibus affectum accipiant. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXVII.

HYACINTO LODIO Philosopho, & Medico in Bonon. Archigymnasio Logicae Professori.

LVCTVS causam superioribus diebus tibi obiectam, non peculiarem, sed communem agnoscas. Si tu patrem, quoniam illinc ortum, nos amicum, vnde vberrimum amicitiæ fructum, patria vniuersa ciuem optimum, quoniam ex eo laudem hausit non mediocrem, lugendum existimat. Ad te igitur scribo, non tam vt dolorem tuum, solatio afferendo, abstergam, quàm meum, referando, imminuam. Verùm, si, quemadmodum simul dolemus ita perpetuò dolendum iudicamus, philosophiæ præceptis imbuti, à Philosophis, qui mortuos haud lugendos monent, longissimè distamus. Quare, ne philosophiam aspernemur, damnum, quod commune

est,

est, in commune solatium vertamus. Et si morbus animi durus adeò sit, vt mitiora huiusmodi medicamenta excludat; acuto patientiæ gladio recidatur. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXVIII. Romam.

IACOBO DE S. PETRO.

PLAVTI locum à te in quæstionem adductum adeò difficilem video, vt cuique vel erudito, non parum negotij exhiberet. Ecquis ingenij acumine percipiat crucem reo futuram sepulcrum? & tamen in milite glorioso act. II. sc. IV. Sceledrus Philocomasio sibi mortem minitanti audacissimè respondet.

Noli minitari; scio crucem mihi futuram sepulcrum.

Istius difficultatis enodatio ex ueteri crucifigendi consuetudine, qua gentes vtebãtur, omnino pendet. Veluti enim istæ, vt in ceteris rebus, sic etiam in ea differrent

à Iudæis, reos cruci affixos non eadem die deponentes, funerabant; sed, vt grauiore supplicio afficerent, vsque ad cineres deserebant; ità vt idem locus sepulcrum haud negaret, cui acerbissimam necem intulisset. Dissimilem Hebræorum, ac Gentium vltimæ crucis pœna afficiendi morem declarat Antonius Gallonius in libello De cruciatibus Martyrũ cap. primo. Quodque ad Gentes facit, luculenti Auctoris testimonio probat; nempè Val. Max. lib. primo cap. II. externorum III. atque alibi. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXIX. Romam.

HERCVLI BONFIOLO Bonon. Senatori, & Equiti S. Stephani.

SINGVLARIS in me beneuolentia, à tua, vir Ill^{me}, singulari liberalitate; nõ à meis, quæ nulla sunt, meritis scaturiens, illud animo meo ingerit, vt omni loco &

pore,

tẽpore, quicquid felicitatis est, tibi optẽ, & precer. Præsertim verò hisce sacratissimis diebus, quibus patroni istud officij à suis clientibus, inueterata iam consuetudine, quasi lege scripta, sibi vendicarunt. Tu idipsum à me tantum infra ceteros tibi vendicasti, quantum supra ceteros etiam meritissimos, de te sentis, & iudicas. Istud addictissimi obsequij testimonium, quod optima voluntas nutrit, hilari vultu excipias. Licet enim in præsens verbis tantum constet, in posterum, si cum viribus occasio detur, res etiam non mediocres, ad maiorem tuì cultum, & obseruantiam emittere non recusabit. Bononiæ.

EPISTOLA LXX. Romam.

ALEXANDRO SCAPPIO Campaniæ, & Satriani Episcopo creato.

CVM soleant, ex Manutij sententia, quæ minùs expectantur, accidere

 lætio-

lætiora, nescio, quo pacto lætissima acciderit tua ad Episcopatum accersio mihi vehementer expectanti. Illud fortasse fuit in causa, quòd fidem ex meritorum tuorũ auditu apud omnes conceptam, euentus non dubiè comprobauit. Tibi igitur maximè gratulor, quod Cãpaniæ ac Satriani Episcopus nominatus campum obtinueris, vbi virtutes tuæ te virum & doctrina, & rerum vsu præstantissimum sublimiùs extollere certatim contendant. Bononiæ.

EPISTOLA LXXI.

BERNARDINO BENSIGNATO Doctori Theologo Bonon. Collegiato.

ECCLESIÆ Rectoratum meritis meis ne dicas retributum; sed Bononiensium, quorum iuris patronatus est, liberalitate mihi donatum. Ij, vt istam virtutem largiùs extenderent, ex multis illum ambientibus, mihi minùs ambienti, mi-

minùs merenti detulerunt. Ego quauis de re potius, quàm de curæ animarum susceptione cogitaui, veritus, vt multarum oneri suppeteret, quem meæ dumtaxat pondus grauissimè premeret. Quia tamen iniquum fuisset vocationi reclamare, vineæ parti, ad quam accitus sum, culturam pro viribus, fidelem præstabo; ea spe fretus, fore vt qui talem voluntatem gratis ingessit, facultatem etiam æquabilem præstet. Interea gratulationem, quàm mihi humanissimè exhibuisti, pergratam accidisse, meque contrà, omnia tibi fel cissima precari certo scias, & valeas. Bonon.

EPISTOLA LXXII.

VINCENTIO MONTECALVO in Bonon. Archigymnasio Philosoph. Professori Ordinario.

CANONICATVS curati honor, quo nuperrimè sum affectus, eo gratior contigit, quòd mihi aditum ad amicitiam tuam reserauit. Hanc tuarum virtutum

tutum fama incensus, diù vehementissimè optaui: nunc tandem aliquando adeptam pluris æstimo. Etenim quæ magna sunt, magnum laborem æquali temporis spatio coniunctum ad sui adeptionem requirunt. Æquitas certè hoc requirit, vt, quem liberaliter amicum excepisti, eiusdem opera, quibuscumque rebus opus fuerit, liberè vtaris. Illud facies, non despero, si scias, me nihil grauiùs dolere, quàm in amicorum negotijs eorundem modestiæ culpa, otiari. Quare huiusmodi otium mihi quàm maximè infensum (vt occasio aderit) abducas: quò initæ inter nos amicitię tesseram perpetuò comprobatam intelligas. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA LXXIII. Romam.

IVLIO MONTERENTIO Fauentiæ Episcopo creato.

COGITANTI mihi hoc tempore ad te scribere, non satis constabat, vtrũ tibi, an potius Fauentinis ciuibus gratularer, quòd summa Sũmi Pont. prudentia te illis Episcopum præfecisset. Verùm, si dignitatem respiciam, gratulationis officiũ tibi debeo; onus enim es subiturus Angelicis humeris non indignum. Sin vtilitatem specto, Fauẽtinis persoluo, qui virum in suarum animarum custodiam, tamquã ex ueterum annalium memoria delapsum experimento iudicabunt. Attamen vtrisque gratulor. Tibi, qui in isto Præsulatu purpurato Principi succedis, in purpura etiam maturè successurus: Illis, qui Pastorem accepturi sunt virum Vrbis regimine (vt cetera munia omitiam) per multos annos laudatissimè perfunctum. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA LXXIV. Romam.

LVDOVICO LVDOVISIO S. D. N. Vtriusque Signaturæ Referendario, Abbati, & AEdis Maioris Bonon. Archipresbytero.

ILLVSTRISSIMI Cardinalis patrui tui cunctis spectatæ erga me benignitati ingratus apparebo, nisi apud te quoque clientelam meam fatear, & profitear. Sed, cùm plurimum debeatur patronis, qui ingenitæ liberalitatis ductu, amorem ac studium suum clientibus se debere arbitrantur; ego verò nihil habeam, quod meritorum tuorum æquet magnitudinem, humillimæ voluntatis propensionem hisce litteris cultu, atque obseruantia refertis tibi offero, & sisto. Pro huiusmodi rei indicio non obscuro, iam proximos Dominicæ Natiuitatis dies cuiuslibet optatę felicitatis compotes tibi desidero, & precor.

Tu

Tu istud officium nihil certè simulatum libens excipias: quod licet nudæ voluntatis imaginem gerat; hæc tamen non semper rebus vacua apparebit: & si virium defectu appareat, meritas quidem laudes non amiserit. Velle enim à nobis est, posse autem à fato. Bononiæ.

EPISTOLA LXXV. Romam.

PHILIPPO DE S. PETRO.

DE parochiali Ecclesia mihi à Ciuibus tuis adiuncta te gratulari audio, nec miror: cùm nihil vnquam impensiori curæ tibi fuerit, quàm vt felix honoris commodiq. mei progressus nullo rei aduersantis repagulo intercluderetur. Quid obsecro, huiusmodi voluntati reponendum? Gratiarum actio non satis est; cùm tuæ in me voluntatis propensio eò pertingat, vt velocissimam aptissimamque verborum congeriem post se longissimè relinquat. Tantumdem optimi animi reponatur?

tur? Id certè fuerit. Tu interim meæ erga te obseruantiæ amorem repone; vtque largiùs reponas, vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXVI.

NEAPOLEONI MALVASIAE Comiti.

LICEAT mihi cum Persiano exordio epistolam exordiri.

O curas hominum! ò quantum est in rebus inane!

Dum verebar, ne litterarum, quas ab Actio ad Carnealium, qui in Germaniam magnis itineribus properabat, in via perirent; istum in fluuio, dum naui veheretur, cum famulis perijsse intellexi. Tum ferè extra intellectum exclamo. O execrandam aquarum voracitatem, quę quicquid spei patria de sua laude ac dignitate nutriebat, vnà cum Carnealio auidissimę vorasti! Iste nuncius si aures tuas iam pridem verberauit, tu pectus tibi verbera: viri opti-

optimis artibus instructi casum misera-bilem deplora. Sin à me primo audis, ob id magis deplora: quòd longe post alios pium lacrymarum officium amico persol-uas. Neque audias, qui mortuos lugen-dos negant, quoniam rem actam agimus. Hac enim potissimum de causa lugendi vi-dentur: quoniam res acta est. Vale. Bo-noniæ.

EPISTOLA LXXVII. Taurinum.

ALEXANDRO FRATRI Illmi Apost. Sedis apud Sermum Allobrogum Ducem Nuncij à secretis.

QVI propriæ saluti fortunæque pol-licitis nimiùm fidit, Carneualij ci-uis nostri fortunæ exitum respiciat. Huic, quòd Apostolicæ sedis apud Germanos Nuncio, Régiq; Romanorum Ferdinando ob nobilitatem, prudentiam carissimus fo-ret, opes atque dignitates obiecit. Sed co-gnito, se potiùs quod debuerat, persolue-

re,

re,quàm quidquã liberalitatis impulsû donare;verita,ne suì fama præstantissimi viri meritis opprimeretur, hunc infidissima oppressit. Re namque de Imperatoris electione cum Summò Pont. pro Ferdinãdo felicissimè transacta, Græcium Styriorum rediens, vt Mercurij velocitatem non minùs,quàm eloquentiam æmuletur,alas pedibus adnectit; fluuialium aquarum impetu,vnà cum famulis obruitur, nullius auxilij (heu fata) cõpos mergitur. Carneualium igitur lugeamus, non vt ciuem optimum ,quasi àmissum deploremus; is namque fluctuosa vndarum agitatione in vadum salutis appulit, vbi nullam post hac sæui Aquilonis tempestatem pertimescet. Sed vt infelicem communis patriæ sortem lacrymemur, cuius spes,dum magis florescere videntur, aduersantis fortunæ ventis arescunt. Dum verò de rè acta lacrymamur,ne lacrymę omnino inutiles sint, per illarum aquas illuc nauigium compellamus, vbi nihil à fortuna & salute hominum expectemus. Vale. Bononiæ.

EPI-

EPIST. LXXVIII. Cęsas.

PROSPERO PRAESSIO.

SI in ijs rebus, quę penes me sunt, diem mihi pręscripseris, non frustrabor desiderium tuum. Sin contrà in ijs, quæ ab aliorum voluntate pendent, illud scias velim, me hic primariorum ciuium beneuolentiam non adeò promeritum, vt istam amicis exploratè debeam polliceri. Omnino, vt tui voti compos fias, omnem lapidem mouebo. Sed qui rogandus est, ruri, vrbani æstus iniuria detinetur. Statim vt redierit, à precibus non abstinebo, gratiamque non minùs impetranti, quàm accipienti (quæ tamen vtrumque perpetuò deuincat) gratam fore, clarissimè aperiam. Vale. Bonon.

EPISTOLA LXXIX. Durantem.

DVRANTI MINIO I.C.

ETSI non præter ſpem accidit, vt virtus tua Ill.mo Bonon. Senatui foret perſpicienda; tamen non parum lætor, plus tibi tua merita, quàm alijs aliorum gratiam contuliſſe; cùm ex triginta competitoribus, tu primus inter quinque nullam repulſam ſuſtinuiſſes. Quare dignitatem tuam non modò ſeruaſti, ſed etiam ſublimè adeò extuliſti, vt ex Bonon. Auditorum Rota fulgentiorem in dies ſplendorem acceptura, inuidentium in acie, oculorum aciem perſtrinxerit. Bononiæ

EPISTOLA LXXX.

HERCVLI BENTIVOLO Comiti.

TVVM in humanioribus litteris studium semper laudaui; nunc verò maximè. Adeò enim te insudare ītelligo, vt apertissimè demonstres, non solùm delectationis, verùm etiam vtilitatis causa illuc animum appulisse. Equidem tibi gratulor, quoniam virtuti iam proximum video. Cùm enim alij sudoris, qui ante virtutē est, timore deterriti, ab ipsa virtute repellantur; tu, qui sudorem forti animo attigisti, virtutem quasi attigisse iudicaris. Macte adolescens nobilissime. Sudor laborem diluet, vt inter opes ac delicias enutritus, socordiæ causas (quod in plerisque accidit) prætexas. Macte iniquam, Satyricum illud in te non retorquebit animus conscius.

—— sonat vitium percussa, malignè
Respondet viridi non cocta fidelia limo.

Vale, Bononiæ.

EPISTOLA LXXXI. Viennam.

MATTHAEO ROSSITO
Ill.mi pro Ser.mo Magno Duce Etruriæ
apud Imperatorem Ferdinandum
Legati à secretis.

MVLTI multa, & ea quidem summa, de te summo viro cum omnium fide loquuntur, & prædicant. Suprà omnes Hieronymus Ptætus meì studiosissimus; qui licet proprij genij ductu poeticam exerceat; in tuis tamen laudibus historicam profitetur. Is meo tecum amicitiam contrahendi desiderio cognito, vt ad eam per litteras mihi aditum aperirem, sæpe sua sor fuit, nouissimè tuam humanitatem clariore sermone testificatus, suasit. Ecquis obsecro, huiusmodi internuncio, modestiæ nuncium non remittat? Ecquis

dico,

dico, in amicitiam tuam intrandi cupidus, tali duce, audaciam sibi comitem non adiungat? Nihil prorsus timendum ea in re, quæ nobis honorem ac dignitatem sit allatura. Quo circa tantum abest, vt timeam, quòd potius audacter faciam, qui virum plurimis maximisque negotijs, præsertim in istis Imperij turbis, occupatum scriptione mea occupare non dubitem. Tu effice, vt inter amicos tuos infimum saltẽ subsellium occupem. Illud certè non respuam: quia vbi gradu ero nouissimus, optati seruitij ordine fiam primus. Vale. Boloniæ.

EPISTOLA LXXXII. Mantuam.

ALEXANDRO OSENESIO Comiti.

QVOD tua modestia apud nos silentio clausit, fama rerum omnium propalatrix referauit. Te nempè à Sermo Mantuanorum Duce Comitem,

cum ingenti Curiæ applausu, declaratum. Istum honorem profectò non vulgarem nemo hic non lætis auribus excepit; & eo magis, quòd eũ nõ cæca fortunæ liberalitas tibi donauit; sed oculatum Principis iudicium tuis optimis artibus retribuit. In istis litteris animum meum, quicquid lætitiæ accepit, nunc promere gestientem agnoscas: & quoniam meritorum tuorum magnitudo eò usque in dies crescit, vt, qui auctoritate & sapientia ceteris præstant, apud se plurimi esse rebus magis, quàm verbis fateantur; meum quoque in te cultum crescere tibi persuadeas, diuque gratissimo Principi gratiosissimus viuas. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXIII.

DOMINICO MARIAE LAMAE.

VTRVM rectè iudices, qui iudicium meum tanti facis, quantum ego non optare, nedum mereri scio, non satis

aufim

ausim affirmare. Si dicam rectè, ipse me cum dedecore videar laudare: sin secus, te non parum offendere. Quapropter, ut absit tuì offensio, meìque laudatio, hoc ceteris iudicandum relinquo; tibique interim, quòd de me tam sublimè sentias, maximas gratias agò. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXIV.

SEBASTIANO SANCTOLO I. C.

QVAMQVAM superioribus litteris amicitiæ leges haud coarctandas dixerim; tamen non adeò extendendas significaui, vt quæ amici sunt, sine graui culpa aspherneris.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra, citraque nequit consistere rectum.

Quorsum hæc? Lucius cum Bonifacio me amantissimis litteris adeò decertat appel-

lare, ut ætate inferior, animo superiorem præseferre contendat. Fit pugna in Cæsario tibi amicissimo, fit à tuis alumnis, quos ictu oculi cohiberes: & tamen rem ipsam cum meo periculo somniculosus negligis. Ne ad ultionem promptus appaream, te lingua factiosum, opera inertem non appello. Illud rogo, ut Stratiplocem Plautinum percontéris, quisnam uerè amicus sit. Responsum accipies.

Nihil agit, qui diffidentem verbis solatur suis;
Is est amicus, qui in re dubia opera iuuat vbi re est opus.

Adolescentes igitur, aut à mei amore desistant, aut reconcilientur. Nolo, ut mei amor fraterno odio fomentum exhibeat. Tu præceptoris in illos, in me amici munus executurus, inter se diffidentes reconcilia. Qui magis suprà merita me amat, ut non nihil remittat, impera. Sic ille se fratre maiorem diffitebitur, ego beneficiorũ sarcina minùs grauabor. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXV. Bononiam.

PAVLO MACCIO Humanioris litteraturæ Professori.

MIHI fœcundissimos ingenij tui partus laudanti, amplissimam mercedem propositam sentio; nempè vt sapientissimis viris, qui eosdem maximè probãt, dicar assentire. Laudes igitur, quas meritis tuis defero, ne reijcias, vt istud, quicquid præmij est, mihi ne auferas. Laudo, nõ vt tua virtus laudata crescat (hęc enim summum fastigium attigit) verũ, vt quæ eiusdem apud alios imitatrix est, cùm tuam laudari intelliget, incrementũ accipiat. Istud si contingat, conditio mea eadem fuerit, ac pictoris ingeniosissimi; cuius imagines non mediocri artificio confictæ cum ceteris exemplar exhibeant, post proprij pennicilli meritum, non exiguam laudem à singulis suì imitatoribus assequuntur. Vale. Ex villa Casalechij.

EPI-

EPISTOLA LXXXVI.

PAVLO LAZARIO IN Bonon. Archigymnasio Philosophiæ Professori Ordinario.

QVOD mea causa etiam irrogatus fecisti, illud effecit, vt amicitiæ tuę opportunitatem experirer. Quamobrem à veritate non absim, si negem, me studium & operam tuam non satis posse amare, non satis posse laudare; licet nihil magis amem, nihil magis laudem. Quàm meritò qui te norũt, Lazari humanissime, sapientem appellant! Tantũ enim sapis, quantum amicos impellat, vt angustijs circumuenti à te facillimè subleuari sentiãt. Illud ego infra ceteros, apud te meritus, suprà ceteros in re maximi ponderis sentio. Quicquid tibi debeo, alacris fateor, nec loquor. Quis enim vel fœcundissimus sermo tanto par sit beneficio? Hinc, nisi illius compensationem, quam vires non assequun-

sequuntur, at animi gratitudinem, quę beneficij memoriam perpetuò seruet, agnosce, & vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXVIII. Fauentiam.

BLASIO CONSTANTIO I. G.

FORTVNÆ, an meritorum fauore, Fauentinorum Gubernatoris Auditorem te, Constanti humanissime, accitum dicam, nescio. Si meritorum dixero, animum tuum fortasse lædam, à laudibus etiam meritis alienum. Si fortunæ, vix vnus credat, Deam vbique inconstantem Constantio præter morem adfuisse. Patere, vt meritorum potius dicam: quoniam ita est, & omnes credent. Cùm enim multos coęuos tuos sapiĉtia antecellas, quid mirum, si fortunæ vires antecellis?

Sapiens fingit fortunam sibi.

Tuæ igitur sapientiæ gratulor, quæ tibi non mediocres contra fortunæ impetum

 hono-

honores afferat, summos etiam, cum summa tui laude, progressu temporis, allaturæ. Vale. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXVIII.

HIERONYMO ONVPHRIO Ord. S. Mariæ Gratiarum in Bonon. Archigymnasio Theol. Professori Collegiato, & pro R^mo. Inquisitore librorum Censori.

EPISTOLARVM mearum Centurias, quæ in medium proditura sunt, acuto admodum R. P. Homoboni Ill^mi ac R^mi Card^lis & Archiepiscopi Censoris iudicio submisi; non quòd in illis aliquid Religioni, aut optimis moribus repugnet; sed vt Ecclesiæ preceptis subiaceã, illis semper obtemperãdi cupidus & paratus. Easdẽ ad te mitto, rogans, non vt approbes (enimuero spe nitor à probatissimo viro nõreprobandas, quæ oculatã Homoboni censuram sustinuerunt) verum, vt

vt quàm celerrimè per tuas occupationes licebit, perlegas. Indulge festinationi. Hęc non à me, sed ab amicis, qui labores meos publica luce illustratos accipere desiderãt: & præsertim à Hieronymo Tamburino bibliopola, qui ære proprio typis comittendos suscepit. Libens ad te scribo; ne quam occasionem in amicitiam tuam intrandi diutissimè optaui, nunc oblatam videar omisisse. Quod amicitiam dixi, veriùs patrocinium appellassem, apud virũ, quem sacrarum litterarum in Bononien. Archigymnasio professorem nemo non plurimi facit, nemo non eximiè colit. Sed noui modestiã tuã illud nominis respuentem. A modestia non aberit liberalitas, quæ me humaniter excipiat. Tu humanarum diuinarumq; rerum peritissimus illud ne ignores, me nihil impensiùs, quàm à te mandatorum frequentiam optare. Bononiæ.

EPISTOLA LXXXIX.

IOANNI CAPPONIO Philosopho, & Medico.

CIVIS meus optimis litteris egregiè instructus, nouissimè ad me scripsit, nonnullas, Academicas, sermocinationes tuas legisse ad politicam adeò accõmodatas, vt sibi cum Tacito tacitè loqui videretur. In iis multa laudauit, vt à summo ingenio summoque iudicio. Singulas laudes breuitatis studiosus non recenseo. Satis fuerit, si dixero, te Hippocratis Politici nomen assecutum. Vt Hippocratem audio, sermocinationes à te esse intelligo, non ignarus, diebus præteritis, in lucem prodiisse libellum opera & labore tuo ex Hippocratis Aphorismorum adytis metaphoricè erutũ. Lætor, opusculum patriæ meæ oras non indignatum. Sed magis lętor, ciues meos laudes tibi debitas nullatenus subterfugere. Qui te Hippocratem poli-

politicum nominat; multum sapit. Vt enim Hippocrates prauis corporis affectionibus; sic tu morbis animi, qui altissimè latent, reseratis, opportunam admoues medicinam. Quid si Vrbium Rerumque publicarum conseruatorem nuncupasset? Nihil supra merita dixisset. Tuis namque prudentissimis scriptis Principum & aliorum qui præsunt, animos ad rectam gubernandi regulam informas. Hæc dicta sint, non ad tui laudem (cùm satis laudatum censeam, quem propriæ paginæ cunctis probatæ magnoperè cõmendant) sed vt cetera, quæ ad hanc materiam scripsisti, in publicam politicorum vtilitatem & amicorum lætitiam proferas. Bonon.

EPISTOLA XC.

LVDOVICO VRSIO Comiti.

ORATIONEM de Magnitudine animi in celeberrima Gelatorum Acade-

Academia à te publicè habitam ij laudêt, quorum in dicendo facundia laudatur. Mihi hoc vnum liceat, eã humili silentio venerari. Ecquis verò non laudet, si Academici omnes, cæteri ex litteratorum Senatu, purpurati Patres, qui auribus, animisque adfuerunt, ab illius laude non desistunt? Immò ea de causa laudando me imparem agnosco: vnius enim pedanei linguam indignata respueret, quam tot sublimium virorum sermo expetiuit. Tibi potius gratulor, quòd togatos doctrina & eloquentia antecellas. Quo circa non temerè Ferdinandus Mantuanorum Dux Sereniss. te olim in Alexandri Senesij Comitatu successorem nominauit. Vidit, vt potè oculatissimus, Principem eò impensiùs suę laudi fauere, quo impensiùs virtuti fauet. Hæc scribo, vt me gaudere ostendam, tot tantasque laudes ingenio ac iudicio tuo contigisse, quas nulla vnquam obliuio sit deletura. Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XCI.

THOMAE DEMPSTERO I. C. humaniorum litterarum in Bonon. Archigym. Professori Primario.

LONGISSIME' quidem errant, qui virtutem nostrorum temporum iniuria nudam iacere conqueruntur. Quæ vera virtus est, neque habet pro re nitorem, & gloriam pro copia, tantum abest, vt iaceat, aut indigeat; quòd sublimis, omnium oculis conspicua exultat. Exemplum qui non longè expetit, te expetat, præstantiss. Dempstere. Virtus enim tua non fuco aut fallacijs illita, nunquam iacuisse prædicabitur, cùm ab Illmo Bonon. Senatu ad primariam pulcriorum litterarum cathedram elata sit. Qua propter Senatui, tibique gratulor; mihi non parum gaudeo. Illi, vt potè cuius quanitate magis, quàm numero augustissimi prudentia

in dies clarior ellucescat, optima prestantissimorum virorum, qui in celeberrimo Archigymnasio suo disciplinas profiteantur, electione. Tibi cathedram assecuto, vbi sedens, quænam ex musis apud te per litterarum stadium cursuram feliciorem exerceat, iudicabis. Mihi, quem de rebus litterarijs colloquio (quæ tua est humanitas) impertire non recusabis. Bonon.

EPISTOLA XCII. Forosempronium.

CAESARI INGENIERIO I. C.

NVNCIVS de ventorum impetu tibi per litteras allatus, licet tua fide, vero tamen maior non fuit. Mantuæ arbores radicitus euellit, ædes tegulis spoliauit, parietes, turres à culmine euertit, Ita vt, nisi Virgilius diem suum obijsset, quod olim de Troia, nunc de patria mœstissimus cecinisset.

Ne-

Neptunus muros, magnoque emota tridenti

Fundamenta quatit, totamque à sedibus vrbem.

Eruit.

Istam ventorum grassationem licet vario quodam modo, tamen satis, superque sensit ager Bononiensis, qui non exigua messis parte spoliatus, annonam hoc anno carissimam fore declarauit. Tu feliciores de communi patria nuncios rescribe, & vale. Bononiæ.

EPISTOLA XCIII.

IOANNI MAGIO ILLVstriss. Bononiens. Senat. à secretis.

MVLTAS occasiones tibi oblatas noui, quæ prudentiam ac fortitudinem tuam adytis animi occlusam reseraruns. At vnde oblatas? Ab eo, qui, sicut liberalissimus, bona omnibus donis obijcit; sic te non minùs virtutum ciuilium ac

moralium ornamento, quàm rerum doctrina insignem ostendit. Inter omnes nulla aptior & clarior, quàm à Coniugis tuæ lectissimæ fœminæ obitu. Hæc decem filios reliquit, qui in acerbissimo luctu à te parente amantissimo non frustra solatium expetunt. Matrem amissam lugentes, audiunt, mortem non esse malum; sed bonum summo bono proximum, maximèque necessarium; cuius beneficio Conditori nostro iungimur. Ex ista necessitate æterno matris discessui morigerandum, leuemque proprijs ingenijs reddendum. Animum nostrum in rerum humanarum dimensione à sensu, qui sæpe imperat, altero oculo captum, longissimè aberrare. Hinc sapere incipiunt: dolorem leniunt: lacrymas abstergunt. Igitur amissam vxorem cur doleam apud eum, qui ea de re vel filijs dolorem interdicit? Sapientiam tuam potius obseruem, cuius recto consilio nihil mali tibi accidere posse intelligis. Perge in isto sensu, vbi non ignoras.

—— iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectum discernis, vbi inter
Curua subit, vel cum fallit pede regula varo.

Vale. Bononiæ.

EPIST. XCIV. Forosemproni..m.

GVLIELMO INGENIERIO.

ILLVD amori à Natura insitum videtur, vt nobis in amicorum animi dotes mentis aciem vel acutissimam intendentibus, facillimè retundat; quòminùs, si quid fæcis lateat, perscrutemur. Id ipsum, ne tibi, Ingenieri, licet non vulgaris ingenij ac iudicij viro acciderit timeo; cùm ex multis me vnum elegeris, qui magno Italiæ Principi in Euclidis libros à Commandino latinè donatos, tua opera, in lucem emittendos, epistolam dedicatoriam scriberem Attamen, quid amici vires ferant, tuum; quid ipse debeam, meum fuit vide-

re. Hoc ipse lippis etiam oculis vidissem, quia non exiguum. Tu illud fortasse non vidisti, quia minimum profectò est. Verùm, ne ista, laboris tergiuersandi consilio me causari credas, epistolæ exemplum ad te mitto, ea lege, vt amicorum, quos nusquam tibi deesse noui, defæcato iudicio submittas; neque tantum Auctori tribuas, vt illius scripta prudentium virorum criticam non admittant. Fidium testor, malle me acri aliorum censura sapere, quàm proprij iudicij illecebris desipere. Si verò tibi, cui omnia debeo, amicis tuis, quibus omnia volo, satisfaciam, adeò vt in lucem edendam censeatis; Typographum Venetum admoneas, vt primam exemplaris impressionem ad me castigandam mittat: ne præli errata (si qua fuerint) in auctorem immeritò deriuentur.

Vale.

Bononiæ.

EPI-

EPISTOLA XCV

ILLVSTRISSIMO, & Reuerendissimo D. Carolo Mediceo S. R. E. Cardinali, & Principi Amplissimo.

SERENISSIMA Mediceorum Familia summis Principum & Regum prosapijs inserta, plurimis imaginibus; at multò magis florentissimo, per tot annorum spatium, Etruriæ imperio, Europæ, quin Orbi vniuerso conspicua, non vna sub felicissimis Cosmi Primi & Ferdinandi auspicijs, profectione maritima, Othomanorum genti quàm maximè formidabilis, totius Reipublicæ Christianæ animos adeò affecit, vt nemo hanc ipsam inter mortales, immortalitatis affinem non desideret, maiorem in dies Religioni splendorem cum vtilitate coniunctum allaturam. Hinc tu, Carole Cardinalis & Princeps Augustissime, haud inauspicatò

emanasti, omnium cùm ciuilium, tum moralium virtutum genere insignitus, quibus longè supra ostrum purpurascens, Cardinalitiæ amplitudini tantum splendoris attulisti, vt spes illicò affulserit, Clementis VII. Leonum X. ac XI. Pij IV. quos vna eademq. ætas summos Pontifices habuit, dignitatem omnium maximam in tuam, quæ maxima est, progenie reuocandi: & quod maius videri possit, ea cum fama, vt vnius Orbis onus, quod aliorum humeris grauissimum esse consueuit, tuis non impar sentias, cùm sex Orbes clarissimos in stemmate gentilitio sustineas. Quin Roma ipsa, vbi virorum dignitatibus fulgentium facta, dictaque diligentissimè trutinantur, simulatque inter purpuratos Patres Orbis terrarum iudices te sedentem vidit, de rebus grauissimis publicè ac priuatim coram Paulo V. Pont. Max. disserentem audiuit, prudentiam ætatis præiudicium vehentem admirata, non satis habuit Cardinalem natum potius, quàm creatum, maturè Pontificem creandum

præ-

prædicare; quòd ingenij acumen longiùs intendens, interius quiddam, & excellentius ex senario numero perscrutata est; ex te inquam, sextum Pontificem proditurum; quòd sex orbes, quasi cælestes globi Mediceis antiquitus dati, illud influant, fore vt sex orbis dominos non longo admodum temporis interuallo, è Serenissima eorumdem stirpe oriantur. Nec sanè omnibus partibus absolutum Naturæ officium aliter decebat, quàm vt Ferdinandus toga & sago, supra æui sui Principes clarus, claram pariter vtrimque sobolem perpetuæ Italorum gloriæ propagaret. Nonne sago satis clarã sobolem Cosmum Fratrem tuum hodie in Etruria regnantem cognoscimus? Martiales in eo spiritus adeò uigent, vt, si aliquid præclari facinoris edendi occasio præberetur, nec animũ, nec vires sibi defuturas declararet. Rebus verò tranquillis, immatura ætate, maturæ consilia enutriens, singulorum prædecessorum virtutes ac merita in se vno, perinde ac in lucidissimo speculo, non subdito-

rum

rum modò, sed exterorum etiam oculis objicit cum summa delectatione contemplanda. Quid de Laurentio altero fratre loquar, seu potius quid de illo non loquar, ignoro. Is generosissima indole à Natura imbutus, veluti Romanorum exemplo, nunc Princeps iuuentutis; sic adulta ætate rerum Italicarum arbiter, quasi alter Laurentius Midiceus, communi omnium consensu, nominabitur. Franciscum tertium fratrem non recenseo, ne quicquid vulneris ex illius immaturo funere accepisti, cōmemorationis meę culpa recrudescat. Vnde satis erit, in medium attulisse, hunc ad immortalem armorum gloriam ocyssimè properantem à fortuna, quòd inuidiam sibi moueret, indignata, actutum illius imperio subijcienda interceptum. Istas de tuis fratribus laudes summo ore libaui, non vt è fulgentissimis eorum gloriæ radijs aliquid splendoris tibi mutuem (cum minora sidera à Phœbo lumen accipiant, non impertiant) sed vt vos singulos Natura, & moribus fratres germanos ostédam.

dam. Illud verò communis encomij vestri summa esse poterit; quòd vnicam in triplici corpore voluntatem, rarum hisce temporibus, etiam apud paruos penates; exemplum publicę parentium vtilitati cōfouetis. Quamobrem, si antiqua Græcorum religio Hecatæ, quàm triformem in mente vnica credebat, supera atque infera sacrauit; ecquis mortalium vos, Serenissimi Principes, qui Geryonum vestigia calcatis, eodem cultu iniurius non obseruet? Ecquidem non nūc primum aliquod istiusmodi honoris indicium celsitudini vestræ præbendi desiderio afficior; sed vultu in conditionem meam, quę infima est, non semel defixus, tantorum Principum, quibus alios æquiparabiles Italia nunquam aspexit, tricipiti maiestate videbar deterreri. Hinc te vnum, Carole Princeps omnium humanissime, deligendum putaui; cui supera cum inferis, perpetuæ obseruātiæ meæ testimonium exhiberem. Non tamen Serenisissimos fratres debito cultu fraudasse iudicabor; cùm, pręter Cardina-

litiam

litiam dignitatem, quæ consortes non admittit, omnia cum eisdem tibi communia esse fatearis. Supera Euclidis libros appellare non dubito; quoniam Auctor supera in ijs pertractat, & omnes quot quot Mathematicam adhuc professi sunt, longissimè superat. Eosdem infera etiam nomino: quoniam græco idioamate conscripti, inferis ignorantię tenebris, apud plerosque, obsessi iacuissent, nisi Commandinus optimis artibus egregiè instructus latialis linguæ splendore, nonnullis commentatiunculis additis illustrasset. Sed isti non tam mox in lucem prodierunt, quàm mox Mathematices studiosorum manibus oppressi, prioribus, tenebris non sine magno Reip. litterariæ damno, restituti sunt. Igitur, vt communi omnium vtilitati consulam, iterũ in lucem edendos curaui: quam profectò clariorem aspicient, nisi tu, Clariss. Carole, duplici dignitate, altera naturę, meritorum altera beneficio pręfulgens, obstretricis officium indigneris. At (quę tua est animi celsitudo) irrogatus etiam

digna-

dignaberis. *Nam, cui nihil* (vt Plinius in Traiani Panegyrico) *ad augendum fastigium superest, hoc vno modo crescere potest, si se ipse submittat securus magnitudinis suæ: neque enim ab vllo periculo fortuna Principum longiùs abest, quàm ab humilitate*. Si istud repeto, quicquid est, muneris, læto vultu subieris, me non parum laudis ac famę assecuturum confido; cùm omnes, qui sapiunt, sentiunt, affirmabunt, Gulielmum Ingenierium non mdiocre ingenij acumen ostendisse, qui summorum virorum Euclidis nempè & Commandini partus summo Principi, inter purpuram & aurum excipiendos obtulerit. Sacrosancti Purpuratorum Collegij decus & ornamentum diù felix viue, & me (quod enixè oro) tuere.

EPISTOLA XCVI. Maceratam.

IOANNI BAPTISTAE Gallo in Maceratensi Gymnasio Iuris prudentiæ Professori.

ISTVD, quicquid fuit itineris, non minus feliciter, quàm ego ominatus sum, tibi contigisse, à multis audiui, & maximè gaudeo. Doleo autem, litteras tuas à te arctè adeò haberi; vt ne vnum quidem ad me verbum. Apage istos amicos, qui cùm absunt, elingues fiunt; & præsertim apud eos, qui illorum sermonem iucundissimis quibuscumque rebus anteponunt. Si me amas, (vt amare non semel coram affirmasti) litteras mittere ne respuas; & eas potissimum, quæ de filio tuo optimæ expectationis puero aliquid significent. Is, quemadmodum in tenera ætate parentis ingenij acumen videtur præseferre; sic non dubiam spem affert, fore vt temporis beneficio insignem illius doctrinam æmuletur.

De

De Picentinorum quoque moribus ne sileas. Istos si nec etiam de facie notus liberales enouisti; nunc præsens munificentissimos experieris, confido, & ominor. Vale, Bononiæ.

EPISTOLA XCVII. Imolam.

BERNARDINO SALERIO I. C.

O LVBRICVM humanę vitæ statum! Philippo communi patrono ad præsentem felicitatem nihil deesse videbatur, præter uxorem. Hæc illi obtigit corporis, fortunæ, animi bonis, suprà ceteras Bononienses uirgines, egregiè ornata. Altero post nuptias, unanimi ciuium lætitia agitatas, mense, inter uillæ deliciarum copiam affluentem concipit. In urbem regressa, in febrim incidit, cũ ea luctatur, uicta in lectum deijcitur. In summo capitis discrimine filiũ parit immaturum. Hunc tamen Baptismi compotem videt, & à

mor-

morbo non parum conualescere uidetur. Conualescit quidem non sæculo, sed Cælo, cui matura diem suum implet, maritum genitricem, fratres, ciuitatem uniuersam mœrore non uulgari complet. Si eiusmodi, præter opinionem, casum animo quis contempletur, is certè non dispiciet, quid humanis de rebus sperandũ, quid timẽdũ. Istæ per uiam à mortalium intelligentia remotissimam incedũt; adeò ut spes timorem, timor non rarò cõfidentiã gignat. O felices ac beatos, quorum animus ubiq; cõstans rebus secũdis nõ extolli, aduersis deprimi non sinit! Nos ab istius primariæ adolescentulæ obitu, multo magis omnium opinione immaturo, non tamen si animi salus spectetur, intempestiuo discamus in spe timere, in metu sperare: ut nouissimo itineri, breui quidem, sed tamen difficili semper parati, cùm dies nobis dicta erit, affinibus, amicis, rebus nostris lætum uale dicamus. Tu uale, & me ama. Bonon.

EPI-

EPISTOLA XCVIII.

AENEAE MAGNANO Bonon. Senatori.

ILLVD mihi à superis comparatum sentio, vt patronis omnibus vbique inutilis videar, præterquàm in eorum munificentia à meis necessitatibus reseranda. Hanc enim virtutem omnium certè laudatissimam in omnium conspectu eo magis exercendi occasionem habent, quo magis me clientem suum nihil certè meritum libentes amplexantur. Inde conditionis meæ humilitas, illorum magnitudo animi constat. Humilitas tamen, cui non mediocris fortunæ homines inuident: magnitudo animi, quam omnes summis viris dignam existimant. Igitur conditio mea licet demissa, præsertim quòd litium turbis agitatur, non omnino infelix. Quinimmò hac vna re tantùm felix, quòd à multis Bononiensibus patricijs, à te verò non

minùs virtutum omnium, quàm Senatoriæ dignitatis ſplendore Illmo eximia benignitate ſubleuatur. Si linguam gratias tibi agere geſtientem, auctoritate tua mihi comprimis, animum, qui eaſdem habere affectat, ne comprimas: & ſi vtrumque liberaliſſimus interdicis, interdictum vt prædicem, patiaris. Bononiæ.

EPISTOLA XCIX.

SEBASTIANO BONOMIO Typographo.

EN tibi, optime Bonomi, epiſtola ad Illuſtriſſimum Abbatem Boncompagnum in Fraxinelli de Sacerdotum obligationibus librum dedicatoria! Licebat profectò per rei magnitudinem, & feſtiuam occupationum copiam huiuſmodi laborem ſubterfugere: ſed libuit ſanctiſſimis amicitiæ legibus ſatisfacere. Malui inquam, exiguas ingenij mei vires periclitari, quã inofficioſi hominis notã ſubire.

M

Michaeli.

N

O

P

Petro

I

L

Lucio

Istam, qualis qualis est, ad te mitto; vt, cùm volueris, prælo committas. Si quid aliud tibi opus erit, operam meam vbique paratam ne ignores. Illud enim vetus amicitia nostra videtur postulare, vt officiosum vicissitudine certemus, neque alter ab altero vinci patiamur. Ego certè non patiar, qui te in mutua beneuolentia æqualem non patior. Vale. Bonon.

EPISTOLA C.

ILLVSTRISSIMO, & Reuerendissimo D. Francisco Boncompagno S. D. N. vtriusque Signat. Referendario, & Abbati meritissimo.

VTINAM, Illustrissime Domine, qui Apollinis oraculo sapientissimus est iudicatus, singulis hominum pectoribus speculam, vnde introspicerentur animi, frustra non desiderasset! mea nam-

que in te obseruantia, & cultus certè non vulgaris tibi cæterisquè non vulgariter cõspicuus nulla exteriora indicia postularet. Verùm, quia oratio cordis nuncia non minùs verè appellatur, quàm sit, vt quod animo altissimè conditur, aperiam, te patronum, te Mecœnatem appello. Patronus quidem es pijssimus, liberalissimusque Mecœnas, Romano illo Mecœnate, cuius famam nulla vnquam temporis iniuria abrodet, munificentior; quòd gratia tua cùm iã diù me fouere cœperis, ab eadem quamuis nihil adhuc mereri cœperim, nõ desistis. Si occasiones omnes, quibus tua animi celsitudine viro principe digna, conditionis meæ demissionem subleuasti, in præsentia recenseam, nimis profectò longius sim, tibi non parum molestus: qui pro collatis beneficijs hanc vnam mercedem, æternum scilicet accipientis silentium requiris. A te iussus sileo. Sed vereor, ne alij de me illud loquantur, quòd in maxima beneficiorum copia elinguis, ingrati animi vitium satis facundè patefaciam. Vt

vereri

vereri cessem, lingua imperio tuo mihi vincta, manus obsecro, ne vincias: illud humaniter feras, vt præsentem librum, qui non parum auctus, ex mea Typographia nouissimè prodit, tibi Domino meo tutelari donem. Is de Sacerdotum obligationibus inscriptus te potissimum expetit; qui præter rerum omnium scientiam, morum castimonia, irreprehensibilem Sacerdotum vitam æmularis: adeò vt nemo in Romana Curia te summis honoribus dignum non agnoscat; meritorum potius, quàm fortunæ beneficio Boncompagnæ familię claritatem vbique terrarum fulgentissimā renouaturum, non acclamet. Auctor est Admod. Reuerend. Pater Paulus Fraxinellus Bonon. Ordinis Eremitarum D. Augustini, sacræque Theologiæ in hoc florentissimo Archigymnasio Professor publicus: qui, cùm istas lucubrationes suas iam biennij spatio, quinquies prælo commissas viderit, immortalitatis iter, communi omnium consensu, videtur ingressus. De libro, tu, cuius iudicij grauitas, etiam

in

in iuuenta, nihil sibi graue existimat, cum Illustrissimo Cardinale Bellarmino Sacrarum litterarum Patre optimo, cui primùm dicatus fuit, qualitatis potius ratione habita, quàm magnitudinis, non sine ingenti laude iudicabis. De me illud iudica; cùm de meo, nec etiam me ipsum habeam (tui namque iuris sum) quod aliorum est, eo consilio tibi deferre, vt me in tuorum clientum, qui addictissimi sunt, numero confirmes: quod facilè me impetraturum confido, cùm optimè cuiuslibet voluntati, licet rebus vacuę, pro clarissimo ingenitę benignitatis testimonio, acquiescas.

Vale præsidium, & decus meum.

FINIS.

ATtestor, me maxima animi mei voluptate, legisse, ac examinasse epistolas à D. Dominico Cæsario, docto, puro, & elegāti stylo, grata varietate, ac sententiarū pōdere cōscriptas; iucundis salibus, ac venustis leporibus conditas: & nihil in eis deprehendisse, quod sacris sanctionibus aduersetur. Quinimmò cum nil, nisi ciuiles, vrbanos, christianosque mores redolere conspexerim, valde dignas censui, vt ad commune studiosorum commodum typis mandentur.

D. Homobonus de Bonis Clericus Regularis S. Pau. ac in Metrop. Eccl. Pœnitentiarius pro Illustrissimo, & Reuerēdissimo Card. Archiepiscopo Bonon.

QVAM

QVAM bellè, quàm strictè, quàm doctè, quàm piè D. Dominicus Cæsarius loquatur his suis epistolis, quisque viderit, si eas ex animo perlegerit. Equidem fateor, me ex illarum multa varietate, singulari eloquentia, perpolita elegantia, honesta grauitate, accõmodata subtilitate, ac doctrina maximam percepisse animi oblectationem; & quod caput est, animaduertisse, ex ijsdem humanorum morum documenta quædam, ac præscripta non vulgaria, sed christianæ pietati, ac religioni maximè conformia effluere, tamquam ex vberrimo quodam fonte; vt propterea tandem illas imprimi posse in commune bonum censuerim.

Ergo Imprimantur

Frater Hieronymus Onuphrius Romanus Theologus Doctor Bononiæ Collegiatus, atque ibidem Lector publicus, ac Sanctissimæ Inquisitionis Consultor pro Reuerendissimo P. Magistro Paulo de Garrexio Bononiæ Inquisitore.

Seba-

EPISTOL

MATTH

QVAM ve
rem, nit
& la
[illegible]
[illegible] orum a
[illegible] habeas
[illegible] Sic enim
[illegible] haud plus
[illegible] ac la
[illegible] municabo

EPISTOLA

[illegible]
in Eden.

PARVM a
qu Sec

L

Istam, qualis qualis est, ad te mitto; vt, cùm volueris, prælo committas. Si quid aliud tibi opus erit, operam meam vbique paratam ne ignores. Illud enim vetus amicitia nostra videtur postulare, vt officiorum vicissitudine certemus, neque alter ab altero vinci patiamur. Ego certè non patiar, qui te in mutua beneuolentia æqualem non patior. Vale. Bonon.

EPISTOLA C.

ILLVSTRISSIMO, & Reuerendissimo D. Francisco Boncompagno S. D. N. vtriusque Signat. Referendario, & Abbati meritissimo.

VTINAM, Illustrissime Domine, qui Apollinis oraculo sapientissimus est iudicatus, singulis hominum pectoribus speculam, vnde introspicerentur animi, frustra non desiderasset! mea nam-

que in te obseruantia, & cultus certè non vulgaris tibi ceterisque non vulgariter cõspicuus nulla exteriora indicia postularet. Verùm, quia oratio cordis nuncia non minùs verè appellatur, quàm sit, vt quod animo altissimè conditur, aperiam, te patronum, te Mecœnatem appello. Patronus quidem es pijssimus, liberalissimusque Mecœnas, Romano illo Mecœnate, cuius famam nulla vnquam temporis iniuria abrodet, munificentior; quòd gratia tua, cùm iã diù me fouere cœperis, ab eadem quamuis nihil adhuc mereri cœperim, nõ desistis. Si occasiones omnes, quibus tua animi celsitudine viro principe digna, conditionis meæ demissionem subleuasti, in præsentia recenseam, nimis profectò longus sim, tibi non parum molestus: qui pro collatis beneficijs hanc vnam mercedem, æternum scilicet accipientis silentium requiris. A te iussus sileo. Sed vereor, ne alij de me illud loquantur, quòd in maxima beneficiorum copia elinguis, ingrati animi vitium satis facundè patefaciam. Vt

vereri cessem, lingua imperio tuo mihi vincta, manus obsecro, ne vincias: illud humaniter feras, vt præsentem librum, qui non parum auctus, ex mea Typographia nouissimè prodit, tibi Domino meo tutelari donem. Is de Sacerdotum obligationibus inscriptus te potissimum expetit; qui præter rerum omnium scientiam, morum castimonia, irreprehensibilem Sacerdotum vitam æmularis: adeò vt nemo in Romana Curia te summis honoribus dignum non agnoscat; meritorum potius, quàm fortunæ beneficio Boncompagnæ familię claritatem vbique terrarum fulgentissimã renouaturum, non acclamet. Auctor est Admod. Reuerend. Pater Paulus Fraxinellus Bonon. Ordinis Eremitarum D. Augustini, sacræque Theologiæ in hoc florentissimo Archigymnasio Professor publicus: qui, cùm istas lucubrationes suas iam biennij spatio, quinquies prælo commissas viderit, immortalitatis iter, communi omnium consensu, videtur ingressus. De libro, tu, cuius iudicij grauitas, etiam

ATtestor, me maxima animi mei voluptate, legisse, ac examinasse epistolas à D. Dominico Cæsario, docto, puro, & elegāti stylo, grata varietate, ac sententiarū pōdere cōscriptas; iucundis salibus, ac venustis leporibus conditas: & nihil in eis deprehendisse, quod sacris sanctionibus aduersetur. Quinimmò cum nil, nisi ciuiles, vrbanos, christianosque mores redolere conspexerim, valde dignas censui, vt ad commune studiosorum commodum typis mandentur.

D. Homobonus de Bonis Clericus Regularis S. Pau. ac in Metrop. Eccl. Pœnitentiarius pro Illustrissimo, & Reuerēdissimo Card. Archiepiscopo Bonon.

QVAM

QVAM bellè, quàm strictè, quàm doctè, quàm piè D. Dominicus Cæsarius loquatur his suis epistolis, quisque viderit, si eas ex animo perlegerit. Equidem fateor, me ex illarum multa varietate, singulari eloquentia, perpolita elegantia, honesta grauitate, accõmodata subtilitate, ac doctrina maximam percepisse animi oblectationem; & quod caput est, animaduertisse, ex ijsdem humanorum morum documenta quædam, ac præscripta non vulgaria, sed christianæ pietati, ac religioni maximè conformia effluere, tamquam ex vberrimo quodam fonte; vt propterea tandem illas imprimi posse in commune bonum censuerim.

Ergo Imprimantur

Frater Hieronymus Onuphrius Romanus Theologus Doctor Bononiæ Collegiatus, atque ibidem Lector publicus, ac Sanctissimæ Inquisitionis Consultor pro Reuerendissimo P. Magistro Paulo de Garrexio Bononiæ Inquisitore.

R

S

INDEX.

FINIS.

IHS